

РЕПУБЛИКА СРБИЈА – ГРАД НИШ
ГРАДСКА ОПШТИНА ПАЛИЛУЛА

СТРАТЕШКА АНАЛИЗА

стратешки
план развоја

ПРОГРАМ УРЕЂЕЊА ГРАДСКОГ – ГРАЂЕВИНСКОГ
ЗЕМЉИШТА И ИЗГРАДЊЕ НА ТЕРИТОРИЈИ
ГРАДСКЕ ОПШТИНЕ ПАЛИЛУЛА

ГРАДСКА ОПШТИНА
ПАЛИЛУЛА

децембар 2008

Стратешка анализа - Стратешки План развоја

Издавач:

Градска општина Палилула

Град Ниш, 18000, Бранка Радичевића 1

www.palilula.eu

За издавача:

Проф. др Игор Новаковић, председник

У изради Стратешке анализе учествовали:

Игор Новаковић,

Милан Ђурђевић,

Славољуб Савић,

Бојан Илић,

Милан Николић,

Сања Миленовић,

Драган Видојковић,

Ивана Јоцић

Уредник:

Драган Видојковић

Лектура и коректура:

Сандра Динић-Раденовић

Графички дизајн и штампа:

borabora&colorprint

Ниш, Немањина 18а

Фотографије:

Драган Видојковић

Тираж: 1000 примерака

Ниш, март 2009.

ISBN 978-86-87855-00-7

Скупштина Градске општине Палилула, на својој трећој седници одржаној 20.10.2008. у Нишу, усвојила је "Стратешку анализу-Стратешки план развоја Градске општине Палилула".

Садржај

УВОДНА РЕЧ	9
МИСИЈА	11
ПОЛИТИКА	13

СОЦИО-ЕКОНОМСКА АНАЛИЗА

1. ОПШТИ ПОДАЦИ.....	17
1.1. Геостратешки положај и опште карактеристике	17
1.2. Климатске карактеристике.....	18
1.3. Демографске карактеристике.....	18
1.3.1. Број становника и становништво	18
1.3.2. Структура становништва према старости и полу	19
1.3.3. Основни контингенти и индикатори становништва	19
1.3.4. Етничка структура становништва.....	20
2. ИНФРАСТРУКТУРА	23
2.1. Саобраћајна инфраструктура.....	23
2.2. Комунална инфраструктура	24
2.2.1. Водопривреда	24
2.2.2. Водоснабдевање.....	25
2.2.3. Канализациона мрежа	25
2.3. Управљање отпадом	26
2.3.1. Стратегија савременог начина решавања отпада.....	27
2.4. Електроенергетска мрежа	28
2.4.1. Снабдевање електричном енергијом.....	28
2.4.2. Систем грејања.....	29
2.4.3. Гасификација.....	29
2.5. Телекомуникације.....	29
2.6. Урбанизација	30
2.6.1. Урбане целине.....	31
2.6.2. Зелене површине	31
2.6.3. Пијаце	32
2.6.4. Спорт и рекреација.....	32
2.7. Заштита животне средине.....	32
2.7.1. Водећи трендови у заштити окружења	33
2.7.2. Микроклиматске карактеристике простора.....	34
2.7.3. Орографске карактеристике терена	35
2.7.4. Идентификација извора загађења.....	35
2.7.5. Улагање у очување еко система.....	41
3. ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ.....	47
3.1. Образовање.....	47
3.1.1. Предшколско образовање	48
3.1.2. Основно образовање	48
3.1.3. Средње образовање	49
3.1.4. Високо образовање	49

3.2. Социјална заштита.....	50
3.3. Здравствена заштита.....	51
3.4. Култура.....	52
3.5. Спорт.....	53
4. ПРИВРЕДА	59
4.1. Људски ресурси.....	59
4.1.1. Запосленост и зараде.....	60
4.1.2. Незапосленост.....	61
4.2. Структура привреде по секторима	64
4.3. Индустрија.....	66
4.3.1. Електронска индустрија Ниш - ЕИ Ниш.....	67
4.4. Развој малих и средњих предузећа - МСП.....	69
4.5. Пољопривреда.....	71
4.5.1. Земљишни фонд	73
4.5.2. Ратарство и повтарство.....	73
4.5.3. Воћарство и виноградарство	74
4.5.4. Сточарство.....	74
4.5.5. Органска производња	75
4.5.6. Удруживање	75
4.5.7. Институције	76
4.5.8. Стратешки циљеви развоја села и пољопривредне производње	78
4.6. Туризам.....	80
4.6.1. Капацитети и потенцијали	81
4.6.2. Рурални туризам	84
4.6.3. Развој туризма	84
SWOT АНАЛИЗА	89
СТРАТЕШКА ВИЗИЈА	97
ПРИОРИТЕТИ, МЕРЕ, АКТИВНОСТИ	99
Додатак	
ПРОГРАМ УРЕЂЕЊА	
ГРАДСКОГ-ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА	
И ИЗГРАДЊЕ НА ТЕРИТОРИЈИ	
ГРАДСКЕ ОПШТИНЕ ПАЛИЛУЛА	125

Уводна реч

ПОШТОВАНИ СУГРАЂАНИ - ДРАГИ ПАЛИЛУЛЦИ,

познато је да на квалитет живота једне заједнице утичу бројни фактори, пре свега природно и друштвено окружење, очувана животна средина и стабилни привредни ресурси. Конкретно то значи и добро материјално стање сваког појединца, сваке породице, доступност разних садржаја који испуњавају њихове потребе. Квалитет живота наших грађана пре свега! То је био наш циљ пројектовања развоја Градске општине Палилула, једне од пет градских општина Града Ниша, кроз документ "Стратешка анализа-Стратешки план развоја", који је крајем 2008. године усвојила Скупштина Градске општине Палилула.

Стратегија је настала као резултат заједничког рада и јединства представника локалне заједнице, привреде, политичких странака и невладиног сектора у остваривању визије и партнерског приступа у сталној акцији на стварању услова за економски раст, повећање запослености и бољи живот свих грађана Палилуле.

Овим документом желимо да Градској општини Палилула, обезбедимо развојни пут и место у оквиру Стратегије развоја града Ниша и Региона, да понудимо стратешке приоритете који се могу реално остварити у наредном периоду развоја. Носиоци развоја наше општине, нажалост, данас нису велики привредни системи. Транзициони процеси, привредна реформа, светска економска криза, учинили су своје. Десетине хиљада радника је остало без посла. Зато је улагање у мала и средња предузећа и приватно предузетништво један од приоритета развоја и опоравка привреде у Палилули.

Градска општина Палилула се налази у јужном делу Града Ниша и обухвата ужи градски део на који се лепезасто наслања 15 сеоских насеља. То је природно - географски комбинација равничарског (у сливу Нишаве и Јужне Мораве) и брдско-планинског рељефа. Сматрамо да наш положај и природна богатства треба на одговарајући начин валоризовати. Унапредити живот на селу, улагати у комуналну инфраструктуру, развој органске пољопривреде и сеоски туризам. Привући нове инвеститоре.

Свесни чињеница да је на путу европских интеграција развој локалне заједнице усмерен ка тржишном механизму и да је заснован на искуству где економски напредак појединог подручја искључиво зависи од способности заједнице да рационално ангажује материјалне а посебно људске ресурсе, учинимо нашу визију развоја Палилуле остварљивом.

У Нишу, децембра 2008. године

Проф. др Игор Новаковић

Председник Градске општине Палилула

МИСИЈА

МИСИЈА

Градска општина Палилула је организација локалне самоуправе која је конципирана према европском моделу, који јединицу локалне самоуправе не одређује само као административни сервис локалне заједнице, него као и партнера који активно и ефикасно учествује у разрешавању свих проблема локалне заједнице, као и унапређењу живота у свим њеним сегментима.

Примарни задатак **Градске општине Палилула** огледа се у јасној детекцији базичних проблема са којима се локална заједница сусреће, дефинисању ресурса којим заједница располаже, а основни циљ је активирање датих развојних потенцијала ради унапређења стандарда живота у заједници.

ПОЛИТИКА

ПОЛИТИКА

Градска општина Палилула као одговорна институција, ради остварења свог основног циља, ради на:

- Стварању повољних услова за економски развој и инвестиције,
- Програмима повећања конкурентности општине на тржишту директних страних инвестиција ради привлачења greenfield и brownfield инвестиција,
- Успостављању логистичког пула,
- Изградњи индустријских зона и бизнис инкубатор центара,
- Изградњи Сајмишта,
- Успостављању Фонда за финансирање развоја предузетништва,
- Подршци технолошком развоју и расту МСП сектора,
- Стварању институционалног оквира ради стимулисања запошљавања и развоја људских ресурса,
- Развоју нових знања и вештина као подршка увођењу нових технологија и истраживања,
- Унапређењу система просторног планирања и правне регулативе за развој инфраструктуре и заштиту животне средине,
- Изградњи нових пијачних простора,
- Успостаљању продуктне берзе,
- Подршци инвестицијама у јавно-комуналне системе и заштиту животне средине,
- Подршци инвестицијама за повећање квалитета и квантитета примарне пољопривредне производње и преради пољопривредних производа уз примену препорука ЕУ,
- Увођењу система органске производње хране,
- Подршци инвестицијама у инфраструктуру у руралним областима,
- Подршци маркетингу, промоцији и развоју туристичког производа.

Стратешки план развоја Градске општине Палилула заснован је на принципу коришћења развојних могућности као средства за превазилажење постојећих слабости. Овај документ представља дугорочну системску стратегију развоја општине.

СОЦИО-ЕКОНОМСКА АНАЛИЗА

1 ОПШТИ ПОДАЦИ

Геостратешки положај и опште карактеристике

Република Србија, Нишавски округ, Град Ниш

Градска општина Палилула једна је од пет градских општина Града Ниша, формирана септембра 2004. године. Налази се у јужном делу града Ниша и обухвата ужи градски део на који се лепезасто наслања 15 сеоских насеља. Општина Палилула је природно — географски комбинација равничарског (у сливу Нишаве и Јужне Мораве) и брдско—планинског рељефа. Површина општине је 117,37 километара квадратних, и према попису из 2002. године у њој живи 72.165 становника, од чега 54.596 живи у градском подручју, а 17.569 у сеоском подручју. Међутим, према проценама стручњака, услед великог броја избеглих лица са простора Косова и Метохије, на територији Градске општине Палилула живи око 90.000 становника.

Суседне општине су: Медијана, Нишка Бања, Црвени Крст, Гаџин Хан, Дољевац и Меровина.

Град Ниш се налази на 43 степена, 19 минута и 34 секунде северне географске ширине и на 21 степен, 54 минута и 6 секунди источне географске дужине.

Ниш се налази у Нишкој котлини близу ушћа Нишаве у Јужну Мораву. Пuteви који воде на југ долином Мораве се код Ниша рачвају ка југу према Солуну и Атини, и на исток ка Софији и Истанбулу.

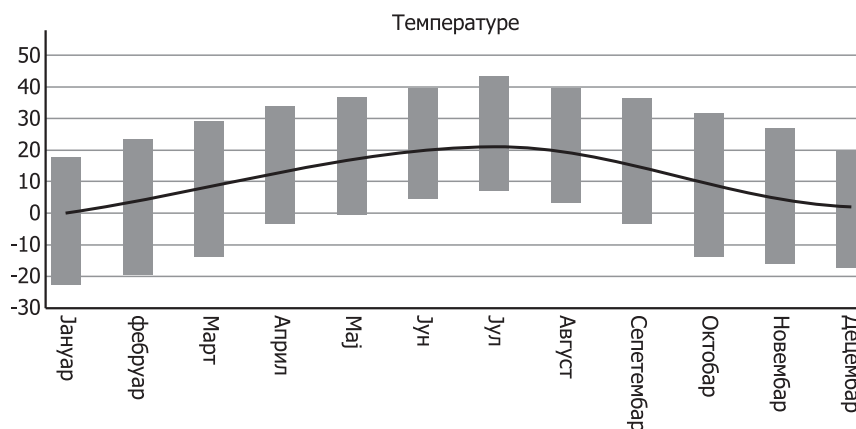
1.2

Климатске карактеристике

Умерено-континентална клима

Средња годишња температура 11,2⁰Ц.

Најтоплији месец је јул са просечном температуром 21,2⁰Ц,
а најхладнији јануар са средњом температуром од 0,2⁰Ц.

Годишње у просеку падне 567,25мм кише и снега по м².

Просечни ваздушни притисак је 992,74 милибара.

Годишње има 123 кишовита дана и 43 дана са снегом.

Просечна јачина ветра је нешто мања од 3 бофора.

1.3

Демографске карактеристике

1.3.1. Број становника и становништво

Према попису из 2002. године у Градској општини Палилула живи 72.165 становника, од чега 54.596 живи на градском подручју. Међутим, према проценама стручњака, услед великог броја избеглих лица са простора Косова и Метохије, на територији Градске општине Палилула живи око 90.000 становника.

1.3.2. Структура становништва према старости и полу

Становништво према старости и полу, према попису из 2002.

Град Ниш		Године	Палилула	
женско				женско
	250 518	Свега	72 165	36 689
0-4	10 997	0-4	3 515	1 716
5-9	13 068	5-9	4 133	2 042
10-14	14 362	10-14	4 533	2 287
15-19	16 565	15-19	4 971	2 419
20-24	17 463	20-24	5 146	2 588
25-29	17 570	25-29	5 105	2 555
30-34	16 540	30-34	5 019	2 577
35-39	17 158	35-39	5 163	2 659
40-44	17 630	40-44	5 280	2 631
45-49	20 764	45-49	5 800	2 902
50-54	20 568	50-54	5 553	2 848
55-59	13 997	55-59	3 800	1 908
60-64	14 896	60-64	4 021	2 075
65-69	14 660	65-69	3 949	2 015
70-74	11 236	70-74	2 906	1 574
75-79	7 462	75-79	1 776	1 045
80-84	2 863	80-84	674	418
85-89	844	85-89	221	137
90-94	297	90-94	69	43
95 и више	50	95 и више	15	7
Непознато	1 528	Непознато	496	243

1.3.3. Основни контингенти и индикатори становништва

Основни контингенти становништва, према попису из 2002.

	Становништво						Женско ферти- лно станов- ништво (15-49)	Стано- вниш- тво старо 65 и више година	Удео радног контин- гента у укуп- ном (%)	Удео станов- ништва старог 65 и више година у укуп- ном (%)
	укупно	пред- школ- ског узраста (испод 7 год.)	школ- ског обавез- ног уз- раста (7-14)	свега	мушко (15-64)	женско (15-69)				
Град Ниш	250 518	16 022	22 405	173 151	85 327	87 824	62 473	37 412	69,12	14,93
Палилула	72 165	5 109	7 092	49 858	24 696	25 162	18 331	9 610	69,09	13,32

Основни контингенти и индикатори становништва, 2005.

	Укупно становништво		Основни контингенти становништва					
	просечна старост	индекс старења	радни (15-64)		пунолетни (18 и више)			
			број	%	број	%		
Град Ниш	40,45	100,75	175 140	69,17	206 375	81,50		
Палилула	40,40	100,00	50 588	69,30	59 497	81,51		
	Основни контингент становништва						Очекивано трајање живота живорођене деце 2001-2003	
	предшколски (0-6)		школски обавезни (7-14)		фертилни (15-49)			
	број	%	број	%	број	%		
Град Ниш	16 754	6,62	21 103	8,33	61 791	24,40	71,18	75,62
Палилула	4 859	6,66	6 055	8,29	17 896	24,52	---	---

1.3.4. Етничка структура становништва

Становништво према националној или етничкој припадности, према попису из 2002.

Град Ниш		Палилула
250 518	Укупно	72 165
245 534	Национално се изјаснили	70 162
235 657	Срби	65 732
846	Црногорци	201
664	Југословени	179
99	Албанци	11
24	Бошњаци	10
799	Бугари	140
12	Власи	4
75	Горанци	16
58	Мађари	14
715	Македонци	179
89	Муслимани	25
14	Немци	2
5 687	Роми	3 435
13	Румуни	5
37	Руси	12
13	Словаци	3
92	Словенци	18
27	Украјинци	3
417	Хрвати	133
11	Чеси	3
174	Остали	37
1 460	Неизјашњени и неопредељени	557
51	Регионална припадност	20
3 473	Непознато	1 426

Етнички и верски општина Палилула је хетерогено подручје. Највећи број становника су Срби. Међутим, попис становништва 2002. није најверније одсликао етничку структуру, јер најбројнија национална мањина у општини, ромска мањина, према попису је 3 435 људи, а процена је да их има око 7 500.

2 ИНФРАСТРУКТУРА

Стање и развој инфраструктуре у једној локалној заједници представљају главни показатељ економског и привредног развоја средине. Развојем инфраструктуре стварају се основни предуслови за дугорочан развој привреде и друштва у целини.

Стратешко планирање у области инфраструктуре подразумева хијерархијско планирање развоја од магистралних и регионалних нивоа према локаним нивоима планирања.

Саобраћајна инфраструктура

2.1

Географски, Ниш се налази на раскрсници најважнијих балканских и европских саобраћајних праваца. У Нишу се магистрални правац, који води са севера, долином Мораве из правца Београда, рачва на правац ка југу, долином Вардара према Солуну и Атини, и правац ка истоку, долином Нишаве и Марице према Софији, Истанбулу и даље ка Блиском Истоку.

У Нишу се одвајају и путеви ка северозападу (према Зајечару, Кладову и Темишвару) и ка југозападу (према Јадранском мору).

Најзначајнија веза Ниша са светом је траса европског коридорног правца 10. Ниш је један од најстаријих и најважнијих железничких чворова у Србији.

Саобраћајне везе општине Палилула са ширим окружењем остварују се друмским саобраћајницама до аутопута Е-75, односно коридора 10, и даље према средњој и северној Европи преко Београда, а према јужној Европи и Блиском истоку преко Лесковца и Врања, као и регионалним путем преко Прокупља са Косовом и Метохијом, централном и западном Србијом и Црном Гором.

Мрежа локалних путева дужине 63 км је у функцији повезивања сеоских месних заједница међусобно, повезивање са некатегорисаним путевима на подручју општине Палилула, као и повезивање са наведеним коридорима регионалних путева.

Један од највећих проблема општине Палилула јесте и укрштање друмског и железничког саобраћаја. Због таквог начина регулисања саобраћаја стварају се гужве, тј. друмски саобраћај се зауставља.

Путна мрежа – на територији општине путну мрежу чине регионални путеви и локални путеви који су у лошем стању. Регионални путеви су асфалтирани. Сигнализација је недовољна.

У општини Палилула јавни превоз је организован на нивоу градског и приградског јавног превоза.

Улице у граду, како на урбаном, тако и на неурбаном делу улице, недовољно су уређене сигнализацијом и тротоаром. Асфалтирано је око 70% улица. Не постоје уређена паркиралишта, сигнализација је недовољна, па све ово упућује на потребу значајних инвестиција.

Стратешки циљ Градске општине Палилула јесте успостављање савремене саобраћајне инфраструктуре мреже на целокупној територији као и измештање железничког чвора, крака Ниш-Софија из урбаног дела општине Палилула.

Специфични циљеви:

- Асфалтирање целе путне мреже на територији општине Палилула,
- Санација и реконструкција постојеће путне мреже (замена доњег слоја, горњег слоја, коловоза, тротоара, ивичњака и атмосферске канализације),
- Изградња локалног пута Доње Власе-Габровац-Бербатово-Вукманово-Суви До (са краком према Запању)
- Уређење постојеће и постављање додатне путне сигнализације (семафори на раскрсници Мокрањчеве и улице Душана Поповића, код цркве Св. Николе),
- Уређење кружног саобраћајног тока између улица Димитрија Туцовића и Војводе Путника,
- Изградња моста преко Јужне Мораве у селу Лалинац.

Комунална инфраструктура

2.2

2.2.1. Водопривреда

Општина Палилула се налази у сливу две велике реке, Нишаве и Јужне Мораве. Обале ових река су само делом уређене тако да услед великих атмосферских падавина долази до њиховог изливања у сеоском подручју и доношења штета на пољопривредним површинама и објектима. Водни потенцијал чине и Габровачка река и њене притоке, као и бројни потоци у брдско планинском реону. Ови потоци својим изливањем и плављењем изазивају проблеме после отапања снега и обилних киша једном или више пута у току године.

Системи за наводњавање нису развијени и заступљени у већој мери. Постоје индивидуални системи за наводњавање, али то су појединачни случајеви јер је свако за себе решавао питање наводњавања. У овој области требало би приступити систематичније и организованије на нивоу општине како би системи за наводњавање били плански примењивани и максимално искоришћени.

2.2.2. Водоснабдевање

Снабдевање пијаћом водом је колективно и индивидуално. Колективни систем водоснабдевања је већински, у градском делу и делом у приградском и сеоском подручју општине Палилула је у систему и надлежности ЈКП „Наиссус“, а поједина сеоска насеља имају локалне сеоске водоводе, чије је одржавање у надлежности Градске општине Палилула. Водоснабдевање у градском делу подељено је у 4 висинске зоне.

2.2.3. Канализациона мрежа

Градски део општине Палилула прикључен је на градску канализациону мрежу и представља веома стабилан систем. У надлежности је градског ЈКП „Наиссус“.

Сеоска насеља немају канализациону мрежу, па се углавном користе септичке јаме што има за последицу загађење подземних вода, активних бунара и локалних водовода из којих се становништво снабдева пијаћом водом.

Стратешки циљеви - Здрава пијаћа вода, приступачне цене и поштовање заштите животне средине су дугорочни и основни циљеви Градске општине Палилула и носиоца развоја ове области

Специфични циљеви:

- Производња здраве пијаће воде неопходне за задовољење оптималних потреба потрошача,
- Реализација програма, ревитализације и реконструкције система, водоснабдевања и каналисање започетих у претходном периоду,
- Одржавања система водоснабдевања и каналисања,
- Јасно дефинисање планова за ширење дистрибутивне мреже за водовод и канализацију,
- Обезбеђења одговарајућег квалитета услуга према свим потрошачима и корисницима уз истовремено очување животне средине,
- Обнова постојеће и изградња нове водоводне и канализационе мреже на целој територији општине Палилула,
- Завршетак изградње водоводне и канализационе мреже у трећој и четвртој висинској зони,
- Санирање локалних водовода у Мрамору, Крушцу и Доњем Власу и њихово прикључење на градску водоводну мрежу,
- Изградња фабрике за пречишћавање отпадних вода у Циганском Кључу,
- Уређење обала Нишаве, Јужне Мораве, Габровачке реке и Суводолског потока, како би се заштитила насеља, инфраструктура и обрадиве површине.

Управљање отпадом

Управљање отпадом уређено је великим бројем закона и прописа на нивоу Републике. Национална стратегија управљања отпадом, коју је усвојила Влада Републике Србије 4.07.2003. године, дефинише основна усмерења, принципе и циљеве управљања отпадом, стратешке правце и приоритетне активности на њиховој имплементацији. У складу са тим мора се наћи начин за смањење настајања отпада, смањење коришћења природних ресурса и смањење настајања опасног отпада. Све ово захтева фундаменталне промене у садашњем ставу према отпаду и прихватања одговорности сваког грађанина да смањује количину отпада, а не да одговорност препушта другима.

Комунални отпад чини отпад из домаћинства који настаје у стамбеним зградама, службеним просторијама, продавницама итд. и отпад са јавних површина, који настаје на улицама, тротоарима, двориштима, парковима;

Индустријски отпад настаје у производним процесима и састоји се од разноврсних стабилних и нестабилних елемената органског и неорганског порекла;

Остали отпад који настаје као резултат различитих људских делатности као на пример: стара возила и њихови делови, санитарни уређаји, аутомобилске гуме, грађевински материјал, муљ из постројења за пречишћавање отпадних вода, биохазардни отпад (отпад из болница, отпад анималног порекла, животињски лешеве и сл.).

Постојећи систем одлагања отпада у Нишу врши ЈКП „Медиана“ сакупљањем, одвожењем и одлагањем отпада на градску депонију. Садашња технологија сакупљања отпада врши се од корисника домаћинства (колективног и индивидуалног), око 68.000 корисника, као и 1.600 корисника који имају својство правног лица.

Депонија комуналног отпада лоцирана је у југозападном делу Ниша, на територији општине Палилула, на западним падинама Бубња, око 100 метара удаљена од пута Ниш-Малошиште. Од центра града депонија је поменутиим путем удаљена око 5200 метара, а правом линијом око 4000 метара.

На постојећу депонију се такође одвози шут, земља, стари аутомобили и гуме, медицински отпад, угинуле животиње, па и један део опасног отпада који се избацује и о коме се практично нема евиденције. Годишње се одложи од 200-3000.000 м³ разног отпада, као и стотинак тона папира, 50 тона отпадног лима и др.

Постојећа депонија је величине око 31 ха и на њу се свакодневно одлаже, сабија и прекрива земљом сакупљени отпадни материјал.

Процедне, атмосферске и сливне воде са тела депоније одливају се без икаквог третмана и не постоји ни адекватно отплињавање гасова. На постојећој локацији депоније не постоји адекватна инфраструктурна опрема и зграде за разврставање и вођење евиденције о отпаду.

Из свих ових разлога постојеће одлагање отпада представља сложени

градски проблем, а уједно и еколошки са становишта извора заразе и загађења.

Осим депоније комуналног отпада на Бубњу, у Градској општини Палилула се годинама одлаже отпад на још око 20 до 30 дивљих депонија што је делом узроковано лошим комуналним опремањем приградских насеља као и укупној комуналној хигијени.

Из тих разлога је потребно изградити следеће програме:

- програм могућег селективног сакупљања отпада, посебно оних који се могу рециклирати,
- програм управљања отпадом (биохазардни, индустријски, хемијски, медицински),
- програм управљања отпадним гумама,
- програм управљања отпадним уљима и
- програм опремања сакупљачких центара за такве врсте отпада.

Основне карактеристике ефикасног система управљања отпадом обухватају широк опсег мера за унапређење и олакшање спречавања настанка отпада на извору, одвојено сакупљање, рециклажу или друге методе поновног добијања материјала из отпада и поуздано и еколошки одрживо коначно одлагање отпада.

Један од начина смањења проблема трајног одлагања отпада јесте селективно привремено одлагање произвођача отпада које подразумева посебно одлагање по врстама отпада чија је рециклажа могућа, а посебно одлагање „некорисног отпада“ који се односи и трајно депонује.

2.3.1. Стратегија савременог начина решавања отпада

Стратегија савременог начина решавања отпада подразумева:

- спречавање стварања отпада и „чистих производа“,
- рециклажу,
- контролисано спаљивање дела отпада,
- механичко сабијање отпада који ће се трајно одлагати,
- одлагање на трајне депоније, што подразумева избор локације, технолошка решења одлагања, безбедан транспорт отпада, контролу гасова и процесних течности који се стварају на самој депонији, завршни радови и затварање депоније,
- рекултивација, техничка и биолошка, уређење простора, уклапање у околну окружење и нова намена простора.

Могућност рециклаже

Дугорочни интегрални план управљања отпадом једне локалне заједнице треба да предвиди побољшање у односу на потенцијални пораст количине отпада и значајно повећање нивоа поновног коришћења и рециклаже отпада. Рециклажа представља уклањање корисних материја из отпада, како би се оне могле поново употребити. Резултат је уштеда драгоценог простора на депонији и економска добит од продаје рециклираног материјала.

Развојна улога рециклаже отпадних и секундарних сировина, као посебне

високопрофитабилне привредне гране, је у њеном доприносу заштити животне средине, очувању природног минералног ресурса, смањењу увоза дефицитарних материја и уштеда енергије.

Основе развоја, када је реч о Градској општини Палилула, подразумевају обавезу да се стандарди у заштити животне средине до 2010. године у потпуности усагласе са европским - рециклажа отпадних и секундарних сировина најефикаснији је сектор оптималне заштите животне средине, при чему се ту подразумева и ускладиштење дефинитивног отпада.

Наиме, градска депонија је пуна. Постоји проблем у њеном ширењу са порастом броја становника. Због тога су кључне стратешке акције и промене у организованој рециклажи, која је под апсолутном контролом надлежних градских органа власти и катастра, преко јединственог центра управљања отпадом. Посебна контрола мора постојати код рециклаже заразног отпада. Комунална предузећа имају улогу у оперативном извршењу рециклаже. У оперативном извршењу рециклаже посебан значај треба дати мањим предузећима у приватном власништву. Вредност потребних инвестиција за изградњу индустријских капацитета за рециклажу различитих техногених сировина је велика. Стога, град треба да се ангажује у проналажењу повољних инвестиционих средстава за ову намену.

Велики део ових евидентираних и уочених проблема може се превазићи, или бар ублажити предузимањем одређених активности, које нису повезане са значајним финансијским улагањем. То подразумева подизање јавне свести о значају рециклаже, успостављање мреже-система за сакупљање, као и успостављање система за рециклажу отпада. Неопходно је успоставити паралелан систем сакупљања и система за рециклажу јер ни један не може радити без овог другог.

Електроенергетска мрежа

2.4

2.4.1. Снабдевање електричном енергијом

На територији општине Палилула, ЕД „Југоисток“ д.о.о. Ниш – „Електродистрибуција Ниш“ врши дистрибуцију електричне енергије (закључно са напонским нивоом 110 кВ) и управљање дистрибутивним системом. Електрична енергија се редовно дистрибуира домаћинствима, индустрији и предузетницима.

Иако је степен електрификације на високом нивоу, треба истаћи да у електро-енергетском систему проблем представљају лоша преносна и дистрибутивна инфраструктура, посебно у руралним крајевима, што отежава снабдевање ових крајева електричном енергијом.

Стратешки циљ Градске општине Палилула је редовно и стабилно снабдевање потрошача електричном енергијом на целокупној територији општине.

Специфични циљеви и активности:

- Изградња, реконструкција и модернизација делова дистрибутивне мреже, изградња трафостаница (ТС) 110/10 КВ,

- Унапређивање енергетске ефикасности и рационално коришћење електричне енергије у испоруци и потрошњи у граду и на селу,
- Реализација УХФ везе за даљинско управљање (ТС),
- Решавање проблема ниског напона, насталих услед дотрајалих инсталација,
- Ојачање и доградња електромонтаже у неколико приградских насеља и села.

2.4.2. Систем грејања

Већина вишеспратних стамбених објеката, индустријских објеката, установа и веома мали део индивидуалних стамбених објеката на територији општине Палилула су прикључени на градски систем даљинског централног грејања. Овај систем грејања је у надлежности ЈКП „Градска топлана“ Ниш, предузећа за производњу и дистрибуцију топлотне енергије, које своју делатност обавља преко две велике и једанаест мањих котларница које за свој рад већином користе природни гас и у мањој мери мазут. Индивидуални стамбени објекти за загревање користе углавном чврсто гориво и електричну енергију.

Стратешки циљеви Градске општине Палилула јесу обезбеђење стабилног даљинског грејања, повећање капацитета за производњу топлотне енергије и постизање рационалности у потрошњи енергената и дистрибуцији топлотне енергије.

Специфични циљеви и активности:

- Уградња калориметара и остале опреме у термичким подстанцима,
- Измена дотрајалих топловода уградњом предизолованих цеви,
- Замена дотрајалих вентила на топловодној мрежи.

2.4.3. Гасификација

Природни гас, као један од најјефтинијих енергената, погодан је за експлоатацију у привреди, постижу се уштеде у његовом коришћењу и од великог је значаја са аспекта заштите животне средине. Приоритет Општине Палилула у области гасификације јесте изградња секундарне мреже како би овај енергент био доступан свим субјектима локалне заједнице.

Телекомуникације

2.5

Модерна телекомуникациона инфраструктура основна је нужност за привредни и пословни развој, не само е-бизниса, већ било ког посла. Тренутно је телекомуникациона структура у Србији оскудна у погледу капацитета који су потреба конкурентне и прогресивне привреде.

Телекомуникациону инфраструктуру општине Палилула чине: мрежа фиксне телефоније Телекома Србије и ГСМ мреже Телекома Србије, Теленор-а и ВИП-а. Глобално гледано, ова област у општини Палилула релативно је добро развијена захваљујући поменутиим оператерима, а покривеност износи чак 92% територије. Степен дигитализације телефонске мреже на подручју

општине Палилула је 100 %. Овакав вид телекомуникационе инфраструктуре задовољава потребе становништва када је реч о најосновнијој комуникацији – телефонски разговори и интернет конекција.

Укупан број претплатника фиксне телефоније на дан 31.12.2005. године у Градској општини Палилула био је 25.070.

Стратешки циљ Градске општине Палилула у области телекомуникација је даљи развој и ширење нових технологија.

Специфични циљеви и активности:

- Развој и ширење нових технологија – ISDN, ADSL, WIRELESS,
- Напредак у трансакцијама заснованим на Интернету (е-бизнису) и размени вредности путем електронског медијума (е-пословање),
- Увођења нових сервиса и услуга,
- Планирана је инсталација нових претплатника и прикључака,
- Напредак у трансакцијама заснованим на интернету (е-бизнису) и размени вредности путем електронског медија (е-пословање).

Урбанизација

2.6

Урбани развој представља синтезни израз већег броја развијених чинилаца, међу којима се најјаче изражава корелациона веза са привредно-економским развојем. Историјске и традиционалне специфичности насеља, поред поменутог, већим делом одсликавају урбанитет, а економска снага насеља утиче на достигнути ниво урбаног развоја.

Урбанистичко-пројектна документација и стратешки планови у области урбанистичког планирања су од виталног значаја за развој општине и представљају основу успешног организовања и функционисања многих система од интереса за град.

Кључна тачка од које треба поћи јесте то да је урбанистичко планирање део организације друштва и да је у том контексту, као контрола употребе земљишта – важан фактор те организације.

Функционални ток урбанизације испољава се кроз постојеће функционалне везе, иницирање и стварање нових веза између насеља у општини, али и са окружењем у држави и сл. Према садржају и структури опреме насеља сви садржаји немају исту специфичну тежину у развоју функционалних веза у општини и окружењу.

Функционалне везе Општине Палилула и окружења врло су развијене и на конкретан начин условљавају урбани развој насеља, а стратешки план треба поспешити кроз физичке претпоставке за оптимални дугорочни развој функционалних веза и токова.

Демографски ток урбанизације, као глобална појава, условљен је променама броја и структуре становништва али и достигнутим нивоом комуналног стандарда становништва у насељу, који је у директној корелацији са укупним привредним, ванпривредним и функционалним развојем насеља.

Подручје Градске општине Палилула може се поделити на две урбанистичке

целине: градску и сеоску. Постоји велика несразмера у степену урбанизације ових целина, јер је у градској постигнут много већи степен урбанизације у односу на сеоску.

2.6.1. Урбане целине

Градска целина се може поделити на: зону становања и зону привређивања. Према попису из 2002. године у градској целини живи 54.596 становника.

Зона становања

Функција становања заузима највећи део грађевинског земљишта. У овој зони преовлађују индивидуални стамбени објекти који чине 70% стамбеног фонда и колективни стамбени објекти (стамбене зграде) који чине 30% стамбеног фонда. Према постојећим анализама и подацима постоји квантитативна стамбена несташица, која се изражава односом броја станова и домаћинства. Опремљеност стамбеног фонда инсталацијама је на веома високом нивоу. Велики проблем у овој области представља дивља градња и нерешени својински односи над земљиштем и објектима.

Зона привређивања

Поред просторно јединствене зоне, која се простира од насеља Ледена Стена до Коридора 10, остали радни комплекси распоређени су на рубовима зоне становања и наслонени на постојеће градске саобраћајнице.

Сеоска целина општине Палилула чине 3 приградска насеља – Паси Пољана, Суви До и насеље 9. мај (Ново Село) и 12 сеоских насеља – Мраморски Поток, Мрамор, Крушце, Лалинац, Чокот, Доње Међурово, Горње Међурово, Бубањ Село, Габровац, Доње Власе, Вукманово и Бербатово. Према попису из 2002. године у њој живи 17.569 становника. Сеоска целина је урбанистички недовољно уређена (већина сеоских насеља није прикључена на водоводну и канализациону мрежу, нису асфалтиране све улице...). Сеоску целину карактерише становање у оквиру домаћинства пољопривредног или мешовитог начина привређивања, па је величина парцеле неуједначена и углавном већа од потребне и по стандардима задовољавајуће. Овај ниво густина, а нарочито начин коришћења парцеле, карактеристичан за сеоска насеља, вероватно ће и даље преовлађивати.

2.6.2. Зелене површине

Зелене површине општине Палилула чини пре свега меморијални комплекс „Бубањ“ површине 40 ха, затим паркови, дрвореди, травњаци, црквена дворишта и дворишта културно-историјских споменика. У оквиру грађевинских реона како рубних делова градског насеља тако и сеоског, све неизграђено грађевинско земљиште, користи се као пољопривредно, односно као одређени облик зелених површина, које нема јавни карактер. У планском периоду на ове површине се не може рачунати, или бар не у укупном обиму.

И поред великог фонда зеленила, општина Палилула нема довољно јавних зелених површина, па се кроз нацрт планирања, тај проблем мора превазићи на најрационалнији начин.

2.6.3. Пијаце

У градском делу општине Палилула постоје 2 зелене пијаце: "Палилулска пијаца" и "Пијаца Бубањ", које су релативно добро уређене и организоване. У селу Мрамор се налази сточна пијаца. Пијаце су у надлежности ЈП „Тржница“.

2.6.4. Спорт и рекреација

У свим насељеним местима постоје спортски објекти, који су у функцији спортских клубова или објекта образовања. На територији општине Палилула постоји релативно мали број изграђених спортских терена и њихов допринос спорту је ограничен из разлога зависности од временских прилика. Такође је разноврсност спортских активности ограничена на мали број спортова и углавном колективних активности.

Стратешки циљ Градске општине Палилула јесте повећање степена урбанизације на целој територији општине као и санирање клизишта на Мраморском брду.

Специфични циљеви и активности:

- Изградња кванташке пијаце код Доњег Међурова,
- Модернизовање Палилулске и Бубањске пијаце урбанизовање и преуређење насеља Црвена Звезда,
- Обезбеђење пригодних простора и уређење сеоских гробаља,
- Унапређење и упрошћавање процедуре за добијање прикључака за инфраструктуру добијања дозвола за изградњу нових и легализацију постојећих објеката,
- Изградња већег броја спортских терена и осветљавање и опремање постојећих.

Заштита животне средине

Концепт одрживог развоја

2.7

Постоји више стотина дефиниција самог појма одрживог развоја. Једна од најкраћих, али и најприхваћенијих дефиниција јесте она коју заговара организација Уједињених нација: У питању је развој који одговара потребама и аспирацијама постојеће генерације без угрожавања могућности задовољења потреба и аспирација будућих генерација. У глобалној економији важи нова дефиниција безбедности. Поред политичке стабилности и економског просперитета (одржив раст и раст стандарда становништва), безбедност подразумева и очување окружења. Проблем је у томе што економски просперитет, углавном, доводи до деградације окружења. Деградација окружења се манифестује на различите начине: кроз глобално загревање праћено ефектом стаклене баште и непредвидивим климатским поремећајима, нагло смањење залиха воде у одређеним крајевима света, настанак непрегледних депонија у великим градовима, свакодневно изумирање неке животињске или биљне врсте и слично.

Без обзира на ове и још многе друге запањујуће последице угрожавања животне средине забрињавајуће је да све земље нису потписале Кјото уговор

који је усмерен на квантитативно ограничавање штетних емисија у атмосфери и промоцију одрживог развоја. „Кјото протокол“ је најважнији светски документ у области заштите животног окружења. Овај документ којим су се најразвијеније земље на планети обавезале да ће смањити емисију штетних гасова, ступио је на снагу 16. фебруара 2005. године (потписан 1997. године). Споразумом који је потписала 141 држава, међу којима и 30 индустријских гиганата (без САД и Аустралије) предвиђено је да се до 2012. године за 5,2 одсто смањи емисија угљен-диоксида у земљиној атмосфери. Управо је раст угљен-диоксида у атмосфери главни кривац за ефекат стаклене баште и глобално загревање Земље, што је довело до урагана, суша, поплава и топлотних удара у којима је током последњих неколико година живот изгубило на милионе људи. С обзиром на то да се већина угљен-диоксида у атмосферу испушта сагоревањем фосилних горива (нафта и угаљ), питање проналаска алтернативних видова енергије избило је у први план.

2.7.1. Водећи трендови у заштити окружења

Највећи допринос процесу загађења животне средине даје производња енергије. Наиме, производња енергије из основних енергетских извора има изразите негативне екстерне ефекте. То се односи како на производњу енергије из фосилних горива (угаљ и нафта) тако и на нуклеарну енергију. Производња енергије из фосилних горива доводи до емисије угљен диоксида у атмосферу што, са своје стране, доводи до ланца негативних последица као што су глобално загревање, климатске промене, уништавање шума, загађење воде и земљишта и смањење биодиверсификације.

Нуклеарна енергија, поред проблема загревања, има и високе трошкове одлагања и безбедног чувања нуклеарног отпада. Све ово доводи до раста трошкова отклањања негативних екстерних ефеката производње енергије из основних енергетских извора. Са друге стране, економски просперитет се не може замислити без енергије. Посебну димензију проблему даје ограничени капацитети основних енергената и њихова неравномерна дистрибуција. Светска потрошња нафте је око 4 милијарде тона годишње док су резерве нафте 120-160 милијарди тона сконцентрисане у неколико региона. У том смислу производња енергије на бази обновљивих енергетских извора је битна карика за повезивање енергетске стратегије и одрживог развоја. Главни видови ове енергије су хидроенергија, геотермална енергија, енергија биомасе, енергије сунца, енергије ветра и енергије дрвета. Производња енергије на бази обновљивих извора користи постројења мале снаге. Електране ове врсте имају капаците до неколико десетина MW електричне енергије док велике термоелетрене или нуклеарне електране производе више од 2.000 MW. Потенцијал обновљивих енергетских извора је 20.000 пута већи од дневне потрошње енергије добијене из фосилних извора и нуклеарне енергије.

Пре 1990. године Србија је имала модеран енергетски систем који је био у стању да задовољи сопствене потребе и да вишкове извози. Данас је стање драматично погоршано у смислу дефицита електроенергије и високе емисије

штетних гасова. Дефицит електроенергије који је настао губитком капацитета са Косова, разарањем електроенергетског система током бомбардовања и падом његове ефикасности због неадекватног одржавања. Данас, у периоду максималне тражње за електричном енергијом Србија око $\frac{1}{4}$ својих потреба обезбеђује из увоза.

Данас обновљиви енергетски извори учествују са симболичних 1,6% у производњи енергије у Србији. Учешће енергената у производњи енергије приказано је на Илустрацији.

Угаљ	54,3%
Нафта	24,3%
Гас	11,0%
Хидро енергија	8,7%
Обновљиви енергетски извори	1,6%

Главне резерве Србије у домену обновљивих извора су: биомаса 2,58 милиона тое, хидроенергија 400.000 тое, геотермалне енергије 185.000 тое. Биомаса обухвата остатке које се добијају примарном прерадом шећерне репе, сунцокрета и соје као и стајњак. Такође, постоје значајне могућности коришћења соларне енергије. Степен соларног зрачења је један од највећих у Европи. Однос између стварног зрачења и могућег зрачења на годишњем нивоу је око 50%. У већини региона број сунчаних сати се креће у интервалу 2.000-2.500 годишње. Тренутно се користи око 28.000 соларних термалних јединица се користи за загревање воде и простора. Коначно, постоји могућност коришћења еолске енергије. Иако у Србији не постоје турбине на ветар градови као што су Београд, Ниш и Врање имају значајан степен ветровитости (Врање 133-156 дана, Београд, 114-130 дана и Ниш 81-105 дана). Процењује се да је потенцијал ветра 26,3 TWh годишње.

Јачање институционалне подршке локалне самоуправе у развоју малих и средњих предузећа у области заштите животне средине, омогућава доследну примену пакета закона из области заштите животне средине и обавезе усклађивања потенцијалних загађивача са законским прописима

2.7.2. Микроклиматске карактеристике простора

Основне микроклиматске карактеристике посматраног простора су одређене специфичностима метео услова у приземном слоју атмосфере. Поред основних параметара који дефинишу урбану климу Ниша и општине Палилула и топоклиматске зоне (падавине, температура, влажност ваздуха, правац и брзина ветра и др.), од изузетног значаја за просторну расподелу аерозагађења су стабилност атмосфере и инверзиона стања.

Средња годишња температура ваздуха за подручје Ниша износи 11,51°C. Средња годишња амплитуда температура износи 22,53°C. Најхладнији месец је јануар са средњом температуром од 0,62°C, док је јул најтоплији са 21,65°C. На основу ових података закључује се да клима посматраног подручја има континентално обележје.

Циклонске активности у Нишу манифестују се продорима влажних и хладних ваздушних маса са Атлантског океана са запада и северозапада, топлих са југа и југозапада из области Средоземља, као и зимских продора хладних ваздушних маса са североистока. Средња годишња вредност падавина износи 577,79 мм, с тим да највише падавина има у октобру - просечно 67,87 мм, а најмање у фебруару, просечно 35,50 мм.

На основу праћења брзине и смера дувања ветра може се закључити да су у Нишу значајно заступљене тишине (337,42‰), док се ветрови јављају у 662,58‰ случајева. Најмање тишина има у марту (244,58‰), док су оне у току децембра најзаступљеније (392,58‰).

Стабилност атмосфере утиче на интензитет процеса турбулентног мешања у приземног слоју. У стабилној атмосфери овај процес је слаб и своди се на дифузију страних материја, тј. аерозагађења. Због спорог ширења аерозагађења око извора, јављају се високе концентрације. У нестабилној атмосфери турбулентни вртлози имају димензију олујних облака, па је ширење аерозагађења знатно брже, што доводи и до брзог пада концентрације полутаната. Према подацима Републичког хидрометеоролошког завода на подручју Ниша је најзаступљенија класа стабилности „Д“ (неутрална стратификација атмосфере) и то у 40% случајева.

Када је атмосфера неутрално стратификована, честице полутанта имају исту густину и температуру као и околни ваздух на датој висини и немају тенденцију било каквог вертикалног кретања, па стога остају на истој висини. У овако стратификованој атмосфери загађујуће материје емитоване близу земљине површине теже да остану тамо, условљавајући појаву веома високих приземних концентрација.

2.7.3. Орографске карактеристике терена

Град Ниш и општина Палилула смештени су у Нишкој котлини. Централни део града се налази у најнижем делу котлине, што условљава посебне микроклиматске услове простора и слабију проветреност истог.

Котлина заузима површину од 591км², с тим да сам град обухвата 32км². У котлини је изграђено 22 насеља, а проценат изграђености је мањи од 10%.

Средња вредност надморске висине у котлини је 200м, с тим да се по ободу терен уздиже и до висине од 1024мнм (Вишеград).

Нишку котлину и град Ниш пресеца река Нишава која се улива у Јужну Мораву на око 13 км низводно од центра града. Нишава на посматраном простору има неколико мањих притока.

2.7.4. Идентификација извора загађења

На основу идентификације извора загађења у Нишу сви значајни емитри су груписани на следећи начин:

- саобраћај,
- индустрија,
- ТО/ТЕ постројења и индивидуална ложишта,
- комуналне и
- пољопривредне активности.

Саобраћај представља мобилни - линијски извор загађења ваздуха специфичним полутантима, од којих су најзначајнији они који настају као продукти непотпуног сагоревања фосилних горива. Саобраћај у Нишу и општини Палилула, како друмски тако и железнички је развијен, посебно транзитни, међуградски и јавни. Највећим делом због старости возила и некавалитетног горива, али и због карактеристика саобраћајница и постојеће организације, саобраћај у летњим месецима представља доминантан извор загађења ваздуха.

Индустрија, заједно са ТО/ТЕ постројењима и индивидуалним ложиштима представља стационарни извор загађења средине.

Индустријске/производне активности у општини Палилула су разнородне. Доминира електро и машинска индустрија, прехранбена, а заступљене су и друге гране као што је: хемијска, грађевинска, индустрија гуме и др. Чињеница је да већи индустријски комплекси не раде, или раде са значајно смањеним обимом, па индустрија у овом тренутку није најзначајнији извор загађења ваздуха. Међутим, проблем и даље постоји с обзиром на то да застарела, неадекватно одржавана индустријска постројења имају утицаја на стање загађености ваздуха, посебно у акциденталним ситуацијама. У околини већих извора загађења Институт за заштиту здравља из Ниша испитује концентрације специфичних полутаната: NH_3 , H_2S , Pb и Cd и посебно таложне материје и тешке метале у таложним материјама.

Мањи погони разноврсних привредних делатности се често увлаче у зоне становања (обрада и заштита метала и пластике, обрада дрвета, формулација кућне и друге хемије и сл.) и под фирмом занатских радњи или занатске производње, које условно не загађују средину, добијају локације изван индустријске зоне. Овакве мале погоне је тешко контролисати, често мењају производни програм а у највећем броју случајева раде са изработаним увезеним машинама. Због тога они не ретко представљају изворе загађења на микролокалитету.

ТЕ/ТО постројења и индивидуална ложишта у Нишу још увек користе и „нееколошка“ горива: угаљ, лож уље, мазут и дрво.

Из оваквих извора се примарно емитују неспецифични полутанти као што су SO_2 , чађ и седиментне честице. Из анализе основних карактеристика котловских постројења у индустрији Ниша, види се да иста не поседују уређаје за пречишћавање емитованих гасова.

Резултати прорачуна мерења емисије полутаната из оваквих извора не указују на значајне разлике у последњих десетак година, како кад је угаљ, тако и кад је уље коришћено као енергент.

У зимским месецима ТО/ТЕ постројења и индивидуална ложишта представљају доминантан извор аерозагађења на територији Ниша.

Комуналне активности су примарно извор повећаних концентрација таложних честица и суспендованих материја. Чињеница да Општина Палилула није потпуно екипирана основним инфраструктурним инсталацијама и објектима, као и то да има пропуста у одржавању јавне хигијене (одржавање јавних површина, сакупљање и депоновање смећа и др.), указује на то да се

највећи део идентификованих полутаната генерише на територији општине. Анализом изграђености и увидом у намену простора може се закључити да се на посматраном простору део територије користи за пољопривредну производњу.

Површине намењене пољопривредним културама представљају извор честичног загађења, посебно у суво време, због неконтролисаног коришћења средстава за заштиту биља и фертилизата.

Мерна места и параметри испитивања

Концентрације загађујућих материја се у Нишу прате на 24-26 мерних места. Мерна места су изабрана тако да се на њима може оценити утицај доминантних извора загађења, стационарних или мобилних, а према врсти су подељена на:

• прометне раскрснице	13x
• стамбене зоне са извором загађења	4x
• стамбене зоне	4x
• индустрију	3x
• урбани центар	1x
• зону одмора и рекреације (Нишка Бања)	1x

Време испитивања је дневно, недељно и месечно.

Параметри који се испитују су:

- SO₂,
- чађ,
- тешки метали у чађи (Pb, Cu, Mn),
- NO₂,
- суспендоване честице,
- тешки метали у суспендованим честицама (Cd, Mn, Ni),
- таложне материје,
- тешки метали у таложним материјама (Cd, Pb, Ni, Zn, Cr) и
- издувни гасови моторних возила (CO, NO_x, HCHO).

Република Србија је наследила из предходног периода велике проблеме у домену заштите животне средине, а самим тим и Градска општина Палилула. Проблеми водоснабдевања, као и третмана отпадних вода и чврстог и опасног отпада, аерозагађења и загађења земљишта, угрожавање природних ресурса и биодиверзитета, везују се, пре свега за неадекватним управљањем животном средином током деведесетих година, као и за лошу економску ситуацију у земљи и недовољне инвестиције.

У контексту загађења животне средине, највећи проблеми са којима се сусреће општина Палилула су:

- загађење ваздуха, нарочито у зимским месецима,
- загађење вода отпадним водама и прекомерном и неправилном применом пестицида,
- загађење земљишта.

Неопходно је израдити Стратегију заштите животне средине која ће имати за циљ стварање услова за побољшање квалитета живота и очување природних и културно-историјских вредности.

Што се **стратешких циљева заштите животне средине** тиче, посебну пажњу треба обратити на следеће задатке:

- израда катастра загађивача,
- гасификација у циљу заштите ваздуха од емисије и мисије штетних материја, нарочито у зимским месецима,
- подизање заштитног зеленила уз саобраћајнице и велика индустријска постројења,
- санација постојеће депоније,
- планирање и изградња регионалне депоније са рециклажним центром,
- одвајање отпада (контејнерског), приликом прикупљања истог,
- рекултивација депоније на Бубњу након завршетка експлоатације,
- израда идејног пројекта канализационог система и постројења за обраду санитарних и индустријских отпадних вода,
- замена азбестних цеви,
- решавање проблема сточног гробља,
- уклањање и рекултивација дивљих депонија,
- решавање проблема загађења река чишћење и измуљивање корита, сређивање обала и шеталишта,
- примена законске регулативе из области заштите вода,
- контрола сече шума,
- пошумљавање,
- едукација становништва.

Ваздух

Један од основних еколошких проблема градова јесте аерозагађење које је у директној вези са развојем урбане средине.

Специфичност загађења ваздуха у односу на загађење других супстрата средине је у томе што се заправо ради о процесу преношења штетних природних и синтетских материја у атмосферу и њиховој трансформацији под утицајем физичких и хемијских фактора средине. Због тога се еколошки потенцијал ваздуха може посматрати само као део потенцијала "природног" екосистема, и то под условом да ауторегулациони механизми успевају да одрже стабилност таквог система.

С обзиром на то да су на територији Ниша, као резултат антропогених фактора средине, формиран тзв. вештачки (делимично или потпуно измењени „природни“ екосистеми), у конкретном случају се може говорити само о оптерећености животне средине и могућности да иста до одређеног нивоа прихвати загађујуће материје, а уз услов да не постоји ризик по здравље људи и животну средину.

Испитивање квалитета ваздуха у Нишу већ више година, систематски и у складу са посебним програмом, обавља Институт за заштиту здравља. Распоред мерних места и избор параметара је урађен у складу са идентификованим изворима загађења, зонама града и абиотичким факторима средине (микроклимом и орографским карактеристикама терена).

Квалитет ваздуха

На основу анализе резултата испитивања концентрације појединачних полутаната у дужем периоду може се констатовати да просечне годишње концентрације сумпордиоксида показују силазни тренд.

Овај пад се може тумачити у једном делу гашењем индивидуалних ложишта и мањих котларница и преласком на даљинско грејање, али и већим уделом електричне енергије у грејању.

Концентрације SO_2 ван сезоне ложења су променљиве, тј. бележи се наизменички пад и пораст истих.

Епидемиолошка испитивања рађена у Институту за заштиту здравља Ниш (1998-1999) су показала да и овако значајно смањење концентрације SO_2 и чађи није довољно јер и регистроване вредности неповољно делују на здравље, посебно на осетљиве делове популације. Учесталост респираторних симптома код деце је врло висока, посебно ако се упореди са резултатима сличних студија у свету.

Посебним истраживањем, извршена је квалитативна и квантитативна оцена квалитета ваздуха коришћењем индекса квалитета на основу Ц98 свих средњедневних измерених вредности SO_2 и чађи за период 1980-2001. Израчунавање индекса квалитета ваздуха за дужи временски период доводи до закључка да град Ниш, па и општину Палилула, карактерише углавном „умерено добар“ квалитет ваздуха.

Просечне годишње концентрације издувних гасова моторних возила: азотних оксида и формалдехида не прелазе дозвољене вредности према важећем Правилнику, док су просечне годишње концентрације угљенмооксида на већини мерних места у 2003. години биле изнад GVI.

Концентрације тешких метала су и даље релативно високе, док су концентрације специфичних полутаната (амонијака, олова и кадмијума) према подацима из прошле године у границама дозвољених вредности.

Ради смањења аерозагађења потребно је:

- Комплетно прикључивање градског језгра на даљински систем грејања,
- Извршити гасификацију свих јединица за сагоревање у топланама и котларницама,
- Регулисати саобраћај изградњом више паралелних саобраћајница на најфреквентнијим правцима чиме би се спречило стварање црвених тачака загађења,
- Формирати правни мониторинг за контролу загађености ваздуха сензорског типа, са централном јединицом и непрекидним дежурством што би омогућило да се управља квалитетом ваздуха и правовремено и адекватно реагује у случају акцидентних загађења.

Посебно је исказан проблем најсиромашнијег слоја становништва (Роми и други), који живе од сакупљања отпада по сметлиштима и којима кроз пројекте управљања отпадом треба омогућити алтернативне изворе егзистенције.

Воде

Слив реке Нишаве је шира зона санитарне заштите изворишта Медиана и потребно је предузети мере за унапређење квалитета реке Нишаве. За те потребе неопходно је континуално праћење квалитета воде мониторинг системом дуж целог тока реке Нишаве. Да би се одржао квалитет реке Нишаве мора се строго водити рачуна о новим технологијама које могу да заживе узводно од Ниша и да свака таква технологија мора бити под контролом, тј. да се отпадне воде пречешћене испуштају у реципијент.

Отпадне воде града Ниша и општине Палилула одводе се преко два градска колектора у реку Нишаву. Индустијске отпадне воде представљају велики проблем за градски канализациони систем. Индустијске и санитарне отпадне воде треба решавати избором оптималног предтретмана за пречишћавање индустријских отпадних вода и њихово свођење на ниво санитарних, које могу да се третирају на централном постројењу.

У оквиру различитих привредних грана, један од најзначајнијих узрока загађења вода јесте неадекватна канализациона инфраструктура, односно сакупљање и пречишћавање отпадних вода. На погоршање квалитета воде утичу и пољопривредне активности, као и поплаве. Отпад из пољопривредне производње је веома оптерећен нутријентима, биоразградивим органским угљеником, остацима пестицида и фекалним колиформним бактеријама. Одвођења воде из штала представља екстреман извор контаминације вода. Градске отпадне воде често садрже високе концентрације органског угљеника, фосфора и азота и могу садржати пестициде, токсичне хемикалије, соли, неорганске честице и патогене бактерије и вирусе. Седименти који се углавном састоје од неорганских честица испирају се у изворе као резултат култивације земљишта, грађевинских радова, као и рушење зграда.

Имајући ово у виду, контаминација воде за пиће у централном систему за водоснабдевање великим делом потиче од пољопривредних делатности, испирања земљишта третираног комерцијалним органским ђубривом, што указује на недовољну заштићеност подручја заштите изворишта. Нерегулисана канализациона мрежа у околини изворишта, посебно из домаћинства са сточарском производњом, такође може представљати извор контаминације. Иако је депонија удаљена од централног изворишта водоводног система, северозападна струја ветрова наноси испарења са депоније у правцу града и централног система водоснабдевања.

Земљиште

Земљиште је основни природни ограничени и тешко обновљиви ресурс који, заједно са водом, ваздухом и живим светом, сачињава екосистем општине Палилула. Примарна функција земљишта је производња хране и сировина. Међутим, земљиште се користи и за друге намене, као што су: изградња насеља, изградња индустријских погона, изградња саобраћајница, места за експлоатацију разних сировина, место за одлагање разног отпада и сл. Еколошке функције земљишта умањују се на рачун повећања техничких функција.

За наводњавање земљишта постоје велике резерве површинских и подземних вода, које се налазе на разној дубини испод површине, углавном у шљунку који се под муљем и песком налази релативно близу. Појава и развој ерозионих процеса представљају један од основних узрока деградације земљишта, односно погоршање његовог квалитета. Ерозију земљишта у сливу Јужне Мораве и Нишаве условили су многи фактори као што су: рељеф, клима, стање вегетације, особине земљишта, хидрографија, начин искоришћавања земљишта, одсуство заштитних мера, распоред сеоских путева у брдовитом делу терена и други.

2.7.5. Улагање у очување еко система

Један од многобројних и данас популарнијих приступа проблематици животне средине усвојен од значајног круга научне и политичке јавности је интегрални или концептуални приступ, а може се сажети у две категорије: развој и околина.

Развој као процес економских, друштвених и културних структурних промена са директним деловањем на односе међу људима, а у коме учествује укупно становништво неке земље.

Околина, тј. животна средина као укупан скуп природних и створених вредности, чији комплексни међусобни односи чине окружење, односно простор и услове за живот. С обзиром да је друштвено економски развој процес кроз који људи настаје да створе и увећају богатство из природних и људских ресурса, следи да управо околина одређује границе у којима је развојни процес уопште могућ.

Нарушавање не само физички, већ и друштвено-економске димензије околине, није својствено само у условима развијености. Познато је да и неразвијеност представља озбиљну претњу еко система.

Друштвено-економски развој далекосежно утиче на квалитет животне средине и једно од приоритетних питања тог развоја је заштита и унапређење животне средине, као услова укупног развоја и опстанка. Еколошка равнотежа и унапређивање нивоа живљења представљају полазну основу свих планских докумената. Заустављање даље деградације и ублажавање негативних утицаја досадашњг развоја на животну средину и санација постојећих извора загађења воде, ваздуха и земљишта, један су од циљева привредног и друштвеног развоја. Заштита животне средине која осигурава несметани развитак уз истовремено чување природних и људских развојних потенцијала, представља један од најзначајнијих и најсложенијих задатака данашњице.

Аерозагађење

Један од основних еколошких проблема градова је аерозагађење које је у директној вези са развојем урбане средине. Ради смањења аерозагађења потребно је предузети мере које су детаљно објашњене на претходним странама овог документа.

Бука

Други еколошки проблем градова је свакако бука. Градска општина Палилула је простор са значајним акустичким оптерећењем узимајући у обзир значајни интензитет друмског и железничког и саобраћаја.

Тренутни саобраћајни проблеми који су значајни фактор буке у општини Палилула су стара возила, лош квалитет покрива на саобраћајницама, мало зеленила око саобраћајница, недовољан број линија јавног превоза за све делове града, проблеми раскрсница, недовољно паркинг места, пролаз железничког саобраћаја кроз стамбени део града, лош квалитет приградских путева, загушење саобраћаја у шпицевима, непостојање бициклистичких стаза, изградња бензинских пумпи у стамбеним зонама, лоша обележеност пешачких прелаза.

За потребе акустичког мапирања и зонирања територије општине Палилула, планирање звучне заштите и оцену сметњи од комуналне буке потребно је у наредном периоду приступити систематском праћењу нивоа буке и дефинисању његове временске зависности на мерним местима који представљају репрезентативне локалитете специфичне намене, у циљу добијања што више података о нивоу буке на простору територије општине, ради ефикаснијег планирања звучне заштите. У процедури систематског нивоа буке на територији општине Палилула као главни извор буке евидентиран је саобраћајни ток. Нивои буке саобраћајног тока у одређеној тачки у непосредној околини пута зависе од карактеристика саобраћајница и моторних возила која учествују у саобраћају.

Мере за заштиту од саобраћајне буке којима се она може свести на ниво који искључује негативне ефекте на човека могу бити различите и то: правилно планирање намене површина, укључивање мера заштите од буке у фази пројектовања грађевинских објеката, изградња вертикалних заштитних зидова, хортикултурно уређење појаса дуж путне саобраћајнице, ограничење брзине кретања возила, забрана саобраћаја за поједине категорије возила и њихово усмеравање на правце мање осетљиве на буку, боља регулација саобраћаја, побољшање површине коловозног застора, контрола нивоа буке возила, санкционисање понашања учесника у саобраћају, су начини којима се планира смањење буке у Градској општини Палилула.

Комунална хигијена

Град Ниш има сложен, разуђен и флексибилан систем за водоснабдевање. Састоји се од три појединачна водоводна система. Регионални систем Љуберађа – Ниш, систем Студена – Ниш и извориште подземне воде са вештачким прехрањивањем "Медиана 1". У циљу очувања квалитета воде система Студена – Ниш и Љуберађа – Ниш потребно је успоставити режим санитарне заштите у сабирној области, и унети у катастарске, просторне и урбанистичке планове.

Комунална хигијена подразумева све елементе чистоће градских простора и простора значајних за људско здравље и један је од битних фактора здраве животне средине. Одлагање отпада врши се на градску депонију која је у фази санитарно-техничког уређења и рекултивације ради смањења

негативних утицаја на животну средину. И поред свих напора ЈКП "Медиана" у граду и општини постоји велики број дивљих депонија.

За бољу комуналну хигијену у општини Палилула потребно је стално едуковање грађана о разврставању отпада на секундарне сировине и комунални отпад, повећање броја контејнера и учесталост њиховог пражњења и одржавања, боље чишћење и прање улица, боље одржавање зелених површина и чешће акције одношења кабастог отпада из домаћинства, потпуно санирање дивљих депонија и чишћење речних токова.

3 ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ

Образовање

3.1

Школски систем образује, васпитава и усмерава ученика да овлада знањима, вештинама и умећима, како би се створиле одређене особине личности, ставови и систем вредности код сваког ученика као индивидуе.

Образовање у Србији је централизовано, како у погледу финансирања, тако и у погледу нормативне основе и управљања. Локална самоуправа има одређене надлежности само у области основног образовања. Поменуте надлежности дате су локалној самоуправи Законом о локалној самоуправи из 2002. године, али многе надлежности нису још увек остварене због непостојања секторских закона у овој области.

Функционисање образовања у Републици Србији детерминисано је:

- Законом о основама система образовања и васпитања,
- Законом о средњој школи,
- Правилницима који регулишу програме образовања и услове за њихово остваривање у погледу простора, опреме, наставних средстава и наставног кадра,
- Бројем ученика који завршавају основно образовање у општини,
- Потребама привреде и ванпривредних делатности у општини,
- Жељама ученика и родитеља.

Непосредни реализатори активности у образовним институцијама су наставници (васпитачи, учитељи, наставници, професори), чији је рад детерминисан наставним плановима и програмима, очекивањима социјалног

партнера, материјалном подршком за професионално деловање, педагошком и програмском компетенцијом, особинама личности наставника, посебно мотивацијом и ентузијазмом, као унутрашњим факторима. Економски положај образовања је неповољан. образовање се у највећој мери финансира из Буџета Републике Србије, док се материјални трошкови и трошкови инвестиционог одржавања објеката основних и средњих школа, као и вртића финансирају из буџета локалне самоуправе.

3.1.1. Предшколско образовање

Предшколским васпитањем и образовањем обезбеђује се остваривање права детета и задовољавање потреба деце, породице и друштва. Основни циљ предшколског васпитања и образовања јесте да се допринесе целовитом развоју детета предшколског узраста, тако што ће му пружити услове и подстицаје да развија своје способности и својства личности, проширује искуства и изграђује сазнања о себи, другим људима и свету. Предшколско васпитање и образовање је најважнија функција предшколске установе и неопходан услов за укупан развој личности детета.

На територији Ниша функционише предшколска установа „Пчелица“. На територији општине Палилула функционишу 3 вртића у саставу ове установе, 2 у саставу основних школа и 1 у просторијама Месне канцеларије.

Установе за децу предшколског узраста, 2005/2006. шк. године

	Установе укупно	Деца корисници	Према дужини дневног боравка			Деца која бораве бесплатно
			до 5 часова	9-11 часова	преко 11 час.	
Ниш - Палилула	6	1 345	437	908	-	111
У згради вртића	3	1 132	357	775	-	91
У основној школи	2	80	80	-	-	15
На другом месту	1	133	-	133	-	5

3.1.2. Основно образовање

На територији општине Палилула функционише 7 редовних основних школа са још 13 истурених одељења.

У градском делу пет основних школа:

1. ОШ „Краљ Петар I“,
2. ОШ „Бубањски хероји“,
3. ОШ „Коле Рашић“,
4. ОШ „Сретен Младеновић Мика“ и
5. ОШ „Бранко Миљковић“.

У сеоском делу две основне школе:

1. ОШ „Десанка Максимовић“ у Чокоту и
2. ОШ „Бранко Радичевић“ у Габровцу

Основно образовање јесте дуг процес који траје осам година. Ту је и могућност увођења и нултог (припремног) разреда, за који се још увек не зна да ли ће се реализовати у предшколским установама или у основним школама. Такође школа, што због саме делатности коју обавља, а што због стања у друштву, веома споро мења облике и методе свога рада. Носиоци

промена су у највећој мери сами наставници. Чињеница је да је наставни кадар недовољно стимулисан за све напоре које улаже у процесу реформисања нашег основношколског система.

3.1.3. Средњешколско образовање

Једна од базичних претпоставки економског развоја је постојање образовних установа које ће школовати потребне стручњаке различитих нивоа образовања и способности за рад.

Развој средњошколског образовања на локалном нивоу одређен је бројним спољашњим факторима школског система, а посебно Стратегијом развоја општеобразовних средњих школа и Стратегијом развоја средњег стручног образовања.

За планирање стручног образовања неопходно је успостављање узајамне повезаности средњег образовања и Националне службе за запошљавање. Међународни трендови у овој сфери наглашавају потребу да радници развијају више вештина, као и да могу брзо и лако да се прилагођавају новим вештинама.

На територији Градске општине Палилула се налазе две средње школе:

- Гимназија „Светозар Марковић“ и
- Машинска школа Ниш

	Основне школе				Средње школе			
	укупно	одељења	ученици		укупно	одељења	ученици	
			свега	завршили школу			свега	завршили школу
Ниш - Палилула	20	244	5 712	683	2	55	1 527	444

Специјалне школе за средње и основно образовање

На територији општине Палилула функционишу и 2 специјалне школе за основно и средње образовање:

- Специјална школа „14. октобар“ и
- Специјална школа са домом ученика, за децу са оштећеним слухом „Бубањ“.

Ове две специјалне школе похађа укупно 276 ученика распоређених у 51 одељење.

3.1.4. Високо образовање

На територији општине Палилула функционишу 3 државна факултета која су у саставу Универзитета у Нишу:

- Факултет спорта и физичког васпитања,
- Факултет заштите на раду и
- Природно-математички факултет.

Што се тиче високо-образовних и истраживачких институција, у склопу стратегије развоја индустрије и других привредних грана, неопходно је развијати и научно-технолошку основу за примену високих знања и технологија.

Научни и техно-паркови су у савременом друштву најпрофитабилнији и најефикаснији облици развоја подручја.

Суштина техно-паркова је у њиховој креативности. Они стварају климу за:

- иновације и извоз,
- промоцију самозапошљавања,
- позитиван имиџ предузетника,
- обезбеђивање најновијих технолошких иновација,
- отварање нових профитабилних радних места,
- помоћ у претварању подручја у профитабилне фирме,
- повезивање домаћих МСП са ино-капиталом, и
- обезбеђивање директних страних инвестиција за техно-паркове.

Социјална заштита

3.2

Без осмишљене социјалне политике сви напори других области живота губе на вредностима, јер без обзира на друштвени стандард, људи ће имати проблеме, било да су резултат биолошких процеса, личног утицаја или деловања срединских фактора.

У том смислу је неопходно стратешко планирање, као поступак промишљеног усмеравања социјалних промена и унапређивања услова задовољења социјалних потреба људи.

У граду Нишу је главни носилац и реализатор активности из делокруга социјалне заштите Центар за социјални рад „Свети Сава“ са којим Градска општина Палилула има изванредну сарадњу. Центар за социјални рад је мултифункционална установа чији се рад заснива на мултидисциплинарном тимском раду одговарајућих стручњака, применом различитих метода и облика социјалног, педагошког, психолошког и правног рада.

Основна функција овакве установе јесте:

- непосредно остваривање социјалне заштите грађана и њихових породица,
- остваривање функција органа старатељства,
- праћење и проучавање социјални потреба и проблема,
- превентивна делатност,
- планирање и програмирање социјалне заштите,
- координирање активности на спровођењу социјалне заштите и социјалног рада у локалној заједници.

Градска општина Палилула је као основне социјалне приоритете издвојила:

1. Децу и омладину,
2. Стара лица,
3. Маргинализоване групе,
4. Незапосленост и неадекватна запосленост,
5. Особе са инвалидитетом и посебним потребама.

Општина Палилула сарађује и активно учествује у раду и на пројектима које су реализовала многобројна удружења:

- Удружење ментално недовољно развијених особа,
- Удружење оболелих од мултипле склерозе,
- Удружење студената са хендикепом,
- Савез глувих и наглувих особа итд.

У сарадњи са Центром за социјални рад „Свети Сава“, Градска општина Палилула реализовала је пројекат „Интегрисана социјална и здравствена заштита старих“ на територији Градске општине Палилула, који је имао преко 500 корисника за 6 месеци трајања.

У наредном периоду акценат треба да буде на новим формама институционалног и ванинституционалног решавања проблема социјално угрожених слојева становништва:

- већа међусобна сарадња свих носилаца друштвене бриге о старим лицима,
- стварање клубова за окупљање старих и пензионисаних лица на нивоу МЗ,
- јачање (кадровско, материјално, организационо) патронажне и службе за негу старих и болесних лица,
- организовање и подстицање добровољног рада грађана и омладине за помоћ старим и изнемоглим лицима,
- предузимање селективних мера социјалне заштите којима би се доприносило побољшању виталних карактеристика становништва,
- примена савремених метода мултидисциплинарног рада односно, савременог социјалног рада,
- активан превентивни рад на терену,
- реализација активности на ублажавању и санирању проблема остарелих лица кроз институционално и ванинституционално збрињавање.

Здравствена заштита

3.3

Функционисање здравствене службе примарно је одређено републичком здравственом политиком и законском регулативом, а затим и потребама и могућностима локалне заједнице. Полазна основа у планирању је стратегија реформе здравствене заштите Републике Србије која обухвата више целина: детерминанте здравља, здравствено стање становништва са основним показатељима, финансирање здравствене заштите и здравствено осигурање, јавно здравље, систем здравствене заштите по нивоима, развој информационог система у здравству и побољшање менаџмента.

На територији Градске општине Палилула, грађани остварују здравствену заштиту у 5 здравствених станица и 5 здравствених амбуланти здравствене установе Дом здравља Ниш и 2 здравствена диспанзера и 2 здравствене амбуланте Завода за здравствену заштиту радника Ниш.

У оквиру друштвене бриге за здравље обезбеђује се право на здравствену заштиту која обухвата мере здравствене делатности:

- очување и унапређење здравља, откривање и сузбијање фактора ризика и стицање знања и навика о здравом начину живота,
- правовремену дијагностику, лечење, рехабилитацију и здравствену негу оболелих и повређених,
- информације које су становништву или појединцу потребне за одговорно поступање и за остваривање права на здравље,

- спречавање, откривање, сузбијање и лечење заразних болести и других акутних и хроничних болести, повреда и поремећаја здравља, посебно од већег социјално-медицинског значаја,
- планирање породице и развијање хуманих и одговорних односа међу половима,
- спровођење мера здравственог васпитања на формирању понашања која воде унапређењу и очувању здравља,
- истраживање и откривање узрока и појаве ширења обољења и повреда као и начина и мера њиховог спречавања, сузбијања, раног откривања, ефикасног и квалитетног лечења, рехабилитације и спречавања инвалидности.

Општи и специфични циљеви развоја система здравствене заштите Општине Палилула заснивају се на томе да је становник-корисник-пацијент стављен у средиште збивања са циљем стварања система одрживог за будућност који треба да омогући:

- побољшање здравственог стања становништва,
- смањење трошкова путем пораста ефикасности пружања здравствене заштите,
- повећање задовољства пацијената радом здравствене службе као димензија квалитета,
- повећање могућности избора за кориснике и даваоце услуга у здравству
- повећање броја здравствених станица и амбуланти, нарочито у сеоском подручју.

Култура

3.4

Градска општина Палилула посвећује велики значај културним дешавањима. Прва је у Ниш довела децу света и Европе кроз организацију манифестације „РАДОСТ ЕВРОПЕ“ у Нишу, затим организовала Палилулског први, много концерата, помоћ организацији Миљковићевих вечери поезије итд.

На територији општине Палилула налази се Нишки културни центар – НКЦ, који је носилац многих великих културних манифестација и уметничких пројеката:

Фестивал глумачких остварења „Филмски сусрети“, најстарији у Србији, НИМУС - Нишке музичке свечаности, које се раде у суорганизацији са Симфонијским оркестром, Књижевна колонија у Сићеву, која се ради у суорганизацији са Друштвом књижевника, Дани стрипа, фестивал који окупља ауторе стрипа из читаве земље, Нишко културно лето итд.

Редовне програмске активности:

- Редакција ликовног програма - током године организује поставке уметника српског и европског реномеа и један је од главних актера сликарског и вајарског живота у нашем граду,
- Редакција музичког програма - остварује сарадњу са великим и признатим светским оркестрима, хоровима и уметницима,
- Редакција књижевног програма, - са успехом прати сва релевантна издања на српском језику и организује представљање познатих и признатих књижевника и преводилаца,

- Редакција филмског програма - задужена је за представљање нових стручних књига и часописа из ове области, као и редовна кинотечка приказивања значајних остварења филмске уметности.

Градска општина Палилула сарађује и помаже у раду многим културно-уметничким друштвима: КУД „Младост“, КУД „Ковиље“, Црквени дечји играчки ансамбл „Бранко“ и тд.

Када говоримо о стратешком плану развоја у области културе, прва фаза подразумева стратешко истраживање којим би се утврдили:

- циљеви којима треба да тежи културна политика и
- основни елементи културне политике.

Као најважније тачке стратешког планирања у области културе, можемо навести следеће:

- Стварање културног идентитета: развој културне политике у складу са потребама и могућностима локалне заједнице
- Едукација: један од основних елемената културне политике је перманентна едукација
- Сарадња са НВО: веома важан фактор у креирању културне политике. Сарадња са невладиним сектором, као посредницима између цивилног сектора и институција државе, неопходна је ради алтернативних извора финансирања, едукације и других активности.

На основу ових тачака, потребно је изградити стратешки план развоја културе и предвидети реалне могућности за његову дугорочну примену.

Спорт

3.5

Сврха стратегије делатности у области спорта и рекреације је да обезбеди план за добро и прецизно координиран систем са спортистом, као учесником у његовом средишту, тако да, што је могуће, више људи узима учешће у спортским активностима, односно ужива у задовољствима које нуди спорт и обогаћује живот локалне заједнице.

Спортске организације и клубови на територији Градске општине Палилула:

Спортски Савези и удружења:

РЕГИОНАЛНИ СТОНОТЕНИСКИ САВЕЗ НИША

СТОНОТЕНИСКИ САВЕЗ НИШАВСКОГ ОКРУГА

ФУДБАЛСКИ САВЕЗ НИША

ДРУШТВО ЗА РЕКРЕАТИВНИ СПОРТ ПАЛИЛУЛА

ДРУШТВО ЗА ФИЗИЧКУ КУЛТУРУ БУБАЊ

ЖЕНСКИ ОМЛАДИНСКИ СТОНОТЕНИСКИ САВЕЗ ГИМНАЗИЈАЛАЦ

СПОРТСКА ОРГАНИЗАЦИЈА ПИОНИР

СРПСКО СОКОЛСКО СД. СВ.ДЕСПОТ СТЕФАН ЛАЗАРЕВИЋ

СПОРТСКО ДРУШТВО ЈКП МЕДИАНА

Фудбалски клубови:

ЖЕНСКИ ФУДБАЛСКИ КЛУБ МАШИНАЦ ПЗП

ФУДБАЛСКИ КЛУБ МОРАВА КРУШЦЕ
 ФУДБАЛСКИ КЛУБ ЦАР КОНСТАНТИН
 ФУДБАЛСКИ КЛУБ МРАМОР
 ОМЛАДИНСКИ ФУДБАЛСКИ КЛУБ НОВОСЕЛАЦ
 ФУДБАЛСКИ ОМЛАДИНСКИ ДОЊЕ ВЛАСЕ
 КЛУБ МАЛОГ ФУДБАЛА ФОРТУНА
 ФУДБАЛСКИ КЛУБ РАДНИК БУБАЊ
 ФУДБАЛСКИ КЛУБ ПРАЛИПЕ
 ФУДБАЛСКИ КЛУБ ДЕЛИЈСКИ ВИС
 КЛУБ МАЛОГ ФУДБАЛА ПАЛИЛУЛА
 ОМЛАДИНСКИ ФУДБАЛСКИ КЛУБ КАРАЂОРЂЕ
 ФУДБАЛСКИ КЛУБ МЛАДОСТ ЛАЛИНАЦ
 ФУДБАЛСКИ КЛУБ ПАЛИЛУЛАЦ
 КЛУБ ЗА МАЛИ ФУДБАЛ ЗОМБ
 ФУДБАЛСКИ КЛУБ МОРАВАЦ ГОРЊЕ МЕЂУРОВО

Кошаркашки клубови:

КОШАРКАШКИ КЛУБ ЕРГОНОМ
 КОШАРКАШКИ КЛУБ МЕЏИК
 КОШАРКАШКИ КЛУБ ЈУГ НИШ

Одбојкашки клубови :

ОДБОЈКАШКИ КЛУБ УЧИТЕЉ ТАСА

Клубови борилачких спортова:

ТЕКВОНДО КЛУБ ДАЕ ХАН
 ТЕКВОНДО КЛУБ АРЕС ЧОКОТ
 ЏУДО КЛУБ ШОГУН
 ЏУДО И САМБО КЛУБ НАИССУС
 КАРАТЕ КЛУБ МОКУСО
 КАРАТЕ КЛУБ НИШ
 АИКИДО КЛУБ МУСАШИ
 КЛУБ ДРЕВНИХ БОРИЛАЧКИХ ВЕШТИНА СВЕТИ ГЕОРГИЈЕ
 КЛУБ БОРИЛАЧКИХ ВЕШТИНА INTERNATIONAL COMBAT & BODI GARD

Рекреативни спортски клубови:

СПОРТСКИ КЛУБ ИНВАЛИДА И ПЕНЗИОНЕРА
 КЛУБ ЗА ПОРОДИЧНУ РЕКРЕАЦИЈУ ГЛАДИЈАТОР
 ФИТНЕС КЛУБ ТАМИ ГУМ НИШ
 ФИТНЕС И БОДИ БИЛДИНГ КЛУБ РЕЛАКС НО 1
 ЦЕНТАР ЗА СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈУ ЕКО – КУНГ ФУ КОЛЕЏ НИШ
 ПЛЕСНИ КЛУБ РОЈАЛ
 ПЛЕСНИ КЛУБ ТАНГО
 КЛУБ СПОРТОВА СНАГЕ MARKO GYM
 СПОРТСКИ КЛУБ СПОРТ ФИТ
 СПОРТСКИ КЛУБ ПАЛЕСТРА

Бејзбол и рагби клубови:

БЕЈЗБОЛ КЛУБ НИШ
 РАГБИ КЛУБ ПАЛИЛУЛАЦ ЧЕКИЋАРИ

Тениски и стонотениски клубови:

ТЕНИСКИ КЛУБ ГИМНАЗИЈАЛАЦ

ТЕНИСКИ И БАДМИНТОН КЛУБ ЦАР КОНСТАНТИН

СТОНОТЕНИСКИ КЛУБ ЖЕЛЕЗНИЧАР

Стрељачки клубови:

КЛУБ СТРЕЛАЦА НАИССУС

СТРЕЉАЧКИ КЛУБ ИНВАЛИД НИШ

СТРЕЉАЧКА ДРУЖИНА МИЛКА ПРОТИЋ

Клубови екстремних спортова:

КЛУБ ЕКСТРЕМНИХ СПОРТОВА НИГРЕСИ

ПАРАГЛАЈДИНГ КЛУБ АЛБАТРОС

Треба истаћи и изузетну сарадњу Општине Палилула са Спортским савезом Ниша и Факултетом за спорт и физичку културу, са којим је потписан протокол о сарадњи.

Стартешки циљеви и активности

Градска општина Палилула ће свој рад усмерити пре свега на развој рекреативног и аматерског спорта. Помоћи ће да се обезбеди простор за стварање мини рекреативних центара где би радила друштва за рекреативни спорт. У тим центрима треба нудити такве програме вежбања који ће се свидети људима и привући их да се укључе у процес телесног вежбања. Овакве навике треба ширити код што већег броја људи, деце и омладине, јер само масовност, односно ангажовање великог броја људи, обезбеђује велики број здравих, способних и срећних људи.

Планира се наставак сарадње са одговарајућим институцијама и организацијама као што су Спортски савез Ниша и Одсек за спорт града Ниша, наставак сарадње са спортским клубовима и спортистима који раде на територији општине Палилула (план заједничке акције да се деци и омладини представе све спортске дисциплине, па и оне мање познате, екстремне спортове, бејзбол, хокеј на ролерима...).

Градска општина Палилула ће организовати предавања за родитеље и тренере који раде са млађим категоријама на територији општине Палилула, такође ће помагати међуградску и међународну сарадњу између спортских организација и појединаца.

Управа за образовање, културу и спорт града Ниша одваја одређена новчана средства из буџета Града за спортске организације и клубове. Имајући у виду ту чињеницу, као и то да Општина Палилула располаже скромним финансијским средствима, не постоји практична могућност идеалног планирања било којих активности.

4 ПРИВРЕДА

Стратегија развоја локалне заједнице је један од најбољих начина да се утиче на државну политику развоја појединих области и доприноси побољшању републичких планских докумената како би се у будућности искористили ресурси и компаративне предности наше општине.

Кључна претпоставка стратешког планирања је да у тржишној привреди локална самоуправа унапређује свој развој стварањем окружења, које ће подстицати привредне активности. Стратешко планирање се треба заснивати на објективно сагледаним показатељима инфраструктурних и привредних потенцијала, економским могућностима и месту локалне заједнице у региону и Републици Србији.

Недовољно развијена привреда, висока стопа незапослености, реструктурирање великих привредних система и комуналних предузећа, као и проналажење стратешких партнера у поступку приватизације, захтевају активно укључивање локалне самоуправе у креирање привредног развоја општине као битног чиниоца оживљавања привредних и друштвених активности.

Људски ресурси

4.1

У економском смислу најзначајнији део становништва чини радно способно становништво обзиром да се из њега регрутује радна снага. На територији општине број радно-способних становника према последњем попису из 2002. год. је 49.858 становника или 59,48% од укупног броја становника.

Основни контингенти становништва, по попису 2002.

	Становништво			Радни контингент становништва			женско фертилно становништво (15-49)	становништво старо 65 и више година	удео радног контингента у укупном (%)	удео становништва старог 65 и више година у укупном (%)
	укупно	предшколског узраста (испод 7 година)	школског обавезног узраста (7-14)	свега	мушко (15-64)	женско (15-59)				
Град Ниш	250 518	16 022	22 405	173 151	85 327	87 824	62 473	37 412	69,12	14,93
Палилула	72 165	5 109	7 092	49 858	24 696	25 162	18 331	9 610	69,09	13,32

Општи подаци

	Број становника	Запослена лица			Незапослена лица	
		укупно	у предузећима, установама, задругама и организ.	приватни предузећници, лица која самост. обављају делатност и запослени код њих	укупно	први пут траже запослење
Ниш - Палилула	73 165	12 015	8 493	3 523	8 889	4 274

Запослени према секторима делатности

	укупно	Запослени у предузећима, установама, задругама и организацијама								
		свега:	од тога: жене	пољопривреда, шумарство и водопривреда	рибарство	вађење руда и камена	прерађивачка индустрија	производња електричне енергије, гаса и воде	грађевинарство	трговина на велико и мало, оправка
Град Ниш	78 167	61 457	25 424	641	0	95	14 779	1 507	4 201	9 642
Палилула	12 612	7 828	2 420	84	0	39	4 106	0	610	860

	Запослени у предузећима, установама, задругама и организацијама								
	хотели и ресторани	саобраћај, складишт. и везе	финансијско посредовање	послови с некретностима и изнајмљивање	државна управа и социјално осигурање	образовање	здравствени и социјални рад	друге комуналне, друштвене и личне услуге	приватни предузећници, лица која самост. обављају делат. и запослени код њих
Град Ниш	1 263	6 797	1 026	2 446	2 737	5 853	8 201	2 272	16 711
Палилула	7	206	63	212	588	894	138	24	4 784

Према секторима највећи број запослених ради у прерађивачкој индустрији, трговини на велико и мало и оправкама, грађевинарству, док су остали сектори мање заступљени у броју радника које апсорбују (хотели и ресторани, производњи електричне енергије, гаса и воде, пољопривреди, водопривреди и шумарству, итд.). Ова анализа указује на простор за раст запослености у радно-интензивним секторима као што су пољопривреда, саобраћај, туризам.

Уравнотежење тржишта радне снаге захтева политику оријентисану како на страну понуде радне снаге, са циљем да подржи прилагођавање људских ресурса структурним променама, тако и на страну тражње за радном снагом, с циљем креирања повољнијих услова за нове инвестиције.

Просечне зараде по запосленом без пореза и доприноса

		Град Ниш			Градска општина Палилула		
		укупно	привреда	ванпривреда	укупно	привреда	ванпривреда
2008	I	24 184	21 665	28 647	19 012	16 374	30 310
	II	25 882	21 163	34 260	16 901	14 555	27 074
	III	26 591	22 017	34 647	16 996	14 350	29 304

Зараде без пореза и доприноса по запосленом, према секторима делатности, јан.-дец. 2006.

	укупно	привреда	ван привреда	пољопривреда, шумарство и водопривреда	рибарство	вађење руде и камена	прерађивачка индустрија	производња електричне енергије гаса и воде	грађевинарство
Р. Србија	21 707	-	-	17 683	16 137	26 739	17 710	28 994	19 195
Ниш. округ	17 828	15 506	22 361	12 597	-	23 875	13 386	25 985	11 967
Град Ниш	18 408	16 277	22 658	16 567	-	5 614	14 455	28 361	12 275
Палилула	11 921	10 595	18 051	-	-	-	11 953	-	8 012

	трговина велико и мало оправка	хотели и ресторани	саобраћај, складиштење и везе	финансијско посредовање	послови са некретностима изнајмљивање	државна управа и социјално осигурање	образовање	здравствени и социјални рад	друге комуналне, друштвене и личне услуге
Р. Србија	19 863	14 678	24 724	48 896	25 387	27 630	22 583	22 334	23 099
Ниш. округ	13 817	7 987	18 616	38 210	22 602	25 534	21 558	21 556	19 872
Град Ниш	13 874	7 987	19 209	38 210	22 60	26 882	22 064	21 519	20 008
Палилула	3 997	-	-	-	8 457	21 436	20 872	6 559	-

4.1.2. Незапосленост

Незапослена лица, стање 31.12.2005.

	Укупно	први пут тражи запослење		без квалификација		жене		на 1000 становника
		свега	%	свега	%	свега	%	
Реп. Србија	895 697	466 924	52,1	331 454	37,0	486 378	54,3	120
Ниш. округ	48 452	24 558	50,7	13 544	28,0	26 676	55,1	128
Град Ниш	34 337	16 515	48,1	7 641	20,0	19 111	55,7	136
Палилула	8 889	4 274	48,1	1 977	22,2	4 928	55,4	129

Структура незапослених лица по квалификацијама

р.бр.	квалификација	били у радном односу	први пут траже запослење	свега
1	I CCC	12,46%	13,41%	25,88%
2	II CCC	0,73%	0,42%	1,15%
3	III CCC	18,28%	11,97%	26,53%
4	IV CCC	15,62%	16,33%	34,67%
5	V CCC	1,72%	0,26%	1,98%
6	VI-1 CCC	2,67%	1,61%	4,28%
7	VII-1 CCC	2,86%	2,51%	5,37%
8	VII-2 CCC	0,11%	0,02%	0,13%
9	VIII CCC	-	-	-
10	СВЕГА	51,90%	48,10%	100,00%

На дан 31.12.2005. године укупан број незапослених на подручју Градске општине Палилула био је 8.889 лица. Посматрано према полу, 44,60% незапослених представљали су мушкарци, а 55,40% жене. Наведени податак односи се углавном на отворену незапосленост – број лица који траже посао. Међутим, проблем незапослености је много озбиљнији ако се има у виду индустријска и друга прикривена незапосленост, миграције становника, као и број лица на привременом раду у иностранству.

У предузећима је много више запослене радне снаге него што природа посла и примењена технологија то захтева. Власничком трансформацијом предузећа овај проблем постаје све очигледнији. Према званичним подацима од укупног броја незапослених на евиденцији Тржишта рада у Нишу, на дан 31.12.2005. године 4.274 лица је већ био у радном односу, што је представљало 48,10% укупног броја незапослених.

Због неусклађености структуре незапослених лица са потражњом за радницима, јављају се суфицитарна и дефицитарна занимања. Суфицитарна занимања су: конфекционари без радног искуства, шивачи коже и крзна, дактилографи без искуства, машински техничари, гимназијалци, дипломирани инжењери заштите на раду, професори општенородне одбране и др. Дефицитарна занимања су: шивачи са радним искуством на индустријским машинама, модни креатори, моделари, виши лаборанти, виши физиотерапеути, дипломирани фармацеути, дипломирани ветеринари, професори немачког језика, латинског језика, историје, енглеског језика, дипломирани инжењери прехранбене технологије.

Међутим, постоји категорија незапослених лица која се пријављују на евиденцију, али се не јављају на огласе и не могу се обезбедити по пријавама о слободним радним местима, зато што раде у неформалном сектору, тј. „сивој економији“ или раде „на црно“. Раст незапослености је једна од последица транзиције.

Годинама је био присутан тренд масовног запошљавања становништва у велике прерађивачке системе – електронску индустрију, машинску индустрију, текстилну индустрију. Последично, становништво је од раног периода школовања било усмеравано на уско дефинисане профиле образовања који су били тражени од стране тих система. Данас се јавља проблем недовољног коришћења капацитета у великим системима и проблем тзв. „технолошких вишкова радне снаге“. Пошто је сектор малих и средњих предузећа недовољно развијен, јављају се тешкоће у апсорбовању великих вишкова радне снаге у кратком року.

Велике могућности за отварање нових радних места јављају се у неколико сектора. Реч је о следећим делатностима: специјализоване пољопривредне фарме за одгој оваца, свиња и говеда, производња прехранбених производа на бази локалних пољопривредних сировина, туризам у свим његовим облицима, производња алуминијумских профила, правне, консултантске и финансијске услуге, пројектантске услуге, инжењеринга, комунално одржавање и мањи ремонт великих производних система. Свакако, овде треба додати и услуге везане битно за социјални развој локалне заједнице, као што су:

услуге бриге о деци и старим особама, услуге образовања и здравствене услуге.

Атрактивна подручја запошљавања у осталим секторима би могла бити везана за додатне инвестиције у одрживи развој и боље искоришћење обновљивих извора енергије, интензивније активности на подручју гасификације Ниша (изградња енергане на гас, изградње топловодне мреже, водопри- вредних објеката и путне инфраструктуре „Железнички чвор Ниш“, изградња саобраћајница од регионалног значаја и др.).

Стратешки циљеви:

- успостављање координације донаторских пројеката и активности међународних организација које третирају проблеме запошљавања,
- подршка формирању центара за професионално образовање одраслих у партнерству школа, Универзитета, послодаваца и НСЗ. Посебну пажњу треба усмерити на програме преквалификације, доквалификације и стручног оспособљавања лица III и IV стручности, који су и најбројнији међу незапосленима,
- обликовање програма јавних радова кроз који би се ангажовала лица без квалификација, корисници новчане накнаде, лица која дуго чекају на запослење, на одржавању комуналне инфраструктуре, у акцијама заштите животне средине, културним и хуманитарним активностима,
- институционална и материјална подршка развоју МСП. Утврдити подстицаје у делу консултантске подршке и обука, кредитирања, локација и пословног простора,
- финансијска подршка за новооснована МСП и удруживања незапослених лица ради самозапошљавања,
- разматрање и решавање специфичних проблема запошљавања Рома, формирање фонда на донаторском принципу за реализацију пројеката,
- формирање општинске институције за планирање развоја, а према искуствима других градова у европским државама. Недостатак капитала за развојне пројекте надоместити привлачењем домаћег и страног капитала.

Опредељеност за активну политику запошљавања представља дугорочну оријентацију.

Активна политика запошљавања се заснива на следећим приоритетима:

- помоћ у тражењу посла и превенција дугорочне незапослености,
- подршка предузетништву и унапређење климе за отпочињање пословања,
- промовисање прилагођавања радника у предузећа за промене,
- обезбеђивање квалитетнијег улагања у људски капитал,
- раст понуде рада и подршка активном старењу, подршка полној равноправности у погледу запошљавања и зарада,
- борба против дискриминације посебно угрожених група, унапређење финансијских подстицаја у циљу веће исплативости рада, значајно смањење неформалног рада, подршка професионалној и географској мобилности.

Активности на подстицају запошљавања:

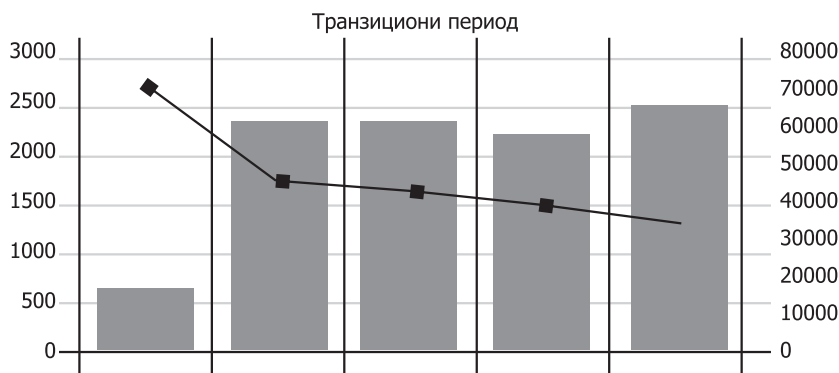
- промовисање предузетничке културе, развој предузетничке свести, организовање курсева из различитих области које су важне за вођење сопственог бизниса,
- стимулисање партнерстава између предузетника кроз оснивање кластера и инкубационих центара и привлачења повољних извора финансирања за оснивање и рад малих предузетничких фирми,
- детаљна анализа капацитета за ново запошљавање по појединачним секторима, дефинисање краткорочних и средњорочних циљева у вези раста броја запослених укупно и по секторима,
- увођење посебних стимулација за послодавце који запошљавају већи број радника, и размена искустава са другим локалним заједницама у региону које представљају добре примере када је реч о расту запослености.

У процесу развоја предузетништва и стимулисања запошљавања значајну улогу, поред локалне самоуправе, играју и Регионална агенција за развој МСП, Опште удружење предузетника града Ниша, Регионална привредна комора Ниша и филијала Националне службе за запошљавање у Нишу. Иако свака од ових институција са свог становишта може и треба да прилази проблему повећања запослености, ипак, синергетски ефекти као производ заједничког деловања ових организација били би већи у односу на резултате у случају изолованог деловања ових јединица.

Структура привреде по секторима

4.2

На територији Градске општине Палилула послује 1.704 предузећа. Ниш и општина Палилула спадају у групу привредно развијених локалних заједница у Републици. Економска кретања у локалној заједници имала су све карактеристике српске привреде. Наиме, институционална подршка развоју приватног сектора утицала је на пораст отварања нових предузећа и промену својинске структуре предузећа, али је с друге стране, допринело паду броја запослених и животног стандарда.

Привредна активност у општини Палилула одвија се у 11 сектора, али највећи утицај на привредна кретања имају предузећа из прерађивачке индустрије и трговине.

Утицај локалних власти на локални привредни развој јесте веома значајан. Наиме, локалне власти могу успоставити непосреднији однос са грађанима, лакше их мотивисати и покренути креирање приватно-јавних аранжмана и партнерстава, те тако стварати окружење атрактивно за инвестиције и нове пројекте. Непосредно учешће грађана у остваривању локалне самоуправе није задовољавајуће, а већа партиципација грађана је предуслов успешности рада. Присутна је пракса повременог и привременог грађанског реаговања само у случајевима хитних и најтежих проблема.

Локална самоуправа може имати значајног, директног или индиректног, утицаја на бројна питања од значаја за будући привредни развој као што су: дефинисање и спровођење стратегије пољопривредне производње, реализација комуналних пројеката (водовод, телефонија, локални путеви и сл.), просторно планирање, програми из области туризма, иницијативе за сарадњу са великим јавним и другим предузећима на заједничким пројектима и проблемима, подршка културним и туристичким манифестацијама, развој истраживачких, научних и образовних институција, сарадња са сличним европским градовима ради размене искустава у домену одрживог развоја и многа друга релевантна питања.

Конкурентност једне државе и локалне економије директно је условљена оствареним технолошким продорима и инвестицијама. Технолошки продори последица су улагања у знање. Инвестиције су позитиван одговор инвеститора на повољне изазове који се јављају у окружењу. Произлази да је услов за јачање конкурентности улагање у знање и стварање повољног окружења за инвестирање.

Градска општина Палилула је развојно оријентисана Општина у сваком, па и економском погледу. Економски развој остварује се путем инвестиција. Инвестиције се могу одвијати у различитим видовима. Најобухватније су свакако «greenfield» инвестиције. У општини Палилула постоји неколико добрих прилика за инвестирање у статусу greenfield (радна зона Доње Међурово ...) али и brownfield (Електронска индустрија ...).

Осим прилике да се потенцијалним инвеститорима понуди простор за greenfield инвестиције, Општина Палилула, као локална заједница која је стратешки оријентисана у погледу економског развоја треба да разматра и друге могућности за инвестирање којима се обезбеђује конкурентност локалне привреде.

Инвестирање у сталну имовину требало би да обезбеди материјалне и друге напоре за развојне активности, односно, да се повећају капацитети и продуктивност, обезбеди модернизација и пораст производње и дохотка, а тиме и задовољавање личних и заједничких потреба на вишој основи.

У стратегији развоја локалне економије посебно место треба обезбедити за креирање нових програма, развој технологије производа, процеса и материјала. Ово нарочито ако се има у виду да је технологија основа

конкурентности у данашњем времену. У том контексту оснивање технолошких паркова, формирање индустријских зона и бизнис инкубатор центара може да представља врло повољно окружење за бројне технолошке продоре.

У вези са овим стратегијским питањем јавља се још и једно врло значајно питање. Реч је о потреби да се обезбеде људски ресурси који ће представљати особље и покретачку снагу оваквих институција. Општина Палилула има квалитетан техничко-технолошки кадар који је у ранијем периоду и представљао покретача развоја њене привреде.

Индустрија

4.3

Услови под којима послују индустријска предузећа одређени су економским потенцијалима, производним програмима, тржиштем, улагањима у развој и применом савремене технологије.

До распада СФРЈ, Град Ниш и Општина Палилула били су познати по високим стопама привредног раста. "Електронска индустрија Ниш", "Машинска индустрија Ниш", "Вулкан" и "Житопромет", као предузећа у друштвеној својини, била су носиоци развоја у својим областима. Ови велики производни системи, доста су тешко поднели последњу деценију прошлог века када су у великој мери технолошки заостали, изгубили у одређеној мери контакт са ранијим тржиштима и нагомилали вишкове радника (због смањеног степена искоришћености капацитета). Иако је већи број ових компанија безболно смањио број радника, спровођењем социјалног програма и отплатом отпремнина, ове компаније још увек имају значајан број радника који се воде као технолошки вишкови. Основни рецепт изласка из кризе јесте одређивање „праве величине“ (капитала, активе и запослених), сустизање конкурената уласком у нови технолошки циклус (потребна значајна средства), финансијска консолидација, стратегијско рефокусирање и значајна организациона промена која подразумева реинжењеринг пословних процеса.

Без обзира на појединачне покушаје увођења нових производних програма, проналазак нових и/или оживљавање постојећих тржишних сегмената на којима наступају предузећа нишке привреде, ипак је генерална оцена да се привреда Ниша и општине Палилула налази у фази стагнације или још прецизније фази благог и континуираног пада.

За излазак из овакве ситуације неопходна је свеобухватна стратегија развоја локалне економије, која ће полазити од данас важећег приступа стратегијском менаџменту. Реч је о „приступу заснованом на ресурсима“.

Најважнији ресурси на којима ће се градити стратегија развоја локалне економије су: природни, привредни и људски ресурси. Посебан значај у овој структури имају људски ресурси. Основни разлог за овакву битност ове врсте ресурса јесте чињеница да најразвијеније економије и градови света свој развој темеље на знању, пре свега. У том смислу, посебна пажња мора се усмерити на стратегију унапређења знања људских ресурса. Људски ресурси једини су активни и мобилизирајући ресурс у односу на остале. Развој

информационих система који дају подршку обједињавању, чувању и ширењу нових знања претпоставка је да се од појединачно неупотребљивих знања ствара економски значајан хумани капитал.

- Привредне делатности лоциране у општини Палилула имају врло разгранате функционалне везе са окружењем, а испољавају се кроз:
- избор производних програма и технологије производних делатности,
- снабдевање производним компонентама као што су сировине, агрегати, полупроизводи, енергија, вода, образована радна снага и др,
- тржиште готових производа,
- финансијско-комерцијалне функције, маркетиншке активности и ангажовање капитала за функционисање привреде,
- еколошке програме и активности и
- рад и веза са пословним удружењима, привредним коморама, асоцијацијама у земљи и иностранству, научно истраживачки рад и друго.

Данас, на територији општине Палилула, поред свих реалних проблема, постоји један број успешних предузећа, која послују по савременим условима тржишне привреде и упошљавају значајан број радника. Неки од најзначајнијих носиоца у својој области су: АД „Житопек“, АД „Житопромет“, АД „Нишка млекара“, „Пивара Ниш“ АД, „Еуролифт“ АД, „Металопрерада“ итд.

Најзначајнији потенцијали општине Палилула огледају се у примарној пољопривредној производњи и у прерађивачкој индустрији, затим индустрији прераде метала и развоју занатства.

Један од основних задатака Општине Палилула биће активно поспешивање сваког облика предузетничког удруживања (кроз разне фузионе видове кластера, асоцијација, привредних удружења, итд.).

Стратешки циљ Општине Палилула је јачање и развој индустријске производње и малих и средњих предузећа (МСП), као основних ћелија савремене привреде. Разни облици економских стимулација биће на располагању привредницима, неки од њих су разни видови менаџерских обука, обука из области примене стандарда Европске уније, озбиљно побољшање и нова доградња комуналне инфраструктуре, повезивање (у савременом смислу) малих и средњих предузећа са министарствима, разни видови економске помоћи од стране општине, а у складу са својим овлашћењима, као и друге стимулативне мере. Једна од најзначајнијих мера стимулације биће обезбеђивање јефтиних извора енергије за потребе грађанства и привреде, кроз изградњу и пуштање у рад гасовода на целој територији општине Палилула.

4.3.1. Електронска индустрија Ниш - ЕИ Ниш

Еи Ниш је представљао покретачку снагу развоја локалне привреде и систем у коме је велики број запослених обезбеђивао задовољење својих личних интереса у погледу стабилности запослења и високих личних доходака.

Еи Ниш обухвата 73 предузећа, од којих је производно оријентисано 47, а услужно и продајно оријентисано 26. Цео систем протеже се на простору од 310.000 м². Запослено је тренутно око 3.000 радника.

У ЕИ постоји Институт за истраживање и развој, истраживачко-развојне лабораторије заступљене у 11 предузећа. Резултати постигнути у овим подсистемима "ЕИ Ниш", треба да обезбеде могућност за развој целокупног система.

Иначе, производни програм ЕИ Ниш у коме треба тражити потенцијал понуде обухвата:

- Аудио и видео уређаје,
- Уређаје за домаћинство,
- Системе и опрему за мерење, праћење и контролу,
- Електронске, механичке и електромеханичке уређаје.

Најзначајнији партнери ЕИ Ниш су светски познати и признати произвођачи сличне или исте опреме, као и компоненти:

- SIEMENS,
- PHILIPS,
- ALCATEL,
- BULL,
- HELIGE,
- SAGEM.

Производни програм ЕИ Ниш намерава да пласира на следећа тржишта која су по својим карактеристикама потенцијална платформа његовог развоја:

- Балкански регион,
- Индија,
- Средњи Исток,
- Русија и земље бившег Совјетског Савеза,
- Европска унија.

ЕИ Ниш у реализацији намераваних технолошких продора поседује одређене снаге, али и слабости. Као кључне снаге овог предузећа наводе се:

- Постојећа производна инфраструктура,
- Високо квалификована и обучена радна снага,
- Ниски трошкови радне снаге,
- Погодна географска лоцираност.

Међутим, ЕИ Ниш у реализацији својих стратегских опредељења среће се и са одређеним слабостима. Најозбиљније су следеће:

- Недостатак обртног капитала,
- Делимично застарела опрема,
- Неки елементи инфраструктуре захтевају значајан ремонт.

Стратешки правци развоја овог великог система могли би се сумирати у неколико тачака. То су:

- Отварање за сарадњу са домаћим и страним партнерима,
- Својинска трансформација и финансијско реструктурирање,
- Структурирање нових производних дивизија и посебних погона.

Осим ЕИ Ниш, у Граду Нишу и Општини Палилула постоје и друга предузећа у којима се очекују значајни технолошки продори.

Развој малих и средњих предузећа-МСП 4.4

Удео малих и средњих предузећа (МСП) у привреди Општине Палилула расте из године у годину. У 2007. години у општини Палилула удео МСП је 99,1% у укупном броју предузећа са 57,7% од укупног броја запослених. Упоредјујући ова два показатеља са кретањима на нивоу Републике, закључује се да привреда Општине Палилула има све карактеристике транзиционе привреде коју карактерише доминација малих и средњих предузећа у приватном власништву. Велики број предузећа регистрован је за обављање више различитих врста делатности, тако да строга класификација по делатностима није могућа.

Њихов успех у многоме зависи од расположивости спољних финансијских ресурса. Међутим, за трајни развој њима је потребно више, тј. приступ информацијама, сарадња са локалном самоуправом, мање бирократије, инвестиције у нове технологије, међусобна сарадња и приступ новим тржиштима.

Основни циљ економског развоја Општине Палилула, није само привлачење инвестиција које отварају нова радна места, него и пружање помоћи и сарадња са постојећим фирмама и пораст броја нових предузетника. Предности Градске општине Палилула за развој МСП су: постојање производних објеката и расположиве радне снаге, спремност Општине да помогне развој МСП, еколошки здрава средина, близина Коридора 10 и добра саобраћајна повезаност.

Највећи потенцијал за економски развој Општине Палилула, су постојећа мала и средња предузећа, која имају стабилну производњу, и која могу да уз додатни подстицај повећају обим производње и отворе нова радна места. Неки од проблема са којима се суочавају Општина и приватни предузетници су: велики број незапослених, лош геополитички положај, неискоришћеност постојећих производних погона, лоша приватизација, неповезаност МСП са великим системима, нема довољно информација о кредитима и донацијама, одлив квалификоване радне снаге, недостатак предузетничких идеја, и остало.

Развој модерног предузетништва и МСП биће један од приоритета стратегије локалног економског развоја Општине Палилула, а на основу стања на терену и свих постојећих информација, овај развој, пре свега, треба да се ослања на следеће елементе:

- **Оснивање индустријске зоне.** Ово је један од адекватних модела за развој модерног предузетништва и МСП и активније учешће Општине у подстицању локалног економског развоја. Овакав модел би значео да ће на издвојеној локацији Општина обезбедити сву неопходну инфраструктуру и уз минималну надокнаду, или чак и без надокнаде у првим годинама, омогућити предузећима да обављају производне активности у оквиру зоне. Приликом сагледавања изводљивости овог пројекта треба размотрити могућност и исплативост тога да се зона отвори на локацији која већ поседује потребну инфраструктуру. За такве потребе могу да

послуже земљиште и некретнине које су раније коришћени у сврхе индустријске производње, али чији капацитети су сада напуштени или недовољно искоришћени.

- **Приватно - Јавна партнерства.** Зона унапређеног пословања - "БИД зона" и "Бизнис Инкубатор Центар" – на територији Градске општине Палилула, у кругу "Машинске индустрије", од септембра 2005. године успешно послује "Бизнис инкубатор центар" финансиран од стране владе Краљевине Норвешке.

У данашњој економији спољне инвестиције су постале изузетно значајне. Оне не само да уносе неопходна финансијска средства у локалне економије, него и нове менаџерске вештине, иновације, технологије, нова тржишта и нове пословне шансе за локална мала и средња предузећа (МСП). У исто време, ова област је врло конкурентна и земље, региони и градови нуде све могуће врсте подстицаја како би придобили нове инвеститоре.

Техничка инфраструктура, постојање објеката и добро припремљених локација за нову изградњу, расположивост квалификоване радне снаге, пословна клима, имиџ, квалитет и пружање општинских услуга представљају компоненте способности да се привуку спољне инвестиције. На способност привлачења новог капитала у локалну економију такође директно утиче успешност ефектне маркетиншке и промотивне стратегије коју обезбеђује посебан локални тим.

Кад се говори о привлачењу инвестиција, треба такође нагласити да се велики број становништва општине налази на раду у другим деловима Србије, пре свега у Београду, а и у иностранству, и да треба припремити мере и активности, које треба да их мотивишу да инвестирају у општину. Програм активности ће се припремити након што се у контактима са грађанима који раде ван општине сагледају главне препреке које постоје, као и додатне мере које би могле да их стимулишу да улажу и инвестирају.

Привлачење директних страних инвестиција биће један од приоритета економског развоја Општине Палилула, и треба да се ослања на следеће елементе:

- **Повољно пословно окружење.** Оснивање нових и раст постојећих предузећа и радњи, као и долазак страних инвестиција, су критични елементи убрзања развоја како Србије тако и општине Палилула. Стога, на нивоу локалне самоуправе треба да се успостави систем мера које треба да реше идентификоване проблеме везано за процедуре, трошкове оснивања и пословања привредних субјеката и да обезбеди убрзање процедура приликом издавања грађевинских дозвола. Такође, треба развити и систем подстицаја, пре свега из домена локалних комуналних такси, који треба да улагање у општину Палилула учине привлачнијим у односу на друге општине из окружења. С тим у вези треба размотрити могућност снижавања висине административних, комуналних и других дажбина.
- **Локације.** Постојање списка добро позиционираних парцела земљишта опремљених инфраструктуром, по разумним ценама, укључујући и приступачне цене енергије, представља неопходност када се конкурише

за инвестиције које отварају радна места. Потребно је истаћи да долазак нових инвестиција може, али уопште и не мора да буде везан за постојећу индустријску структуру у општини, па чак ни за расположивост радних, технолошких и природних ресурса који постоје. Штавише, нове стране директне инвестиције, нарочито оне великог обима, често доносе дисконтинуитет у односу на дотадашњу структуру, и успостављају потпуно нов профил привреде у локалној заједници.

- **Конечно,** кад Општина Палилула, неком потенцијалном инвеститору понуди инфраструктурно опремљене локације, са свим комуналним услугама, имаће велику конкурентску предност у односу на остале српске градове и општине, и показује своју решеност да привуче нове инвестиције.
- **Подршка постојећим МСП.** Успешна стратегија локалног економског развоја, треба да се заснива на стварању такве пословне климе која ће, не "само" привући инвестиције које отварају нова радна места, него и задржати постојеће фирме и подстаћи пораст броја нових предузетника.

Стратешки циљ Градске општине Палилула је да креира оквир за стварање одрживог, међународно конкурентног и извозно оријентисаног сектора МСП.

Пољопривреда

4.5

Пољопривреда у протеклом периоду, у условима тешке економске ситуације, нестабилности тржишта, диспаритета цена пољопривредних производа на тржишту, претрпела је и трпи огромне губитке. Поред свих тешкоћа и проблема, пољопривредни произвођачи, локална самоуправа и државни органи теже унапређењу пољопривреде како на глобалном нивоу, тако и на нивоу региона и општина. Развојем пољопривреде развијаће се сеоска подручја, јер желимо да наша села поново оживе и буду једна од основа одрживог развоја Општине Палилула.

На територији општине Палилула се налази 15 села која се наслањају на ужи градски део. По географском положају ова села се могу поделити у 2 реона:

- Равничарски, у сливу јужне Мораве и Нишаве – где је углавном заступљена ратарско-повртарска производња и узгој крупне стоке. У овом реону се налазе следећа села:

- Паси Пољана,
- Бубањ Село,
- Горње Међурово,
- Доње Међурово,
- Чокот,
- Ново Село,
- Лалинац,
- Мрамор,
- Мраморски Поток,
- Крушце.

- Брдско-планински реон, у коме је заступљена производња јагодичастог и коштичавог воћа и узгој ситне стоке-коза и оваца. У овом реону се налазе:

- Доње Влазе,
- Габровац,
- Вукманово,
- Бербатово,
- Суви До.

По свом географском положају, типу земљишта, климатским факторима и традицијом ова села имају добру основу за организовану високопродуктивну пољопривредну производњу. Такође, на територији општине Палилула се налазе мања и већа предузећа која се баве прерадом пољопривредних производа (АД „Житопек“, АД „Житопромет“, АД „Нишка млекара“, „Пивара Ниш“ АД, ПТП „Ником“ итд).

Међутим, пољопривредна производња се углавном обавља на екстезиван и некомерцијалан начин. Разлози за овакво стање у пољопривреди су бројни:

- Несигуран пласман,
- Непостојање плана производње,
- Уситњеност парцела,
- Застарела технологија,
- Лоша комунална инфраструктура,
- Патријалхално организована домаћинства,
- Неинформисаност и одсуство сарадње са стручним службама.

Пољопривреда обезбеђује довољно хране за локално становништво као и сировине за локалну прехранбену индустрију. Пољопривреда је такође основ руралног развоја у региону. Ипак, пољопривреду карактеришу уситњени приватни поседи, просечне величине мање од 5 ха, који се најчешће састоје од неколико парцела, неправилно разбацаних у простору. Просечан фармер је старији од четрдесет година и поседује механизацију стару 20 година. Локално и регионално тржиште су малог капацитета, а развијена тржишта са већом куповном моћи су удаљена.

Вишедеценијска тенденција миграције сеоског становништва ка граду је успорена, а Општина Палилула је томе допринела у великој мери, кроз реализацију пројеката (”Унапређење козарства у брдско-планинском реону”, ”Унапређење повртарства у равничарском реону”), разним субвенцијама пољопривредној производњи, саветодавном активношћу и сталним присуством на терену.

Пољопривреда Градске општине Палилула са својим природним ресурсима, људским и техничким потенцијалима, који нису у потпуности искоришћени, може, и у тренутним производним условима, остваривати значајно више приходе и допринети економском развоју града.

4.5.1. Земљишни фонд

У структури пољопривредног земљишног фонда са аспекта власништва доминира приватно власништво са преко 86% је у приватном власништву . Просечни земљишни посед је око 3 ха. а учешће ораничног у просечном поседу је око 2 ха по домаћинству . У погледу квалитета пољопривредног земљишта доминирају друга, трећа, четврта и пета бонитетна класа земљишта .

Укупна пољопривредна површина општине Палилула је 7.395 ха. Од тога 6.648 ха су обрадиве површине, а 747 ха су пашњаци.

Структура обрадивих површина је дата у следећој табели:

Пољопривредна површина према начину коришћења, 2005.

Ниш Палилула	Пољоп. повр- шина	Оранице и баште					воћ- њаци	вино- гради	ливаде	паш- њаци	риб- њаци, трстици баре
		укупно	од тога								
			жито	инд. биљке	повр. биље	крмно биље					
	7 395	5 488	3 555	26	851	612	427	355	378	747	-

4.5.2. Ратарство и повртарство

Од 6.648 ха обрадиве површине, 5.488 ха или 82,55% је под ораницама и баштама. Овај податак говори да је ратарска и повртарска производња доминантна у биљној производњи.

Што се ратарских култура тиче, доминирају житарице које се гаје на 4.210 ха, а доста је је заступљен и узгој пасуља и кромпира.

Поврће се гаји на површини од 851 ха. Од повртарских култура су најзаступљеније домаће традиционалне врсте међу којима предњаче парадајз, паприка, шаргарепа, лук, купус, као и почетак развоја производње органске хране.

Производња пшенице и кукуруза, 2005.

	Пшеница					Кукуруз				
	принос, т			прос. принос кг.		принос, т			прос. принос кг.	
	укупно	предуз. и задруге	прив. газдинства	предуз. и задруге	прив. газдинства	укупно	предуз. и задруге	прив. газдинства	предуз. и задруге	прив. газдинства
Ниш Палилула	4 160	90	4 070	3 000	2 899	9 599	30	9 569	5 000	5 036

Производња индустријског и повртног биља, 2005.

	Пасуљ		Кромпир	
	принос		принос	
	укупан, т	по хектару кг	укупан, т	по хектару кг
Ниш-Палилула	138	986	1 434	9 192

Укључена је производња чистог усева и међуусева, а просечан принос је за чист усева

Производња крмног биља, 2005.

	Детелина		Луцерка		Ливаде		Пашњаци	
	принос		принос		принос		принос	
	укупан т	по хекта- ру, кг	укупан т	по хекта- ру, кг	укупан т	по хекта- ру, кг	укупан т	по хекта- ру, кг
Ниш-Палилула	329	4 507	1 547	5 973	858	1 738	246	329

Укупан принос детелине и луцерке унет је у принос подусава, а просечан принос рачунат је само на главни усеv.
Укупан принос сена са ливада унето је сено са угара, парлога и воћњака, а просечан принос

4.5.3. Воћарство и виноградарство

На територији општине Палилула под воћем је засађено 427 ха, а под виновом лозом 355 ха.

Што се тиче воћа, најзаступљеније су шљива, вишња и јабука.

Производња воћа и грожђа, 2005.

	Јабуке			Јабуке			Јабуке			Јабуке		
	број родних стабала	принос		број родних стабала	принос		број родних стабала	принос		број родних стабала	принос	
		укупан	по једном стаблу		укупан	по једном стаблу		укупан	по једном стаблу		укупан	по једном стаблу
Ниш-Палилула	47200	379	8,0	47200	379	8,0	47200	379	8,0	47200	379	8,0

Узгој винове лозе има дугу традицију на територији општине Палилула. Међутим, цело нишко виногорје је угрожено појавом фитоплазме, изазивача болести златастог жутила и црвенила лишћа винове лозе *Flavescence dorée*. Тренутно се сви заражени чокоти ваде и уништавају и успостављају нови засади.

4.5.4. Сточарство

Поред биљне производње, сточарство је по рангу најзначајнији фактор за стабилизацију пољопривредне производње на подручју општине Палилула. На подручју општине Палилула постоје капацитети који омогућавају реални развој сточарства у наредном периоду.

Узгој крупне стоке је најзаступљенији у равничарском реону Градске општине Палилула, а изузетан допринос развоју ове пољопривредне гране дао је шведски Пројекат интегралног развоја млекарства „Река млека“.

Број стоке, стање 15.1.2006.

	Говеда		Свиње		Овце		Живина укупно	Број		
	укупно	од тога: краве и стеоне јунице	укупно	од тога: крмаче и суп- расне нази- мице	укупно	од тога: овце за прип- лод		говеда на 100ха обрадиве повр- шине	свиња на 100ха ораничне повр- шине	оваца на 100ха пољопри- вредне повр- шине
Ниш-Палилула	873	676	2853	1415	667	505	23529	13	52	9

Узгој ситне стоке, коза и оваца, је доминантан у брдско-планинском реону општине Палилула, а развоју козарства као перспективне али запостављене гране сточарства, нарочито је допринела реализација пројекта Општине Палилула „Унапређење козарства у брдско-планинском реону Градске

општине Палилула". Реализацијом овог пројекта унапређен је расни састав коза, адаптирани су смештајни капацитети и на виши ниво подигнута производња козјег млека. Због свега овога порасло је интересовање за узгој коза, тако да је број грла коза порастао на преко 800.

4.5.5. Органска производња

Када је реч о органској производњи, Градска општина Палилула је кренула у правцу увођења стандарда у овој области. Сектор за пољопривреду и пословне иницијативе Градске општине Палилула је урадио пројекат „Увођење система органске производње хране“.

Имплементацијом овог пројекта требало би омогућити увођење европских стандарда за контролу квалитета у области производње и прераде хране. Оваква активност наставиће се и у наредном периоду са сличним пројектима и активностима. Циљ је увођење европских стандарда у овај вид пољопривредне производње и прераде хране на подручју општине Палилула.

Градска општина Палилула подржала је иницијативу за формирање Удружења за органску храну „Кутак здравог живота“, које окупља око 40 чланова из целог нишког региона, а оснивачкој Скупштини присуствовала је саветник за органску производњу Министарства пољопривреде, госпођа Вера Апостоловић. Међу члановима Удружења примарни су пољопривредни произвођачи, прерађивачи органске хране, стручњаци из ове области. Успостављена је сарадња са сличним удружењима и задругама и страним и домаћим стручњацима из ове области.

4.5.6. Удруживање

Ефикасну и планску производњу је могуће остварити само у оквиру разних видова удруживања пољопривредних произвођача. Таква производња подразумева: смањење трошкова обраде и припреме земљишта, повољније цене репроматеријала, средстава за заштиту и опреме, економичније искоришћавање сточне хране, лакше добијање кредита и конкурисање за добијање подстицајних средстава од стране државе, конкурисање за евентуалне стране донације, као и организован заједнички наступ на тржишту пољопривредних производа.

Удружења и задруге на територији општине Палилула:

- „Сточар Чокот“ Чокот, опште пољопривредно удружење,
- „Агропроизвод“ Доње Међурово, опште пољопривредно удружење,
- „Сточар“ Лалинац, удружење сточара,
- „Повртар“ Лалинац, удружење повртар,
- „Млечни пут“ Габровац, Доње Власе, Бербатово, Вукманово, удружење козара,
- „Селичевица“ Бербатово, удружење козара,
- „Свети Марко“ Суви До, удружење воћара,
- „Кутак здравог живота“ Палилула, Ниш, удружење за органску храну,
- Земљорадничка задруга „Габровац“ Габровац.

4.5.7. Институције

На територији Градске општине Палилула су следеће институције чије је функционисање везано развој села и пољопривредне производње:

- ДП „Агроразвој“ Ниш, подручна служба за пољопривреду за територију 7 општина,
- Центар за репродукцију и ВО „Ниш“, центар за вештачко осемењавање и унапређење сточарства за територију југоистока Србије,
- Центар за виноградарство и винарство „Ниш“, део Института за истраживање у пољопривреди Београд, покрива југоисток Србије,
- Сектор за јавне службе, пољопривреду и пословне иницијативе Градске општине Палилула.

Активности Сектора за јавне службе, пољопривреду и пословне иницијативе Градске општине Палилула:

- Сарадња са постојећим и помоћ око формирања нових пољопривредних удружења и задруга.
- Израда и реализација пројеката:

а) „Унапређење козарства у брдско-планинском реону Градске општине Палилула“ у сарадњи са удружењем козара „Млечни пут“ чији су чланови из 4 села брдско-планинског реона Габровац, Вукманово, Доње Влазе и Бербатово. Пројекат чији су остварени резултати: успостављање савремених стандарда у козарској производњи, економична и профитабилна козарска производња, адаптација постојећих смештајних капацитета, побољшање расног састава набавка савремене опреме и примена усвојених знања. Остваривањем овог пројекта је интензивирана, побољшан квалитет и подигнута на виши ниво производња козјег млека и меса као веома тражених производа.

б) „Санација атарских и пољских путева на територији Градске општине Палилула“. У сарадњи са мештанима 12 сеоских насеља санирано је и адаптирано око 20 км атарских и пољских путева са циљем унапређења и повећања економичности пољопривредне производње и побољшања пласмана робе на тржишту.

в) Израда пројекта „Унапређење повртарске производње у равничарском реону Градске општине Палилула“.

- Организовање посета пољопривредних произвођача са територије Градске општине Палилула, Пољопривредном сајму у Новом Саду.
- Представљање пољопривредних ресурса Градске општине Палилула на штанду Града Ниша на Пољопривредном сајму у Новом Саду.
- Представљање пољопривредне производње Градске општине Палилула на сопственом штанду, на Пољопривредним изложбама у Нишу, као и на 1. Пољопривредном сајму у Нишу 2007. у сарадњи са пољопривредним удружењима.
- Припрема, организација и реализација жетве на територији Градске општине Палилула.
- Помоћ пољопривредним удружењима и пољопривредним произвођачима у унапређењу пољопривредне производње кроз едукацију, суфинансирање набавке пољопривредне опреме и репро материјала, по-

бољшање расног састава стоке и живине...

- Сарадња са шведским пројектом „Река млека“ који је радио на интегрисаном развоју млекарства и подстицају удруживања у пољопривреди нишког региона.
- Активно учешће у формирању Мултидисциплинарног тима (МДТ), као претече формирања стручне саветодавне службе за аграрни развој.
- Сарадња са подручном стручном службом „Агроразвој“ Ниш.
- Сарадња са Центром за виноградарство и винарство Ниш.
- Рад на праћењу и сузбијању фитоплазме (златасто жутило и црвенило лишћа) винове лозе и едукација становништва о овој болести, у оквиру Кризног штаба за праћење и сузбијање фитоплазме Града Ниша.
- Едукација становништва сеоског подручја и стручна помоћ у области пољопривредне производње, обилазак пољопривредних произвођача и пољопривредних површина и праћење стања усева на терену.
- Развој и промоција органске производње хране, као једне од најперспективнијих грана, кроз организовање Биошколе за пољопривредне произвођаче и стручњаке, у сарадњи са Organic Control System из Суботице.
- У оквиру ове активности успостављена је сарадња са Градом Суботицом и најстаријим удружењем за органску храну у Србији „Терас“ из Суботице (члан међународне организације за органску храну ИФОАМ) и договорен заједнички наступ на страном и домаћем тржишту. Том приликом пољопривредни произвођачи и прерађивачи органске хране посетили су и органску фарму „Мамужић“ у Љутову.
- На препоруку Министарства пољопривреде успостављена је сарадња са организацијом за органску храну „БИОЕУРОПЕ“ из Париза, чији је директор саветник Привредне коморе Србије у Паризу. У оквиру те сарадње наше произвођаче су посетили представници реномиране француске сертификационе куће ЕКОСЕРТ.
- На позив Привредне коморе Србије, Градска општина Палилула је учествовала на Сајму прехранбених производа српског порекла у Бечу, априла 2007. године. Том приликом су привредницима Аустрије и представницима српске дијаспоре представљени аграрни ресурси и потенцијали Градске општине Палилула, преко двојезичне мултимедијалне презентације и на штанду који је био један од најпосећенијих.
- Учешће на Сајму `Neuland` 2008-е у Бечу (28.јануара до 1.фебруара), који је окупио привреднике из сфере производње органске хране. Своје производе и понуду представило је више од 380 учесника из 14 земаља централне, источне и јужне Европе. Градска општина Палилула је, у сарадњи са Привредном комором Србије, представила неколико успешних фирми са своје територије окупљене у удружењу „Кутак здравог живота“ које имају и домаће и међународне сертификате из области производње органске хране. Ове фирме, по мишљењу аустријског партнера `ЕКО+`, експертске економске фирме која и стоји иза целе организације бечког сајма, такође имају и квалитетне производе вредних пажње захтевног модерног европског тржишта.

4.5.8. Стратешки циљеви развоја села и пољопривредне производње

Развој модерног сектора примарне пољопривредне производње и прерађивачке индустрије биће један од приоритета стратегије локалног економског развоја општине Палилула, имајући у виду да је ово од великог значаја за одржање животног стандарда становништва.

На основу стања на терену и свих постојећих информација, развој пољопривреде и села на територији општине Палилула треба, пре свега, да се ослања на следеће елементе:

- **Едукација пољопривредних произвођача**—подразумева тренинге за произ-вођаче: упознавање са стандардима ЕУ у пољопривредној производњи, економика и организација пољопривредних имања (фарми), повећање броја пољопривредних имања и броја сарадника и презентација Стратегије развоја пољопривреде Републике Србије.
- **Промена структуре пољопривредне производње.** Развој пољопривреде у будућности мора да подразумева повећање значаја култура за које постоје повољнији природно-географски услови и чија би производња могла да буде профитабилнија. Повећање производње вишње, јабуке и квалитетних сорти шљива су неки од конкретних циљева које би било пожељно постићи.
- **Специјализација у производњи.** „Сваштарски“ карактер пољопривредне производње у општини је једна од њених доминантних одлика. То је последица дуггодишњег занемаривања пољопривреде на националном нивоу, где није постојала адекватна и усмерена пољопривредна политика. Специјализација у пољопривредној производњи је један од услова унапређења њене конкурентности, као и животног стандарда руралног становништва. То је дуготрајан процес, који се мора усаглашено спроводити на националном нивоу и на нивоу Општине. У почетној фази овај процес подразумева усмеравање руралног становништва на производњу која је оптимална за дате услове производње, кроз едукацију, саветодавну и техничку помоћ.
- **Организовање органске пољопривредне производње.** Под органском производњом подразумева се производња која је заснована на природним процесима и употреби органских материја. Овај вид пољопривредне производње у Србији још није довољно развијен, а може бити атрактиван због тога што је у великој мери извозно оријентисан и доноси већу зараду од конвенционалне производње. Имајући у виду значај који пољопривреда има у општини Палилула и још увек неусмерен карактер пољопривредне производње, органска производња може бити један од начина за подизање животног стандарда руралног становништва.
- **Укупњавање поседа.** То је важан елемент који треба да допринесе подизању нивоа продуктивности и смањењу трошкова производње у пољопривреди, с обзиром да је просечна величина поседа у овом тренутку јако мала, и не може да обезбеди услове за профитабилну и тржишно усмерену производњу и пласман примарних пољопривредних

производа. Савремене концепције унапређења пољопривреде подразумевају пре свега уређење пољопривредног земљишта кроз поступак комасације и мели-орације у циљу побољшања природних и еколошких услова на пољопривредном земљишту. Комасација обухвата планске, организационе, правне, економске и техничке мере које спроводи јединица локалне самоуправе. Општина Палилула би у наредном периоду требало да планским, организационим и техничким, правним и економским мерама спроведе комасацију, као и мере побољшања квалитета физичких, хемијских и биолошких особина земљишта. Да би се ови циљеви постигли неопходно је израдити педолошку карту, као показатеља основних особина земљишта на основу које ће се користити и адекватна минерална ђубрива и пестициди.

- **Техничка помоћ пољопривредним произвођачима.** Један од кључних услова за превазилажење екстензивног карактера пољопривредне производње и постизање специјализације у производњи, јесте подизање нивоа стручности пољопривредних произвођача. Такође, с обзиром на то да се као проблем уочава да пољопривредна газдинства са територије општине у малој мери користе субвенције и повољне кредите Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, потребно је да се на општинском нивоу покрене акција упознавања са програмима финансирања, као и да се уочи да ли постоје проблеми везано за испуњење услова да се конкурише за те програме, као и на који начин они могу да се превазиђу.
- **Осавремењивање механизације.** Важан услов повећања продуктивности у пољопривредној производњи јесте набавка нове и савремене механизације, преко кредитне подршке Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, а и преко комерцијалних банака.
- **Бољи услови за финансирање пољопривреде.** У оквиру Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде већ постоје програми који пружају кредитну и другу финансијску подршку пољопривредним газдинствима. Са таквим активностима треба наставити и увести нове могућности финансирања пољопривреде, које би биле у функцији специјализације, модернизације и подизања нивоа конкурентности пољопривредне производње.
- **Продужење сезоне гајења воћа и поврћа.** Један од важних елемената продужења сезоне јесте подизање нових стакленика и пластеника, за повртарске и поједине воћарске културе.
- **Побољшање расног састава стоке.** Циљ је повећање производње и квалитета млека и меса, као основ за проширење производње на фармама.
- **Успостављање система наводњавања.** Могућности које пружа развијена хидролошка мрежа треба искористити за успостављање система наводњавања на подручју општине. Један од начина финансирања оваквих пројеката треба да буду средњорочни и дугорочни кредити Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде и

комерцијалних банака као и донаторска средства.

- Развој прерађивачке индустрије.** Прерађивачка индустрија мора да има много већи значај него што га сада има. Структура пољопривредне производње у општини указује на то да постоји одлична база за развој прехрамбене индустрије, која, међутим, у овом тренутку није довољно развијена. Нарочито је уочљив недостатак капацитета за прераду воћа и поврћа, иако територија општине Палилула поседује изузетне услове за гајење повртарских и воћарских култура. Потребно је спровести и планско подизање нових засада са квалитетним и продуктивним сортама, дати већи приоритет јагодичастом воћу и обимнија производња садница са заштићеним географским пореклом (аутохтоне сорте). Неопходно је и подизање нових прерадних и складишних капацитета-хладњака и сушара по стандардима ЕУ. У смислу биотехнолошких иновација требало би подстакнути пољопривредне произвођаче за узгој нових биљних култура (индустријско и лековито биље) и животињских врста обзиром да климатски услови то дозвољавају. Примена савремене технологије и механизације, као и увођење ЕУ стандарда у пољопривредној производњи (примена ИСО и ХЦЦП стандарда) несумњиво би овај процес значајно убрзала.
- Развој села.** Највећа конкурентска предност села јесте обиље слободних локација за привлачење инвестиција, али, углавном, без инфраструктуре (пут, гас, вода и канализација, телекомуникација и електрична енергија). Поред пољопривредних активности, села имају развојне шансе на плану активности везаних за рекреацију и одмор, тј. за развој сеоског туризма.

Туризам

4.6

Одрживи туризам задовољава потребе савремених туриста и увећава могућности за будуће генерације. Свеобухватан развој туристичке делатности подразумева интегрални приступ у стварању услова за валоризацију постојећих природних вредности и створених материјалних капацитета. Мултипликативни ефекти од туризма огледају се у подстицању развоја комплементарних сектора - пре свега трговине, затим пољопривреде, саобраћаја, комуналних и занатских услуга, финансијских институција.

У непривредним областима туризам је снажни генератор развоја здравства, културе и спорта. Захваљујући туризму, ове делатности могу знатно проширити материјалну базу, као и структуру садржаја и услуга које, поред туриста, може користити и локално становништво.

Туризам, као привредна грана, у претходној деценији делио је судбину укупне друштвено-економске стагнације и рецесије. Недовољна инфраструктурна опремљеност и инвестициона улагања, ниска привредна активност, све израженији социјални проблеми, неразвијена и неприлагођена трговинска мрежа, недовољна валоризованост природних,

антропогенних, материјалних и културних вредности, неадекватна привредна структура (неразграната мала привреда), успорили су развој националног туризма као и туристичке активности у општинама. Рефлексција оваквих токова у привреди и друштву одразила се и на општину Палилула.

Критични фактори успеха у стратегији туризма су: развијена саобраћајна инфраструктура, културно-историјски споменици, догађаји, личности и разне манифестације, смештајни капацитети, природна добра у непосредној околини, али и гостопримство локалног становништва и, пре свих, туристичких радника.

Туристичка организација Ниша - ТОН има водећу улогу као носилац интереса у развоју туризма, нарочито путем презентације обједињене туристичко-угоститељске понуде на сајмовима и туристичким берзама, организовања културних и спортских манифестација, као и штампања нових туристичких пропагандних материјала.

Историчари, географи и путописци одувек су град Ниш сматрали капијом Истока и Запада, јер га пресецају три значајна правца међународног друмског и железничког саобраћаја. У Нишу се укршта више путева који повезују Средњу и Западну Европу, Влашку низију и Поморавље са Јадранским, Егејским и Црним морем.

Најзначајнија веза Ниша са светом је траса европског Коридорног правца 10. Такође је велика мрежа регионалних и локалних праваца. Ниш је један од најстаријих и најважнијих железничких чворова у Србији.

Стопа стварања нових радних места је у туризму изнад просека Европе за целу економију. Инфраструктура за туристичке потребе доприноси локалном развоју и радна места се отварају у областима где индустрија и пољопривреда стагнирају или су у паду (села у брдско-планинском региону општине Палилула). Одрживи туризам игра главну улогу у очувању и повећању културног и природног богатства, почев од уметности до локалне гастрономије и рукотворина, што утиче у позитвном правцу на запосленост и привредни раст.

Туризам доприноси бољем споразумевању међу народима и помаже у процесу уобличавања европског идентитета (сарадња Градске општине Палилула са бугарском Општином Своге).

4.6.1. Капацитети и потенцијали

Велики значај за развој туризма, осим саобраћајног положаја представљају и многобројна природна добра и културна добра и културне манифестације.

Спомен-парк Бубањ

Место на коме је стрељано преко 10.000 становника Ниша и јужног дела Србије за време Другог светског рата. У спомен погинулима, 1963. године, подигнут је монументални споменик у облику три стиснуте песнице, рад вајара Ивана Саболића, који симболизује отпор народа током Другог светског рата.

Простор од око 40 хектара, недовољно искоришћен. Неопходно је сређивање (као наближег излетишта Ниша):

- уређивање зеленила,
- осветљење,
- уређивање стаза.

Може се посматрати и као простор пригодан за изградњу золошког врта или ботаничке баште, у будућности.

Манастир Габровац и Црква Свете Тројице

Претпоставља се да је ово најстарија црква у нишком региону. Зидана је у 13. веку. Ктитор није познат, но изглед и величина цркве говоре да би то могао бити неко са двора или из високог клера. По неким историјским изворима у овом храму је цар Душан причестио своју војску на једном од ратних похода. Манастир је запустео у време велике сеобе Срба 1690. г. Детаљну обнову извршио је 1835. г. извесни кир Коста из Ниша.

Првобитни живопис није сачуван, а постојећи је насликан 1855. г. Запажа се веома интересантна представа Милоша Обилића са ореолом свеца, што он наравно није био. Исте године осликан је и спољни западни зид, где су у већем броју насликане фигуре и сцене из раја и пакла. Интересантан иконостас потиче такође такође из 1855. г. О том догађају говори натпис на плочи у подолтарске апсиде.

У близини Габровца сахрањени су српски војници пали у последњој одбрани Ниша од Турака 1877. године.

Нажалост, није сачувано ништа од предмета који би нешто више казивали о дугој историји овог манастира, који је данас претворен у мирску цркву.

С обзиром на то да је овај манастир слабо познат широј јавности, потребно је радити на његовој популаризацији.

Планина Селичевица

Громадна планина Родопске масе која се издиже јужно од Ниша са највишим секторима код Мале Ибровице и Велике Тумбе (903 м). Пружа се од Јужне Мораве на југозападу до реке Кутине на североистоку. На северозападу благо пада према Нишкој, на југоистоку ка Барбешкој котлини.

Ова планина је веома богата изворима који су слабијег капацитета. Таквих је 80, док је повремених далеко више. Они гравитирају сливу Механе, Ђурлинске, Габровачке (Денске), Вукмановске, Лазаревоселске, Гркињске, Виландричке, Горњобарбешке и Мале реке, а ове су усмерене Јужној Морави, Кутини и Нишави. Селичевица је данас највећим делом прекривена шумом и врло је погодна за једнодневне излете. Са јужне, источне и северне њене стране на више места је почела изградња пољских кућа и читавих викенд насеља.

Због природне лепоте, карактеристичног рељефа, а ради очувања и заштите оваквих вредности радити на проглашењу националног парка Селичевица.

Меморијални парк Старо гробље

Гробље на коме су сахрањени многи знаменити људи Ниша. Под надзором је ЈКП Медиана, али тренутно у несређеном стању. Потребно је сређивање у смислу поправки ограда, капије, стаза, зеленила.

Културне манифестације:

Палилулско вече

„Палилулско вече“ се одржава 3. јуна и представља једну од најпопуларнијих и најомиљенијих манифестација на „Данима Светог цара Константина и царице Јелене“. Те вечери се оживљава дух старог Ниша и старе Палилуле. Манифестација је до сада трајала један дан-једно вече. Међутим, због великог интересовања Палилулаца и Нишлија, јавља се потреба за ширењем свечаности на два, три дана где би Нишлије различитих година могле да уживају у музичко-сценском програму.

Потребно је обогатити културни програм садржајима који су примеренији младима. Отвара се простор за један рок фестивал.

„Spin-off“ - фестивал студентског филма

Основан 1999. године од стране студената Факултета драмских уметности, који од самог почетка оснивања има велику помоћ и подршку Скупштине града Београда и телевизије Б92, која га је исте године прогласила најбољим фестивалом у Београду. У Нишу је по први пут 11.11.2006. год. у организацији студената са нишког универзитета, где је велику помоћ и подршку добио од стране Градске општине Палилула, градских медија и осталих многобројних спонзора.

Фестивал је међународног карактера и има за циљ афирмацију младих студената-редитеља са Факултета драмских уметности широм земље (Немачка, Данска, Швајцарска, Словенија, Чешка, САД, Канада....), као и приказивање најновијих филмских остварења. На фестивалу у Нишу приказано је 27 филмова из такмичарског дела фестивала у Београду, и то кратких играних, као и анимације високог квалитета. Фестивал је одржан у сали луткарског позоришта, уз коктел и гудачки квартет који је свирао искључиво филмску музику.

Због великог интересовања и одушевљености Нишлија фестивалом и приказаним филмовима, јавља се потреба за ширењем фестивала и велика тенденција да прерасте у традиционалну манифестацију.

Радост Европе

Најлепши начин обележавања 5. октобра - Светског дана детета јесу игра, песма, другарство. Дечје стваралаштво, разумевање другог и другачијег синоними су за „Радост Европе“, сусрете деце Европе који сваке године окупљају оне од 7-14 година. Иницијатива за ову манифестацију покренута је још 1968-е године и од тада сваке године почетком октобра београдски малишани у својим породицама угосте вршњаке из целе Европе. Током 6 дана програма на трговима, улицама и у дворанама продефилирају различите културе, различити звуци, игре, песме. „Радост Европе“ долази и у Ниш од 2006-е. Наишла је на велики одјек код малишана и родитеља. Градска општина Палилула, као главни покровитељ ове свечаности, залагаће се да и убудуће нишким малишанима поклони овакве дане.

Миљковићеве вечери поезије у сарадњи са Књижевним клубом „Бранко Миљковић“

Међународне вечери поезије одржавају се већ 3 године заредом, где се

афирмишу посебно млади, талентовани књижевници.

„Friday night rock party“

Након НИМУС-а, Хорских свечаности и Нисомније, Ниш је добио рок концерт. Заправо, ради се о концертима од октобра до јуна, по један концерт пред крај месеца. Познати рок састави, који су већ били гости Friday night rock party јесу Краљевски апартаман и Генерација 5.

Тенденција је да се уз помоћ Градске општине Палилула настави одржавање Friday night rock party, на срећу многих љубитеља рокенрола.

Циљ оваког пројекта јесте избацивање на сцену нишких снага који би уједно били и нишки артикал и репрезент у овој области музике.

Смештајни капацитети

На територији Градске општине Палилула се налазе многи туристичко-гоститељски објекти:

Назив објекта	Категорије	Број лежајева
Александар	Хотел	72
Панорама лукс	Хотел	30
Видиковац	Хотел	54
Дадора	Хотел	24
Зелени вир	Мотел	30
Марвел	Хостел	20
Европа	Хостел	71

4.6.2. Рурални туризам

На територији Градске општине Палилула постоје услови за развој руралног туризма: чист ваздух, незагађено земљиште, здрава пијаћа вода, што се посебно односи на села у брдско-планинском региону (Вукманово, Бербатово, Доње Влазе). Један од битних предуслова јесте свакако и традиционална гостољубивост становника ових предела, као и отвореност за сарадњу у циљу развоја туризма. Посебност краја је и очувано културно наслеђе, још увек недовољно познато савременом човеку.

Рурални туризам подразумева спектар активности, услуга и додатних садржаја које организује становништво на породичним газдинствима у циљу привлачења туриста и стварања додатног прихода. Рурални туризам укључује активности као што су:

- агротуризам, сеоска газдинства, фарме – туристи посматрају и учествују у традиционалним пољопривредним радовима,
- активности у природи – рекреација и одмор (лов, бициклизам, планинарење, пешачење),
- еко-туризам – туризам који подржава заштиту природних ресурса,
- рурално искуство (сеоски туризам) – туристи урањају у свакодневни сеоски живот,
- културни туризам – односи се на културу, историју, археологију и остале карактеристике руралног подручја,
- остали комбиновани облици туризма посебних интереса – догађаји, фестивали, рекреација на отвореном, производња и продаја локалних сувенира и пољопривредних производа.

Рурални туризам представља обично други или трећи одмор и траје викенд или најдуже до 10 дана. Врхунци потражње су у пролеће (март-мај) и јесен (септембар-октобар).

Главни мотиви путовања у рурално подручје су одмор, „утапање“ у природу и гастрономија.

Типични рурални турист је високообразована особа која је доста путовала и која је врло заинтересована за културу, екологију, а често и за гастрономију.

Из свега наведеног може се закључити да на територији општине Палилула има услова за развој руралног туризма. Нарочито је интересантна могућност повезивања малих хотела, код којих углавном одседају страни гости, са породичним газдинствима. У оквиру једнодневних или вишедневних излета, клијентима-туристима се може понудити више различитих активности:

- уживање у руралној сценографији,
- гастрономија,
- учествовање у традиционалним пољопривредним радовима,
- бициклизам, планинарење, пешачење.

Нарочито интересантна активност – бициклизам – може се одвијати на релацији Габровац-Д. Власе-Бербатово.

4.6.3. Развој туризма

Стратешко опредељење Градске општине Палилула је даљи развој туризма и угоститељства, а програмско-развојне активности треба усмерити ка даљем развоју следећих видова туризма:

- Транзитног туризма,
- Стационарног туризма,
- Градског/пословног туризма,
- Излетничког туризма,
- Спортско-рекреативног туризма,
- Ловног и риболовног туризма,
- Културног туризма.

У циљу обogaћивања разноврсности садржаја боравка туриста и његовог прилагођавања ширем кругу корисника, у складу са трендовима на туристичком тржишту, посебна пажња биће обрађена на неке специфичне програме.

Етно кућа

На територији Ниша и у околини не постоји објекат који може да се назове етно кућом. Постоје неки спорадични покушаји очувања духа народне традиције, етно ресторани или приватне колекције старих предмета. Пројекат уређења етно куће би стога представљао једну новину у Нишу, нарочито на територији општине Палилуле.

Богата народна традиција овог краја могла би бити представљена једном етно кућом, барем делимично. Таква кућа би била опремљена старим намештајем и кућним предметима који су давно изашли из употребе

савременог човека. На тај начин би дух старе Србије био ближи људима, а млађе генерације би могле да науче нешто више о својим прецима.

Нарочито интересантан би био додатни садржај – занатска радионица са старим, скоро заборављеним занатима и, наравно, стара српска кухиња из етно ресторана.

Изградња и опремање камп простора

С обзиром на то да Град Ниш и околина имају велики број културних знаменитости и природних лепота, постоји велики број туриста заинтересованих за боравак у Нишу. Смештај је могућ у хотелима и приватним пансионима, али камповање туриста је отежано због недостатка одговарајућег простора. Општина Палилула планира уређење камп простора одабиром локације и увођењем инфраструктуре (прикључак за струју, воду итд).

www.palilula.eu

Еуропа

ПАПИЛУЛА

SWOT

АНАЛИЗА

SWOT АНАЛИЗА

ЉУДСКИ РЕСУРСИ И ДРУШТВЕНА ПИТАЊА		
СНАГЕ	Обучавање и образовање Људски ресурси и радна снага Подршка запошљавању	СЛАБОСТИ
- Постојање факултета и школа - Велики број мотивисаних и образованих људи - Развијени програм обуке одраслих - Локални експерти обучени за развој људских ресурса - Развојни план запошљавања - Делимично развијена мрежа институција за обуку послодавца - Велики број младих, образованих међу незапосленима		- Непостојање стратегије развоја људских ресурса - Необучен менаџмент (послодавци) - Недовољно развијена свест о потреби за константним учењем - Недовољно развијено партнерство - Неусклађеност насталих планова и програма са реалним потребама - Недовољно практично образовање - Висока стопа незапослености - Сива економија (рад на црно) - Непостојање фондова за развој људског ресурса - Застарела технологија - Територијална и професионална имобилност - Непостојање јединственог информационог система - Необученост радне снаге и менаџмента за савремена знања и вештине - Инертност радно способног становништва - Недовољан број ускопрофилисаних стручњака - Недовољна информационо технолошка опремљеност институција - Непостојање обједињене базе података
МОГУЋНОСТИ		ПРЕТЊЕ
- Програми Европске уније - Трансфер позитивних искустава из других земаља - Процес реструктурирања и приватизације - Подршка приватној иницијативи - Постојање већ развијених програма за развој људских ресурса - Развој малих и средњих предузећа - Побољшање функционисања постојећих институција - Развој нових сервиса у складу са локалним потребама - Сарадња са страним партнерима, развој регионалне мреже		- Одлазак високообразованог кадра - Недовољна укљученост кључних националних актера - Пад наталитета - Нестабилност правног и политичког система (сталне промене законских прописа) - Мешање дневне политике у професионалне односе - Професионална и територијална непокретност радног становништва - Недовољна мотивација незапослених у тражењу посла - Несклад између понуде и потражње на тржишту рада - Недовољан ниво инвестиција - Све већи број незапослених у процесу приватизације - Политичко окружење

ЉУДСКИ РЕСУРСИ И ДРУШТВЕНА ПИТАЊА		
СНАГЕ	Друштвени положај особа са хендикепом и социјално угрожених - Друштвени садржаји - Социјално здравствена заштита	СЛАБОСТИ
- Јак мотивациони фактор особа са инвалидитетом и њихових породица за побољшање положаја у друштву - Развијена мрежа удружења која се баве особама са посебним потребама - Фонд за социјалне иновације у Министарству за социјална питања - Бројност стручног кадра у социјалној и здравственој заштити - Постојање великог броја удружења особа са инвалидитетом		- Недовољна информисаност јавности о положају особа са хендикепом и неразвијена свест у друштвеној заједници о проблемима особа са хендикепом - Недовољна међуинституциона сарадња, оних институција које се баве проблемима особа са хендикепом - Недовољно стручњака у органима извршне власти где се креира буџет - Затворен и застарео систем образовања особа са хендикепом - Архитектонске баријере - Недостатак приступа интернету у средњим и основним школама за библиотеке - Непрофесионалност и однос према клијентима - нехуман однос према људима у установама за здравствену и социјалну заштиту - Застареле методе и нормативи рада у институцијама за социјалну заштиту - Неадекватна распоређеност стручног кадра у већим и мањим срединама - Немотовосаност запослених - Недовољан број институција за бригу о старима и пружање кућне неге - Низак степен умрежености здравствених институција - Застарела опрема и недостатак одговарајуће опреме и радног простора
МОГУЋНОСТИ		ПРЕТЊЕ
- Јачање сензибилизације друштвене заједнице за проблеме особа са хендикепом - Инклузивни модел на најранијем узрасту - Медијске кампање - Могућности учења на даљину - Јачање и ширење мреже институционалних и ванинституционалних облика заштите - Јак мотивациони фактор стручњака - Повећање бројности подстицајних мера везаних за запошљавање особа са хендикепом - Законска обавеза о поштовању слободног прилаза зградама и јавним установама - Неискоришћеност инфраструктуре у поподневним сатима и викендом (обданишта, месне заједнице) - Реформе у области социјалне и здравствене заштите - Развој приватног сектора у области здравства		- Недовољна економска развијеност земље - Незаинтересованост људи који одлучују за положај особа са хендикепом - Неизвесност финансијске подршке започетим пројектима - Одлучивање о законима без особа са хендикепом као партнера - Висок ниво апатије и енергетске истрошености друштвене заједнице-сви смо у стању "посебне потребе" - Могућа маргинализација проблема због социо-економских приоритета - Недовољна професионална способност стручног кадра - Недовољна сарадња школа и установа културе - Недоследност у спровођењу реформи - Политизација система социјалне и здравствене заштите - Корупција

ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И РАЗВОЈ МСП СЕКТОРА		
СНАГЕ	- Постојећа индустрија - Сектор МСП - Стране директне инвестиције	СЛАБОСТИ
- Велики производни капацитети - Природни ресурси - Јефтина (образована) радна снага - Традиција и искуство у производњи - Регионална агенција за расвој МСП - Постојање стратегије Владе за развој МСП - Дobar географски положај - Незагађена природна средина, бизнис инкубатор центар Ниш		- Мала куповна моћ становништва - Застарела опрема и машине - Слаба организованост - Недовољна флексибилност и прилагодљивост тржишту - Власничка структура предузећа - Недостатак менаџера и стручног кадра - Лоше радне навике - Неискоришћени капацитети и мале могућности за инвестирање и самоинвестирање - Нестабилан економски и законодавни систем - Непостојање услужних центара у области приватног предузетништва - Ограничена производња - Велика конкуренција производа из увоза и рад на црно - Низак ниво инвестиција - Незапосленост капацитета и радне снаге - Непостојање приоритета развоја - Лоша инфраструктура (путна мрежа) - Недефинисан имиџ територије - Пасивност у односу на инвеститоре (чека се да сами дођу) - Нерегулисани законски оквири
МОГУЋНОСТИ		ПРЕТЊЕ
- Процес приватизације - Заједнички наступ на тржишту - Јачање међусобне сарадње предузећа - Велики природни ресурси - Могућност производње еколошко здравих производа - Окретање ка информационим технологијама - Увођење иновација у производњу - Повећање продуктивности - Удруживање и формирање кластера - Јачање менаџмента - Недовољно искоришћено тржиште		- Амортизована опрема - Извозне баријере према земљама Европске уније - Одлив кадрова у друге земље - Неадекватна квалификациона структура радне снаге - Недовољно познавање тржишта - Неподстицајни амбијент за почињање бизниса - Либерализација тржишта - Честе промене услова пословања, немогућност дугорочнијег планирања - Нелојална конкуренција-сива економија - Недовољна обученост менаџмента МСП - Несигурност у инвестиције страних улагача - Висок степен корупције - Нестабилност економског и политичког стања у земљи

ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И РАЗВОЈ МСП СЕКТОРА		
СНАГЕ	- Услуге за постојећа предузећа - Услуге за МСП - Услуге за инвеститоре	СЛАБОСТИ
- Институције и законска регулатива - Слободно градско земљиште - Регионални центар за развој МСП - Мрежа сервис провајдера - Регионална привредна комора - Развијен банкарски систем		- Приступ информацијама - Приступ финансијама - Сарадња локалних самоуправа и министарстава - Инертност институција и бирократија - Непостојање релевантних база података - Неповезаност релевантних институција и образовних организација на услугама МСП и неповезаност са научно-истраживачким организацијама - Неразвијено тржиште консултантских услуга - Недостатак финансијских средстава - Неразумевање проблема недостатка финансијских средстава од стране локалне власти - Непостојање система информисања инвеститора - Компликована процедура добијања информација - Законска нестабилност-честе промене - Неповољни услови кредитирања инвеститора
МОГУЋНОСТИ		ПРЕТЊЕ
- Локални предузетнички центри бизнис и агро бизнис центри - Развијање партнерства на локалном и националном нивоу - Образовање и мотивација за коришћење услуга за вођење и развој МСП - Отварање приватних консултантских агенција - Сарадња, повезивање и развијање партнерства са иностраним партнерима (институцијама) - Стандардизација и унапређење квалитета услуга - Технолошки паркови - Увођење система квалитета - Организован наступ на домаћим и иностраним сајмовима - Развој услуга у оквиру постојећих удружења предузетника - Формирање услужних информационих центара за инвеститоре - Формирање индустријских зона		- Честа промена законске регулативе - Честе промене локалних власти - непоштовање наследних обавеза - Нестабилно тржиште - Недовољно развијена свест предузетника о потреби коришћења услуга за подршку и развој МСП - Политизација и непостојање континуитета у спровођењу стратегије за развој МСП - Недефинисане мере државе за спровођење стратегије развоја - Менталитет и наслеђене навике из прошлог система - Неразвијена свест о потреби пружања услуга инвеститорима - Недовољна сарадња између институција

ИНФРАСТРУКТУРА, ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ		
СНАГЕ	- Енергија - Вода и дренажа - Транспорт (путеви и пруге) - Телекомуникација	СЛАБОСТИ
- Повољан географски положај у односу на европски коридор - Постојање путне мреже - Људски и кадровски потенцијал - Добра покривеност мобилне телефоније - Постојећи ТТ водови - Добра присутност енергената у смислу чврстих горива - Заинтересованост за рационализацију и штедњу - Постојање предузећа која се баве дистрибуцијом различитих видова енергије - Комплетна планска документација - Незагађени брдско-планински предели - Незагађене подземне воде - Постојећи капацитети вода и речни токови		- Прекомерно загађење ваздуха пореклом од издувних гасова возила - Веома лоше стање путева и железничке мреже - Непостојање саобраћајних заобилазница - Прелазак регионалног пута преко акумулације воде за пиће - Неразвијена и лоша ПТТ мрежа - Преоптерећеност постојећих капацитета - Лоша техничка способност - Недовољна сарадња између комуналних организација - Дотрајала инфраструктура - Постојање монопола - Непостојање алтернативних видова енергије - Неефикасно газдовање енергијом - Неискоришћена природна енергија - Велики губици у свим системима - Слаба едукација - Висок ниво загађења у урбаним срединама - Недовољно искоришћене могућности постојећих изворишта воде - Уситњеност водовода - Велика потрошња енергије - Неекономска цена воде - Нерешено питање отпадних вода - Велики губици воде у водоводној мрежи - Недовољно одржавање водоводне мреже - Лоша интерна водоводна мрежа - Недостатак сеоских водовода
МОГУЋНОСТИ		ПРЕТЊЕ
- Проширити-осавременити постојеће капацитете - Повезивање и умрежавање система - Едукација грађана за коришћење интернета - Гасификација - Алтернативни извори енергије (ветар, вода, сунчева енергија, био маса и био гориво) - Испитивање локација угрожених од подземних вода - Повећање капацитета и изградња сопствених изворишта - Изградња постројења за прераду воде - Изградња система за наводњавање		- Неразвијеност и пад привредних активности - Ограничење повезаности са другим регијама - Лош квалитет и безбедност регионалне путне мреже - Неконтролисање загађивања - Истрошеност постојећих енергетских ресурса - Деградација постојеће инфраструктуре - Недовољно капацитета у будућности - Нарушавање животне средине - Застарелост постојећих капацитета - Лоша експлоатација и неплански рад - Лоше стање енергетске инфраструктуре

ИНФРАСТРУКТУРА, ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ		
СНАГЕ	Просторно планирање - Животна средина	СЛАБОСТИ
- Коридор 10 (путна мрежа) - Постојање система за прераду отпадних вода - Очувани природни ресурси - Постојање документације о објектима под заштитом - Постојање образовног кадра		- Недовољно развијена инфраструктура и комуникације - Недоследност у реализацији започетих програма - Лоше земљишне књиге - Низак ниво еколошке свести - Недовољна финансијска средства за процес пречишћавања отпадних вода - Недостатак филтера за воду и ваздух - Недовољна брига и немарност о радиоактивности - Еколошки "неписмено" становништво - Нерегулисана питања надлежности различитих институција - Лоше стање културно историјских објеката, објеката историјског наслеђа и нерешено питање њиховог власништва - Неупућеност становништва о значају објеката историјског наслеђа - Неадекватно распоређени кадрови
МОГУЋНОСТИ		ПРЕТЊЕ
- Ревитализација напуштених објеката-реконструкција - Изградња индустријских зона и технолошких паркова - Усаглашавање регулативе са ЕУ стандардима и законима - Предузећа за рециклажу - Санитарне депоније - Едукација на еколошком плану од обданишта до одраслих - Системско управљање комуналним отпадом - Израда карте еколошких загађивача - Компостирање - депонијски гас - Селектирано прикупљање отпада		- Законска регулатива-учесталост промена - Централизам у одлучивању - Постојеће депоније-неуређене, опасност од експлозије гасова - Дивље депоније - Радиоактивни громобрани

ПОЉОПРИВРЕДА И РУРАЛНИ РАЗВОЈ		
СНАГЕ	Рурални развој	СЛАБОСТИ
- Повољни географски услови - Прилагодљивост људи - Обрадиво земљиште - Традиција пољопривредне производње - Релативно добра обученост радника - Дobar географски положај - Еколошки чисто окружење - Добра повезаност града са селом - Образовање до средње школе - Поштански саобраћај добар		- Неповољна старосна структура - Недостатак прерађивачких капацитета близу села - Не постоје културне и забавне институције - Лоша инфраструктура - Недостатак радних навика - Низак стручни ниво - Ниска искоришћеност капацитета - Лоша здравствена заштита - Застарела механизација - Непостојање сигурног пласмана - Лоша образованост људи на селу - Запуштеност сеоских поседа - Недостатак квалитетних идеја - Уситњеност поседа - Лош животни стандард на селу - Лош јавни превоз (лоша повезаност и недовољан број полазака)
МОГУЋНОСТИ		ПРЕТЊЕ
- Могућност повратка младих људи у села - Услови за производњу органске хране - Услови за развој сеоског туризма - Могућност развоја малих и средњих предузећа - Сolidне могућности за усавршавање - Жеља за очувањем села и традиције		- Нерешена питања депонија - Низак ниво еколошке свести - Незаинтересованост младих за пољопривреду - Емиграциона кретања становништва - Ниске цене пољопривредних производа - Лош однос према културно-историјском наслеђу - Небрига државе према аграру - Недостатак мотивације за рад

ПОЉОПРИВРЕДА И РУРАЛНИ РАЗВОЈ		
СНАГЕ	Пољопривреда - Прерада хране	СЛАБОСТИ
- Традиција пољопривредне производње - искуство - Квалитет земљишта - Постојање институција - ДП "Агро-развој; Центар за виноградарство и винарство, Сектор за пољопривреду Општине Палилула - Повољни климатски услови-рељеф - Стручни кадар - Квалитет хибридне сорте и репроматеријала - Количине воде - Пашњаци - Лековито биље - Сировинска база - Традиција производње домаће хране		- Нерегулисано тржиште-пласман пољопривредних производа - Недостатак капитала - Низак ниво организованости и повезаности пољопривредника - Уситњеност поседа - Неуређеност пољске путне мреже - Старост механизације - Старост пољопривредних произвођача - Прекомерна и нестручна (несавесна) употреба пестицида - Политизација стручних служби - Изгубљене расне карактеристике - Лоше матичење - Поштовање рокова и испоруке квалитета цена - Уништен сточни фонд - Извоз сировина - Слаба контрола квалитета - Застарелост технологије - Недовољно улагање капитала - Непостојање квалитетне амбалаже (домаћа производња) - Лоше функционисање система издавања дозвола
МОГУЋНОСТИ		ПРЕТЊЕ
- Могућност повратка младих људи у села - Услови за производњу органске хране - Услови за развој сеоског туризма - Могућност развоја малих и средњих предузећа - Солидне могућности за усавршавање - Жеља за очувањем села и традиције		- Прекомерни увоз - Нерегулисано тржиште садног материјала и семена робе - Генетски модификована храна - Власништво земљишта - Садашњи начин употребе пестицида - Увоз производа лошијег квалитета од домаћих - Ниска куповна моћ потрошача - Услови кредитирања и кредитна политика - нестабилно финансијско тржиште

РАЗВОЈ ТУРИЗМА		
СНАГЕ	Ресурси: природни, људски и антрополошки - Доступност: капацитети и услуге	СЛАБОСТИ
- Природни ресурси, положај, рељеф клима, вегетација, воде - Историјски ресурси - Етнолошки ресурси-стари занати, обичаји, фолклор, итд. - Богатство туристичких мотива (природни, антропогени, културни) - Близина Коридора 10 - Очувани природни екосистеми - Географски положај и клима - добра географска позиција за повезивање - Храна и квалитет хране - Гостољубивост и љубазност српског домаћина		- Неискоришћеност природних ресурса - Култура понашања-везано за сектор пружања услуга култура понашања на радном месту, итд. - Неорганизованост-неповезаност носилаца туристичке понуде - Лош маркетинг - Образовање-нпр. туристички кадрови слабо говоре енглески - Неинформисаност - Лоша инфраструктура - Запуштеност капацитета - Недостатак мотивисаности локалне заједнице, тј. људи који ће да воде посао - Нерешени правно-имовински односи - Лоше услуге - Лоша информисаност-од локалног, регионалног па да националног нивоа - Слаба регионална сарадња - Утицај политике
МОГУЋНОСТИ		ПРЕТЊЕ
- Сеоски туризам - Екологија - Културни туризам - Увођење туристичког динара - Дошколовавање - Специјализоване туре (винске, гастрономске, манастирске, итд) - Транзитни туризам - Екотуризам - Агротуризам-веома популаран у свету - Културни туризам - Радионице и стари занати		- Изолованост - Некултура - Лош имиџ - Политичка нестабилност - Здравствено осигурање у оквиру смештаја не постоји - Угрожавање одрживости - Заостајање за окружењем (у односу на околне земље) - Очување специфичног идентитета који имамо ван урбане средине - Неконтролисан развој-непостојање јасне стратегије и плана развоја

РАЗВОЈ ТУРИЗМА		
СНАГЕ	Туристичка понуда и маркетинг	СЛАБОСТИ
- Културно, историјско и градитељско наслеђе - Природни ресурси - Традиционално гостопримство - Географски положај - Медији-разноврсност и раширеност медија		- Недовољна размена информација и неразвијена предузетничка иницијатива у туризму - Недостатак финансијских средстава - Пратећа инфраструктура (путеви итд) - Неразвијени маркетинг у туризму - Непостојање јединствене регионалне туристичке понуде - Неиндентификовани туристички производ нпр. производи старих заната нису за сада препознати као могући производ - Неодговарајућа кадровска структура, тј. недовољна обученост за пружање услуга
МОГУЋНОСТИ		ПРЕТЊЕ
- Формирање општинског туристичког удружења - Заједнички наступи на туристичким сајмовима - Додатна обука постојећих кадрова - Економски опоравак привреде региона - Промоција туристичке понуде путем медија		- Неадекватна нормативна регулатива - Бржи развој туристичке понуде у окружењу- конкуренција из иностранства

ВИЗИЈА

Градска општина Палилула,
економски развијена заједница, интегрисана у
глобалне токове, атрактивна за живот и рад,
коју карактерише флексибилно тржиште рада,
конкурентски људски ресурси
и богат културни идентитет

Визија развоја Градске општине Палилула базира се на анализи постојеће ситуације, као и на постојећим ресурсима општине. Визија развоја представља основу будућег развоја. На основу визије дефинисани су стратешки циљеви, стратешки приоритети и мере развоја региона.

Да би се остварила визија потребно је достићи следеће стратешке циљеве:

- Повећање запослености
- Побољшање економске инфраструктуре региона
- Стварање повољних услова за развој предузетништва и конкурентности региона

Индикатори за мерење достигнутоци ових циљева су:

- Број радних места,
- Народни доходак,
- Обим инвестиција.

Стубови на којима се заснива развој Градске општине Палилула су:

- Развој људских ресурса,
- Економски развој и развој малих и средњих предузећа,
- Рурални развој и развој пољопривреде,
- Развој инфраструктуре,
- Развој туризма.

У току процеса успостављања визије развоја региона пошло се од дефинисања низа претпоставки које треба испоштовати приликом реализације визије:

- Оптимално искоришћење природних ресурса,
- Повезаност традиционалних сектора са модерним тржишним захтевима,
- Подржавање развоја иновација и информационих технологија,

- Подржавање развоја малих и средњих предузећа,
- Урбано планирање,
- Заштита животне околине,
- Успостављање партнерстава,
- Пружање подршке развоју индустрије здраве хране, прерађивачке индустрије, електронске и машинске индустрије, информационим технологијама, интелектуалним услугама и туристичке понуде засноване на традицији и природним ресурсима.

Стратешки развој представља дугорочан процес чији резултат треба да буде остварење стратешких приоритета и низа мера. У току спровођења развојног плана треба поштовати основне принципе имплементације:

Укљученост регионалних актера – све релевантне локалне институције/актери треба да буду укључени како у припрему тако и у имплементацију развојног плана.

Партнерство – развојни план је могуће остварити и реализовати једино партнерским деловањем институција/актера. Снажни партнерски односи треба да се развију између локалне самоуправе, јавних предузећа, приватног сектора, НВО. Партнерске односе треба развијати како на локалном тако и на регионалном и међурегионалном нивоу.

Одрживост – Развојним планом ће се подржавати пројекти и програми који дају трајну економску и друштвену корист. Треба имати у виду да одрживост има три нивоа: финансијска, институционална и политичка одрживост.

Квалитет – потреба за постизањем највиших стандарда квалитета ће се наглашавати у свим активностима регионалног развојног плана.

Иновације – све активности развојног плана подржаваће развој и промовисање нових начина задовољења потреба регије.

Промовисање једнаких шанси за све – ни једна група становништва не треба да буде искључена из могућности да ужива користи регионалног развоја. Целокупну заједницу треба охрабрити да се укључи у регионални развој. Регионални план треба да промовише једнаке шансе за све у оквиру идентификованих приоритета.

Максимизирање локалних ресурса - с обзиром на ограничености локалних финансијских и људских капацитета све активности ће се спроводити у координацији са локалним и међународним програмима и иницијативама.

ПРИОРИТЕТИ МЕРЕ АКТИВНОСТИ

ПРИОРИТЕТИ, МЕРЕ, АКТИВНОСТИ

Полазне основе за дефинисање стратешких приоритета су SWOT анализа, социоекономска анализа и визија Општине Палилула. На основу ових полазних основа представници свих релевантних институција дефинисали су стратешке приоритете за сваки од стубова на којима се заснива визија. Временски оквир у коме се очекује реализација стратешких приоритета је 5 година. Постављени стратешки приоритети регионалног развоја представљају развојни оквир, чија реализација значајно доприноси остваривању визије. Из тог разлога је ова фаза стварања Стратешког развојног плана најважнија фаза. Било је врло важно добро проценити потенцијале и слабости општине.

Дефинисани стратешки развој приоритета развоја Градске општине Палилула

Стратешки приоритет 1	Повећање запослености и развој људских ресурса уз увођење принципа доживотног учења
Стратешки приоритет 2	Конкурентна, извозно оријентисана привреда заснована на иновацијама и развијеним брендovima
Стратешки приоритет 3	Развој инфраструктурних система и урбаног планирања за подршку економском развоју уз заштиту и унапређење животне средине
Стратешки приоритет 4	Реструктурирање и диверсификација пољопривредне производње са широком тенденцијом повећања прерађивачких капацитета као и развијена рурална средина привлачна за живот
Стратешки приоритет 5	Промоција развоја туризма заснованом на концепту одрживости а у складу са међународним стандардима квалитета

У циљу постављања адекватних и достижних стратешких приоритета од великог значаја је добро сагледавање тренутне ситуације на релевантном подручју. Достижање циљева у одређеном временском року могуће је једино уколико се сви проблеми идентификују, а онда на основу тога групишу по приоритетима. На основу тога се дефинишу мере којима се проблеми решавају. Добра идентификација проблема је већ пола пута до решења. Приоритетни циљеви се на неки начин ређају по приоритету активности које треба предузети у одређеном временском року. Задовољење приоритета је неизбежан корак у процесу реализације стратегије развоја. Сваки приоритет је фокусиран на групу међусобно повезаних препознатљивих проблема, тако да је веома битно координирати процес реализације свих приоритетних циљева. За сваки од приоритета дефинисане су и групе мера.

Приоритет 1. Повећање запослености и развој људских ресурса уз увођење принципа доживотног учења

Оправданост:

Овај приоритет је од суштинског значаја када се говори о стратешком развоју јер су људски ресурси покретачка снага развоја. Људски ресурси, можемо их дефинисати као знања, вештине, компетенције и остали атрибути оличени у сваком појединцу, утичу на економско, социјално и лично благостање и могу се посматрати као једини инпут за стварање и увођење друштва које се базира на знању. Људски ресурси одређују конкурентност земље или предузећа. Развој људских ресурса је кључ за повећање конкурентности земље, региона, локалних заједница, предузећа итд.

Дефинисање приоритета и мера на подручју људских ресурса:

- Људски ресурси и радна снага,
- Подршка запошљавању – информације о запошљавању и саветодавна подршка,
- Обучавање и образовање.

Када се разматра стратешко планирање увек је сврсисходно дефинисати тренутну ситуацију и проблеме а након тога установити шта је то што се жели постићи. Градску општину Палилула, као и многе друге у Србији карактерише:

- Велика незапосленост, са тенденцијом да постане већа у периоду реструктурирања великих предузећа као и процесу приватизације. Сектор малих и средњих предузећа који би требало да апсорбује вишак радне снаге још увек није довољно ојачао. У протеклих 14 - 15 година тешка политичка и економска криза проузроковала је пад укупне запослености у висини од 25%. Незапослени су недовољно мотивисани и активни у тражењу посла, још увек се чека 'да држава реши проблем. Поред тога, присутна је и недовољна професионална и територијална покретљивост радног становништва;
- Доминантан фактор на тржишту рада била су велика предузећа. Последица пада производње у овим предузећима се огледа и у томе да вештине многих локалних радника нису више релевантне у смислу

тренутне и могуће будуће потражње;

- Систем средњег стручног образовања својим ученицима пружа знање и вештине за којима више не постоји потражња, што још више доводи до повећања проблема неусаглашености потреба и понуде на тржишту рада. Све ово утиче на немогућност брзог одговарања на потражњу која углавном долази од малих и средњих предузећа;
- Још увек је недовољна заинтересованост за инвестирање у локалну економију;
- Предузетнички дух није развијен у довољној мери. Такође је чињеница да је за подршку развоја предузетништва на располагању веома мало финансијских средстава, мада су циљеви Владе на том подручју постављени, а агенције за развој МСП основане;
- Подаци "Националне службе за запошљавање" показују да свега око 5% пријављених незапослених разматра могућност да оснује неку врсту приватног пословања. Међутим, неповољни услови финансирања, компликована законска регулатива, уз недостатак знања из пословног планирања и модерних техника менаџмента представљају препреке за тај корак;
- Додатни проблем који оптерећује развој региона је постојање сивог тржишта рада.

Специфични циљеви:

- Високо адаптивни и прилагодљиви људски ресурси,
- Добро организовано тржиште рада и повећана запосленост,
- Ефективно образовање и обучавање у циљу стицања нових знања и вештина,
- Повећана свест о предузетништву и бизнису,
- Развој истраживања и увођење нових технологија,

Индикатори:

Индикатори за мерење постављених специфичних циљева у оквиру датог приоритета могу бити:

- Стопа запослености

Мера 1.1. Подршка стварању институционалног оквира ради стимулације запошљавања и развоја људских ресурса

Запошљавањем и развојем људских ресурса на нивоу региона тренутно се, институционално, бави једино "Национална служба за запошљавање". Ако узмемо у обзир велики број незапослених који су на евиденцији "Националне службе за запошљавање", као и старосну структуру запослених на НСЗ (близу 50 година), јасно је да ова институција не може сама да одговори на захтеве и потребе незапослених, као и на сталне промене на тржишту рада у периоду транзиције. Када говоримо о људским ресурсима, не мислимо само на незапослена лица, већ и на запослене, послодавце, омладину и пољопривредне произвођаче. Постоји потреба да се створи институционални оквир који ће стимулативно утицати на запошљавање и развој људских ресурса. Кључни фактор за реформе у области политике запошљавања и тржишта рада, као и развоја људских ресурса уопште, јесте успостављање и

ефикасних процедура за укључење социјалних партнера. Ово је од суштинске важности за успешно деловање и постизање дугорочних резултата.

Циљеви и очекивани резултати:

- Формирана тела на локалном нивоу која пружају подршку развоју људских ресурса,
- Оформљена база података свих институција које се баве обучавањем и запошљавањем,
- Повећање броја институција које се баве обуком и оспособљавањем,
- Повећање броја одраслих укључених у програме обучавања.

Могуће активности:

- 1.1.1. Оснивање партнерске групе за развој људских ресурса,
- 1.1.2. Оснивање локалних савета за запошљавање,
- 1.1.3. Умрежавање институција које се баве образовањем, обучавањем и запошљавањем и креирање јединствене базе података.

Индикатори:

Спроведених активности	- Број институција укључених у партнерску групу - Број основаних савета за запошљавање - Број чланова регионалне мреже
Очекиваних резултата	- Квалитет базе података - Број нових програма за обучавање и оспособљавање - Број полазника програма за обуку и оспособљавање
Утицаја	- Повећања запослености

Мера 1.2. Подршка активној политици запошљавања уз поштовање принципа једнаких услова за све у циљу повећавања степена запослености

Процењује се, а и спроведене анкете показују, да у Републици Србији од укупног броја регистрованих незапослених лица преко 30% не задовољава међународне критеријуме незапослености због тога што су неактивни (јер не траже посао) или не прихватају понуђено запослење или су запослени с обзиром да су се у анкети изјаснили да раде. Овоме иду у прилог и процене да је око 30% радно способног становништва запослено у сивој економији. Такође, треба напоменути да значајан број запослених на бази административних извора према међународним стандардима спада у категорију прикривене незапослености или средства за живот остварује у неформалном сектору.

У оквиру "једнаких могућности" европска стратегија запошљавања фокусира се на потреби да се смање разлике међу родовима, укључујући повећање стопе запошљавања међу женама, ревизију пореских оптерећења и повластица које делују нестимулативно или за резултат имају негативан утицај на запослене жене. Други фактори који се тичу родова обухватају повећање броја расположивих установа за бригу о деци и осталих издржаваних лица, уклањање препрека за жене које хоће да почну да се баве бизнисом, приступ обукама, неуравнотеженост у појединим професијама,

уравнотежавање односа између рада и породичног живота као и смањење разлика у примањима између мушкараца и жена. Подједнако треба побољшавати запошљивост старијих радника, нарочито кроз процес учења током целог живота.

Циљеви и очекивани резултати:

Ова мера подржава циљеве националне активне политике запошљавања. Национална активна политика запошљавања има за главни циљ стварање услова и подстицање мера и активности за ново запошљавање, постепено смањивање незапослености, повећање професионалне и географске покретљивости на тржишту рада и мотивисање незапослених у правцу активног тражења запослења.

Очекивани резултати овог приоритетног циља су:

- Имплементација активних мера запошљавања,
- Већа укљученост локалних институција у имплементацију и финансирање активних мера запошљавања,
- Повећање броја институција које се баве запошљавањем посебно осетљивих друштвених група,
- Повећање броја незапослених укључених у активне мере,
- Смањење броја незапослених на евиденцији "Националне службе за запошљавање".

Могуће активности:

- 1.2.1. Отварање клубова за тражење посла,
- 1.2.2. Мотивациони семинари и програми обуке за активно тражење посла за незапослене,
- 1.2.3. Јавни радови,
- 1.2.4. Подршка запошљавању осетљивих друштвених група (самохране родитељи, особе са хендикепом...),
- 1.2.5. Стварање мреже центара за радну оријентацију.

Индикатори:

Сprovedених активности	- Број отворених клубова - Број организованих јавних радова - Број отворених центара за радну оријентацију - Број имплементираних програма за обуке за активно тражење посла
Очекиваних резултата	- Број укључених незапослених лица у клубове - Број лица укључених у јавне радове - Број корисника услуге професионалне оријентације - Број укључених група и појединаца у обуку за активно тражење посла - Број институција које се баве било којим обликом клубова за тражење посла - Број институција које учествују у имплементацији активних мера запошљавања
Утицаја	- Запошљавање након укључивања у јавне радове - Број покренутих микро-бизниса - Број запослених из посебно осетљивих друштвених категорија након преласка кроз активне мере - Повећање стопе запослености - Проширена база вештина незапослених са фокусом на могућности за запошљавање

Мера 1.3. Подршка промоцији и успостављању механизма доживотног учења- програми обука за развој и унапређење знања и вештина незапослених, запослених и послодаваца

Према статистици, преко 60% незапослених лица на евиденцији Националне службе за запошљавање први пут траже посао, а преко 70% од укупног броја воде се као дугорочно незапослени. Многи су неквалификовани или поседују вештине за којима не постоји потражња на тржишту рада, а чак и они са вештинама често нису имали никакву праксу од када су завршили обуку.

Традиционалне вештине постају све више неупотребљиве, а замењују их занимања за која нисмо чули. То значи да ће човек у току свог радног живота мењати бар два или више пута своју каријеру, тако да се традиционалне три фазе претварају у циклус фаза обуке, које прати фаза запошљавања, па фаза преквалификације, запошљавања итд. Ово има изузетан утицај на учење одраслих и објашњава потребу за појавом концепта учења током целог живота. То подразумева велике измене у институцијама које се баве запошљавањем и оним који се баве образовањем, оспособљавањем и обучавањем.

Циљеви и очекивани резултати:

- Повећан број организација/фирми које су увеле мере за непрекидно обучавање својих запослених ради повећања базе вештина и конкурентности фирми,
- Имплементирање анализе потреба по знањима и вештинама бар једном за трогодишњи период,
- Већа укљученост локалних институција у имплементацију и финансирање програма обучавања и оспособљавања одраслих,
- Повећање броја институција које се баве обуком одраслих,
- Развијени нови програми обуке одраслих на основу локалних/регионалних потреба,
- Смањење броја незапослених на евиденцији "Националне службе за запошљавање",
- Повећање броја послодаваца укључених у припрему и имплементацију програма обуке,
- Повећање броја незапослених укључених у програме обучавања и запошљавања.

Могуће активности:

- 1.3.1. Подршка промоцији и развоју Општинског центра за образовање одраслих,
- 1.3.2. Промовисање и субвенционисање увођења доживотног учења у оквиру радне организације,
- 1.3.3. Анализа потреба тржишта рада по знањима и вештинама,
- 1.3.4. Припрема и имплементација програма обуке уз стицање радног искуства од стране институција за обуку и образовање.

Индикатори:

Спроведених активности	- Број развијених програма обучавања/ оспособљавања - Квалитет и број развијених програма обуке за менаџмент - Број послодаваца укључених у стицање радног искуства полазника обуке и у анализу потреба по знањима и вештинама
Очекиваних резултата	- Број укључених (незапослених, запослених...) одраслих у програме обуке на основу локалних/ регионалних потреба привреде - Број послодаваца укључених у програме за стицање радног искуства - Број послодаваца који сарађују са Општинским центром за образовање одраслих - Број институција које у сарадњи са Центром изводе обуке
Утицаја	- Број институција које су увеле доживотно образовање својих запослених - Број незапослених који су након обуке пронашли запослење

Мера 1.4. Подршка развоју нових знања и вештина као подршка увођењу нових технологија и истраживања

У општини је недовољан број институција које се баве истраживањем и развојем, које би пратиле савремене токове и нове технологије. Поред чињенице да су град Ниш и општина Палилула у прошлости били индустријски центар, као и да се даљи развој базира на развоју привреде, првенствено малих и средњих предузећа, потребно је охрабрити успостављање неколико институција у различитим доменима, које ће бити у стању да понуде различите врсте помоћи релевантним индустријама у општини.

Са друге стране, највећи развојни потенцијал општине су млади људи, студенти и средњошколци. Истраживања говоре да огроман број студената жели да напусти земљу након завршених студија. Слично размишљају и средњошколци. Да се не би неповратно изгубила вредност тог потенцијала неопходно је инвестирати у оне сегменте који ће обезбедити егзистенцију и испољавање креативних и предузетничких способности младих. Стварање повољног окружења за развој, примену и трансфер нових технологија и иновација један је од начина продуктивног ангажовања омладине на виталним питањима развоја у региону. Требало би уложити посебне напоре у препознавање веома талентованих и амбициозних стручњака, стварајући могућности за додатно улагање у њихово образовање, у складу са највишим светским стандардима..

Циљеви и очекивани резултати:

- Јачање постојећих истраживачких институција,
- Повезивање центара за истраживање са привредом,
- Развој предузетничких знања и вештина међу младима.

Могуће активности:

1.4.1. Оснивање Центра за иновације у бизнису (за стимулисање иновативности и заштиту интелектуалне својине, трансфер „know-how “ и научних истраживања),

1.4.2. Подршка предузетништву младих кроз увођење факултативног предмета "омладинско предузетништво" у средњим школама,

1.4.3. Оснивање "Центара за таленте" и Фонда за стипендирање талентованих ученика студената и истраживача,

Прављење програма подстицајних мера, у циљу охрабривања МСП да запошљавају високо-образоване особе (са магистратима и докторатима).

Индикатори:

Спроведених активности	- Број школа у којима постоји предмет омладинско предузетништво - Број одобрених стипендија из средстава Фонда за стипендирање
Очекиваних резултата	- Број корисника услуга центра за бизнис и иновације - Број ученика који слушају предмет омладинско предузетништво - Број научно истраживачких радова
Утицаја	- Проценат повећања продуктивности корисника услуга центара за иновације у бизнису - Број примењених иновација - Број стручњака који су се запослили у МСП сектору

Приоритет 2. Подршка развоју конкурентности привреде и предузетништва заснованим на иновацијама, извозу и развијеним брендовима

Оправданост:

Пословна клима подразумева читав комплекс комерцијалних и административних услова за вођење бизниса. Услови за бизнис, порези и окружење повољно за инвестиције, напредни људски ресурси и развијен финансијски сектор, имају највећи утицај на бизнис у регији. Пословно окружење у Србији не пружа потребне услове за ефикасно функционисање тржишне економије. Стога, један од најбитнијих приоритета јесте успостављање конкурентног окружења за проток робе, капитала и радне снаге.

Град Ниш и Општина Палилула имају дугу традицију индустријске производње и главна карактеристика је постојање великих индустријских комплекса ("Електронска индустрија", "Машинска индустрија", "Вулкан" итд). Ова предузећа су била носилац економског развоја регије и запошљавала су велики број људи у прошлости. Већина ових предузећа су била погођена ерозијом капитала и имовине, лошим менаџментом и спорим процесом приватизације, тако да је пад броја запослених драстичан.

Поред великих индустријских предузећа, у новом економском окружењу, које се успоставља у Србији, приватни МСП сектор има још много простора за развој. Охрабривањем људи да буду предузетнички орјентисани, МСП сектор може препознати добре пословне могућности на терену, које се допуњавају са великим индустријским капацитетима. У светлу развоја МСП сектора, посебан акценат би требало ставити на развој институционалног оквира и друге предуслове, који би га могли подржати.

Анализирајући ситуацију на терену, главни проблеми који су у вези са овим стратешким циљем могли би се формулисати као:

- Недовољно развијена пословна клима и неконкурентно пословно окружење,
- Спор процес реструктурирања и приватизације великих прерађивачких предузећа,
- Недовољно развијен МСП сектор, са недостатком адекватне институционалне подршке.

Кључна претпоставка која је у вези са овим приоритетом је да ће процес приватизације и реструктурирања друштвених фирми бити завршен у што краћем временском периоду.

Специфични циљеви:

Специфични циљеви у оквиру овог приоритета су:

- Успостављање јаког МСП сектора, са одговарајућом техничком и институционалном помоћи: бизнис инкубатори, итд,
- Унапређена пословна инфраструктура,
- Унапређење финансијског сектора у смислу успостављања гарантних и развојних фондова као и микро кредитних линија за развој предузећа и предузетништва,
- Унапређење рада пословних мрежа (кластери, удружења, инкубатори),
- Ефикасна локална администрација и развијена подршка за инвеститоре.

Индикатори:

Индикатори за мерење очекиваних резултата у оквиру датог приоритета могу бити:

- Структура народног дохотка,
- Број запослених у сектору малих и средњих предузећа.

Мера 2.1. Подршка технолошком развоју и расту МСП сектора

Током анализе на терену, недвосмислено је утврђено да је у последњх 15 година дошло до значајног технолошког заостајања привреде. Под технолошким заостајањем подразумева се како застарелост опреме, тако и застарелост у смислу коришћења нових знања, вештина и технологија. Као последица ове појаве, очигледан је пад квалитета производа, инострана тржишта су у највећој мери изгубљена, а ниво иновација у привреди је веома низак.

Сектор услуга за мала и средња предућа је такође неразвијен. Проблеми су и на страни понуде и на страни потражње. То јасно указује на потребу за пружањем подршке расту МСП сектора кроз програме обуке и образовања, консултација, истраживања тржишта и маркетинга, подизањем квалитета.

Циљеви и очекивани резултати:

- Реструктурирање регионалне привреде,
- Пораст броја извозно оријентисаних предузећа и пораст извоза,
- Развој иновација,
- Повећан трансфер знања, вештина и технологија,
- Повећан ниво техничко-технолошке опремљености МСП сектора.

Могуће активности

- 2.1.1. Оснивање технолошких центара (пољопривреда, метална индустрија, итд) за технолошки трансфер, размену искустава и пословну комуникацију,
- 2.1.2. Финансијско-техничка подршка технолошком развоју и побољшању техничке опремљености МСП,
- 2.1.3. Подршка извозно оријентисаним предузећима (консултације, истраживања тржишта, маркетинг и обука),
- 2.1.4. Специјализовани програми обуке за предузетнике и запослене из области менаџмента, управљања квалитетом, развоја предузећа, маркетинга, односа са јавношћу,
- 2.1.5.Формирање општинског информационо-документационог центра (информације о донаторским и кредитним програмима, информације о тржишту, банка експерата и консултаната за развој МСП сектора, директоријум компанија...).

Индикатори:

Спроведених активности	- Број основаних технолошких центара - Број специјализованих програма обуке - Број урађених истраживања тржишта консултативних услуга извозно оријентисаним предузећима
Очекиваних резултата	- Број корисника услуга технолошких центара - Број полазника специјализованих програмима обуке - Број предузећа која су иновирала опрему и технологију - Број корисника IN-DOC центра
Утицаја	- Проценат повећања продуктивности корисника услуга центара за трансфер технологија - Проценат повећања продуктивности предузећа која су увела нову опрему и технологију - Број извозно оријентисаних предузећа - Проценат извоза у структури трговинског биланса са иностранством

Мера 2.2. Стварање повољних услова за економски развој и инвестиције

Конкурентно пословно окружење представља један од услова развоја, као и за привлачење инвестиција. Кључни проблеми у овој области јесу:

- инертност институција, бирократија и лош приступ информацијама,
- неповољни услови кредитирања предузећа и отежан приступ капиталу,
- непостојање система информисања и привлачења инвеститора,
- неразвијена инфраструктура за подршку развоју бизниса.

Поред наведених проблема, ту су и политичка нестабилност и немогућност локалних институција за пружање квалитетних услуга у овој области. Ова мера управо представља одговор на потребу да се локалне институције активно укључе у стварање повољнијих услова за пословање, а самим тим и стварање повољнијег пословног окружења за привлачење инвестиција с обзиром на то да је за раст друштвеног производа повећан ниво страних директних инвестиција неопходан.

Циљеви и очекивани резултати:

- Реализација ове мере треба да допринесе реализацији следећих циљева:
- Смањивање бирократских баријера,
- Развој индустријских зона,
- Оснивање бизнис инкубатора и повећање стопе преживљавања бизниса,
- Побољшање приступа капиталу,
- Привлачење инвестиција.

Могуће активности:

- 2.2.1. Редуковање бирократских баријера у локалној администрацији путем обуке запослених и оснивањем „one stop shop“ центара,
- 2.2.2. Развој програма и документације за оснивање индустријских зона и технолошких паркова,
- 2.2.3. Оснивање бизнис инкубатора,
- 2.2.4. Оснивање општинског развојног и гарантног фонда као и покретање микрокредитних линија,
- 2.2.5. Развој стратегије и програма за привлачење страних директних инвеститора,
- 2.2.6. Саветодавно-техничка помоћ предузетницима за раст и инвестирање.

Индикатори:

Спроведених активности	- Број основаних "One stop shop" центара - Број индустријских зона - Број новооснованих бизнис инкубатора - Број микрокредитних шема
Очекиваних резултата	- Број корисника услуга "One stop shop" центара - Број предузећа у индустријским зонама - Број предузећа у бизнис инкубаторима - Број предузећа корисника гарантног фонда или микрокредитних шема
Утицаја	- Број страних инвеститора и страних предузећа - Број новооснованих радних места

Мера 2.3. Подршка умрежавању свих привредних и пратећих структура и развој локалног привредног идентитета

У условима отворене конкуренције, либералног тржишта и процеса глобализације умрежавање привредних субјеката и стварање локалног идентитета представља важан фактор за економски развој. Заједнички наступ на тришту, смањење трошкова набавке и производње као и максимизација постојећих ресурса представљају основне разлоге за умрежавање предузећа.

Циљеви и очекивани резултати:

- Реализација ове мере треба да допринесе реализацији следећих циљева:
- Јачање компаративних предности општине,
- Организовање производње кроз концепт развоја кластера,
- Удруживање предузетника у кооперативе и асоцијације предузетника,
- Развој и промовисање локалних брендова.

Могуће активности:

- 2.3.1. Припрема стратегије увођења кластера, едукација привредника и увођење пилот кластера (нпр. металопрерађивача, грађевинарство),
- 2.3.2. Оснивање и развој ефикасности и ефективности асоцијација предузетника,
- 2.3.3. Развој регионалних брендова,
- 2.3.4. Оснивање сајмишта,
- 2.3.5. Заједнички наступ на домаћим и међународним сајмовима.

Индикатори:

Спроведених активности	- Број основаних кластера - Број новооснованих асоцијација предузетника - Број развијених брендова
Очекиваних резултата	- Број предузећа у кластерима - Број предузећа чланова асоцијација - Број организованих сајмова - Број заједничких наступа на сајмовима
Утицаја	- Проценат повећања обима пословања предузећа - Повећање конкурентности и само-одрживости предузећа

Приоритет 3. Развој инфраструктурних система и урбаног планирања за подршку економском развоју уз заштиту и унапређење животне средине

Урбанизам и просторно планирање веома су важни сегменти одрживог развоја регије, нарочито у погледу спречавања или минимизирања регионалних диспаритета. Развојни пројекти на локалним нивоима најбоље се допуњују ако у себи садрже заједничке циљеве просторног развоја. Градови, општине и локалне власти међусобно конкуришу у привредним активностима, пословима и инфраструктури, што, у случају одсуства координације у оквиру ових процеса, може довести до већег развојног диспаритета и значајно смањити квалитет живота.

На дугорочне трендове просторног развоја општине, битно ће утицати пораст улоге локалних заједница у просторном планирању, као и потреба сарадње са другим, пре свега суседним, локалним самоуправама, по разним питањима просторног уређења.

На подручју општине постоје изражени диспаритети у развоју појединих подручја, нарочито у погледу односа градских и руралних средина. Свођењем ових диспаритета у разумне оквире битно би се побољшала конкурентска способност локалне заједнице за привлачење инвестиција.

Квалитетан информациони систем представља један од најважнијих предуслова развоја у овој области.

У општини Палилула постоје значајне потребе за унапређењем комуналне инфраструктуре, док управљање и одлагање отпадом представља проблем целог града Ниша. У овој области значајне проблеме представљају дотрајала инфраструктура, нерешено питање отпадних вода, проблем прикупљања отпада, нерешено питање депоније. Посебно важан проблем у вези је са водоснабдевањем, где постоји широк спектар проблема: дотрајалост

водоводне мреже, велики губици у системима, лоше стање сеоских водовода итд.

Како би се створило еколошки здраво окружење, потребно је придржавати се и прихватити одредбе и стандарде Европске уније. Најбитнији проблеми у овој области су управљање отпадом, рекултивација постојеће и изградња нове депоније смећа, рециклирање отпада, изградња колектора отпада, прочишћавање канализација, непостојање заштитних филтера за воду и ваздух. На ово треба додати и проблем ниског нивоа еколошке свести, што као последицу има огроман број дивљих депонија, као и загађење вода у региону.

Специфични циљеви:

- Специфични циљеви у оквиру овог приоритета су:
- Равномеран просторни развој у складу са потребама и могућностима,
- Санирање клизишта на Мраморском брду у МК Мрамор,
- Унапређење урбаног и просторног планирања на локалном нивоу,
- Системско управљање отпадом,
- Стварање ефикасних комуналних система,
- Приближавање стандардима Европске уније у области заштите животне средине.

Индикатори:

- Број нових инфраструктурних инвестиција,
- Санирани клизиште на Мраморском брду у МК Мрамор,
- Смањење загађења животне средине.

Мера 3.1. Подршка унапређењу система просторног планирања и правне регулативе за развој инфраструктуре и заштиту животне средине

Урбанистички и просторни планови јесу кључни документ стратешког планирања, за усмеравање и управљање урбанистичким растом и променом. На овај начин пружају се квалитетније услуге у смислу транспорта, смањују се трошкови изградње, поправки, радова, одржавање путева канализационе, водоводне, телефонске инфраструктуре као и инфраструктуре електричне енергије. Неажурирани и неразвијени урбанистички и просторни планови су главна препрека системском развоју. Како би се то стање побољшало, потребно је завршити процес развоја ових планова, на системски начин.

У савременим условима овај процес је праћен побољшањем и прилагођавањем локалних прописа, развојем информационих система уз стварање механизма за укључивање грађана у поменути процес.

Циљеви и очекивани резултати:

- Реализација ове мере треба да допринесе реализацији следећих циљева:
- Унапређење просторног планирања на локалном нивоу,
- Унапређење ефикасности локалних институција укључених у развој инфраструктуре и урбано планирање,
- Стварање савремених информационих система,
- Подизање свести становништва о значају заштите животне средине.

Могуће активности:

3.1.1. Побољшање и прилагођавање локалних прописа за развој инфраструктуре и просторно планирање ради приближавања ЕУ стандардима са циљем побољшања управљања просторним планирањем и заштите животне средине,

3.1.2. Обука запослених у општинским службама и јавним предузећима из области ефикасног управљања и планирања инвестиција, управљања квалитетом у заштити животне средине и ЕУ стандардима,

3.1.3. Укључивање грађана у процесе инфраструктурног развоја и просторног планирања,

3.1.4. Кампање за подизање свести становништва из области заштите животне средине.

Индикатори:

Спроведених активности	- Број обука из области ефикасног управљања и планирања инвестиција и ЕУ стандардима - Број пројеката који обезбеђују учешће грађана у процесима инфраструктурног развоја и урбаног планирања - Број кампања за подизање свести
Очекиваних резултата	- Побољшани локални прописи - Број полазника обука за запослене у општинским службама и јавним предузећима - Број грађана који учествују у процесима инфраструктурног развоја и просторног планирања
Утицаја	- Време скраћења поступка за издавање грађевинских дозвола - Број нових инфраструктурних инвестиција - Заступљеност потреба и интереса грађана у процесима инфраструктурног развоја и просторног планирања - Смањење загађења животне средине од стране становништва

Мера 3.2. Подршка међуопштинском и регионалном повезивању инфраструктурних објеката

Међусобно усклађивање и институционално повезивање, како саме функције просторног планирања, тако и развоја и праћења истог, на регионалном, тј. државном нивоу, логичан је наставак активности у контексту административно-планског и логистичко-инфраструктурног усаглашавања и подршке развоју. У том смислу, неопходно је развити систем или оквир за вертикално (држава, регија, општина) и хоризонтално (општине и регије међусобно) усаглашавање, планирање и даљи развој поменуте планске документације, инфраструктуре и пратеће законске регулативе, у циљу адекватног административног праћења и логистичке потпоре привредним и друштвеним развојним активностима и кретањима конципираним на стандардима ЕУ.

Циљеви и очекивани резултати:

(Реализација ове мере треба да допринесе реализацији следећих циљева:)

- Унапређење просторног планирања на локалном/регионалном нивоу,
- Унапређење ефикасности постојећих инфраструктурних и комуналних система.

Могуће активности:

- 3.2.1. Израда локалног урбанистичког плана,
- 3.2.2. Оснивање и обука партнерских група за међусобно повезивање инфраструктурних система,
- 3.2.3. Израда мастер плана за међуопштинску и регионалну повезаност инфраструктурних система.

Индикатори:

Спроведених активности	- Број институција укључених у рад партнерских група
Очекиваних резултата	- Урађен локални урбанистички план - Урађен мастер план
Утицаја	- Износ инвестиције у комуналну инфраструктуру

Мера 3.3. Подршка инвестицијама у јавнокомунале системе и заштиту животне средине

Квалитет живота и могућности развоја у великој мери одређени су квалитетом јавнокомуналних система и степеном загађености животне средине. Развој уопште је у тесној вези са повећањем потрошње природних ресурса и повећаним загађењем животне средине. Нерешени проблеми водоснабдевања, управљањем отпадним водама и чврстим отпадом могу представљати озбиљну препреку друштвено економском развоју.

Циљеви и очекивани резултати:

- Реализација ове мере треба да допринесе реализацији следећих циљева:
- Побољшање производње и дистрибуције воде,
- Решавање проблема прикупљања и одлагања отпада,
- Заштита животне средине од отпадних вода.

Могуће активности:

- 3.3.1. Инвестирање у производњу и дистрибуцију воде,
- 3.3.2. Инвестирање у интегрисане системе за управљање отпадом,
- 3.3.3. Инвестирање у интегрисане системе за прераду отпадних вода и канализацију,
- 3.3.4. Инвестирање у гасификацију и топлификацију,
- 3.3.5. Евидентирање и заштита споменика од културно историјског значаја.

Индикатори:

Спроведених активности	- Број километара реконструисаних цевовода - Број километара новоизграђене канализационе мреже - Број километара новоизграђених гасовода и топловода - Број новоизграђених депонија - Број постројења за прераду отпадних вода
Очекиваних резултата	- Изграђена депонија - Број нових прикључака на водоводну и канализациону мрежу - Број нових прикључака на гасну и топловодну мрежу - Проценат смањења штетних материја у отпадним водама
Утицаја	- Ефикаснија употреба средстава од наплаћених комуналних услуга од становништва - Смањење загађења животне средине

Приоритет 4. Реструктурирање и диверсификација пољопривредне производње и руралних области

Оправданост

Поред чињенице да природни и тржишни услови пружају добру основу за развој свих аспеката пољопривреде, овај сектор је недовољно развијен и базира се углавном на малим индивидуалним поседима. Једна од важних карактеристика у руралном подручју је дуалност власништва над земљиштем. У приватној својини право власништва је, у ранијем систему, било ограничено, док у друштвеном сектору то ограничење није постојало. То правно решење омогућило је развој друштвених пољопривредних газдинстава и њихово претварање у крупне тржишне субјекте на једној страни и спутавало развој приватних газдинстава у билокако тржишно одрживе субјекте. То је, уз систем наслеђа који природно води ка уситњавању поседа, утицало на то да је производња на приватним газдинствима значајно заостајала посебно у обиму. Пласман производа је у највећој мери ишао преко система задруга, коју су као и друштвена газдинства у протеклих 15 година пропале.

Кључни проблеми у овој области могу се поделити у три тематске целине:

- Рурална инфраструктура. Непостојање културно забавних садржаја, лоша комунална инфраструктура
- Здравствена заштита, лоши услови кредитирања и отежан приступ капиталу,
- Производња и прерада хране. Нерегулисано тржиште/ пласман пољопривредних производа, низак ниво организованости и повезаности пољопривредника, застарела механизација, недостатак прерађивачких капацитета у близини села, уситњеност пољопривредних поседа, нерегулисано тржиште садног материјала и семенске робе, слаба контрола квалитета, застарелост технологије,
- Људски ресурси. Неповољна старосна структура, низак ниво образованости пољопривредних произвођача, отежан приступ образовању, политизованост стручних служби, недостатак мотивације за рад.

Реално је да ће пољопривредна производња постати врста индустрије, која се углавном базира на породици, али треба успоставити све врсте помоћи, кроз пољопривредне кластере и различите центре (техничка, ветеринарска, образовна, финансијска, итд), како би се побољшале производне могућности. У сваком случају, пољопривредни бизнис, заснован на породици, могао би користити МСП инфраструктуру, како би постао успешан у пословању.

Специфични циљеви:

- Унапређење квалитета пољопривредне производње у складу са стандардима ЕУ,
- Развој руралног амбијента атрактивног за живот,
- Повећање запослености на селу.

Индикатори:

- Проценат повећања обима пољопривредне производње,
- Број новостворених радних места у руралним областима,
- Проценат повећања народног дохотка у руралном подручју,
- Проценат смањења миграција становништва

Мера 4.1. Подршка инвестицијама за повећање квалитета и квантитета примарне пољопривредне производње и подршка преради пољопривредних производа уз примену препорука ЕУ

Уситњеност пољопривредних поседа и непостојање специјализације у пољопривредној производњи негативно утичу и на квалитет производа и на квантитет производње. Неопходно је, у смислу диверсификације, подржати развој фарми и кластера специјализованих произвођача. Реконструкција и изградња нових прерађивачких капацитета је паралелан процес који омогућује стварање додатне вредности у региону. Такође је неопходно радити на стварању локалних брендова, али и користити и потенцијале за производњу органске хране.

Циљеви и очекивани резултати:

Реализација ове мере треба да допринесе реализацији следећих циљева:

- Побољшан квалитет пољопривредне производње,
- Смањење увоза прехранбених производа,
- Побољшана индустрија прераде хране,
- Повећан обим продаје пољопривредних производа,
- Повећање разноликости пољопривредних производа са назнаком „произведено у нишкој Палилули“.

Могуће активности:

4.1.1. Инвестирање у оснивање и развој фарми,

4.1.2. Развој кластера пољопривредних произвођача (воћа, поврћа, органске хране, меда, лековитог и ароматичног биља и шумских плодова, произвођача млека и млечних производа, узгајивача стоке, произвођача меса и месних производа),

4.1.3. Инвестирање у нове и реконструкција постојећих прерађивачких капацитета за прераду воћа и поврћа, узгој стоке, прераду меса,

4.1.4. Промоција, истраживање, подизање свести, упознавање са стандардима консултантска подршка и обука за производњу органске хране,

4.1.5. Развој брендова кључних пољопривредних производа,

4.1.6. Оснивање и подршка развојним иницијативама агро-бизнис центара (центри за подршку пољопривредним произвођачима),

4.1.7. Подршка развоју кооператива и асоцијација пољопривредних произвођача.

Индикатори:

Спроведених активности	- Број новооснованих фирми - Број предузећа за прераду хране - Број новооснованих кластера - Висина инвестиција у изградњу и реконструкцију прерађивачких капацитета - Број обука, тренинга и консултација у области производње органске хране - Број основаних агро-бизнис центара - Број новоуспостављених кооператива и асоцијација фармера
Очекиваних резултата	- Број новостворених радних места - Број фармера укључених у производњу органске хране - Број новостворених брендова пољопривредних производа - Број корисника услуга агро-бизнис центара - Број чланова кооператива и асоцијација фармера
Утицаја	- Проценат компанија квалификованих за производњу органских производа - Проценат повећања обима пољопривредне производње - Проценат смањења увоза пољопривредних производа

Мера 4.2. Подршка иницијативама за развој руралног туризма и алтернативних активности у руралној привреди

Поред примарне пољопривредне производње у руралним подручјима, неопходно је развити и алтернативне активности које могу допринети друштвено економском развоју. У том смислу природни потенцијали могу се искористити за развој руралног туризма и пратећих делатности док паралелно постоји потреба за развојем сектора услуга.

Циљеви и очекивани резултати:

(Реализација ове мере треба да допринесе реализацији следећих циљева:)

- Развијен рурални туризам,
- Развијена пословна подршка у руралним областима.

Могуће активности:

- 4.2.1. Подршка развоју руралног туристичког производа,
- 4.2.2. Промовисање и неговање старих заната,
- 4.2.3. Промоција руралне туристичке понуде,
- 4.2.4. Подршка развоју сектора услуга у руралним областима,
- 4.2.5. Увођење и припрема интегративних програма за развој руралне заједнице у одабраним областима (2 пилот села),
- 4.2.6. Организовање регионалних сајмова за промоцију и продају домаћих производа.

Индикатори:

Спроведених активности	- Број предузећа основаних у руралном подручју - Број организованих регионалних сајмова
Очекиваних резултата	- Број домаћинстава ангажованих на сектору сеоског туризма - Број отворених радионица старих заната - Број новостворених радних места - Број излагача и посетилаца регионалних сајмова
Утицаја	- Број новостворених радних места у руралним областима - Проценат повећања народног дохотка у руралном подручју

Мера 4.3. Подршка инвестицијама у инфраструктуру руралних области

Недовољно развијена инфраструктура несумњиво значајно утиче на квалитет живота у руралним областима. Овакво стање представља један од најзначајнијих фактора који утичу на миграције становништва из руралних у урбане области што значајно утиче на неповољну старосну структуру становништва у овим областима. С обзиром на потребу смањења разлика у квалитету услова живота између урбаних и руралних области развој инфраструктуре је свакако неодвојиви део тог процеса.

Циљеви и очекивани резултати:

Реализација ове мере треба да допринесе реализацији следећих циљева:

- Унапређење транспорта у руралним областима,
- Побољшање инфраструктуре за пољопривредну производњу,
- Развој комуналне и информационо-комуникационе инфраструктуре.

Могуће активности:

4.3.1. Побољшање инфраструктуре прилазних путева,

4.3.2. Инвест. у комуналну и информационо комуникациону инфраструктуру,

4.3.3. Побољшање квалитета јавног превоза.

Индикатори:

Сprovedених активности	- Број километара реконструисаних путева - Број километара водоводне мреже - Број километара канализационе мреже - Број нових телефонских централа - Број нових аутобуских линија
Очекиваних резултата	- Број прикључака на водоводну мрежу - Број прикључака на канализациону мрежу - Број телефонских прикључака
Утицаја	- Проценат смањења миграције становништва

Мера 4.4. Подршка запошљавању у руралним областима

Потребно је упоредо са стварањем могућности за отварањем радних места, која треба да буду последица спровођења горе поменутих мера, развијати и знања и вештине која директно могу да утичу на повећање запослености, посебно жена у руралним областима.

Циљеви и очекивани резултати:

Реализација ове мере треба да допринесе реализацији следећих циљева:

Повећање броја самозапослених и запослених,

- Побољшање вештина и знања пољопривредних произвођача,
- Побољшање друштвено-материјалног положаја жена у руралним подручјима.

Могуће активности:

4.4.1. Развој предузетничких вештина пољопривредних произвођача,

4.4.2. Организовање обучавања и образовања популације у руралним областима,

4.4.3. Промовисање и израда програма за запошљавање жена у руралним областима,

4.4.4. Оснивање центара за бригу о деци.

Индикатори:

Спроведених активности	- Број обука из предузетништва за пољопривредне произвођаче - Број обука за развој вештина и знања житеља у руралним областима - Број основаних центара за бригу о деци
Очекиваних резултата	- Број новооснованих предузећа (регистрованих пољопривредних произвођача) - Број новозапослених жена у руралним областима - Број полазника обука за развој вештина и знања
Утицаја	- Проценат повећања стопе запослености у руралним областима

Приоритет 5. Промоција развоја туризма заснованом на концепту одрживог развоја и у складу са међународним стандардима квалитета

Оправданост:

Један од сигурно недовољно искоришћених потенцијала у општини Палилула јесте туризам. На неразвијеност овог сектора указује и друштвено-економска анализа.

Својим топографским карактеристикама, као и богатом културно-историјском прошлости, овај крај би могао да представља значајнију туристичку дестинацију, како за домаће, тако и за стране посетиоце. Због могућности за запошљавање великог броја људи и повећања прихода локалних предузећа и становништва, туризам представља један од приоритета развоја у општини Палилула.

Кључни проблеми у овој области су:

- Инфраструктура: приступни путеви, туристичка сигнализација, проблем чистоће-дивље депоније, непостојање јавних тоалета, недостатак и неуређеност паркинга, лоше стање споменика културно историјског наслеђа,
- Људски ресурси: обученост и образованост запослених у туризму, низак ниво услуга, култура понашања,
- Промоција: непостојање општинске туристичке понуде, неумреженост туристичких организација, низак ниво доступних информација.

Специфични циљеви

- Развој туризма као индустријске гране,
- Промовисање општине као јединствене туристичке целине,
- Унапређење квалитета услуга у складу са међународним стандардима.

Индикатори:

- Годишњи број посетилаца и ноћења,
- Проценат повећања учешћа туризма у народном дохотку,
- Број новостворених радних места у сектору туризма.

Мера 5.1. Подршка маркетингу, промоцији и развоју туристичког производа

Једна од последица вишегодишње међународне изолације јесте та да Град Ниш, па и општина Палилула на туристичкој мапи Европе готово да и не постоје. Web презентације туристичке понуде на интернету су спорадичне. Ниво и квалитет постојећих информација је недовољан за потребе домаћих и страних туриста. Са једне стране, процес глобализације наметнуо је потребу за међуопштинским и регионалним удруживањем и стварањем локалних туристичких идентитета, а са друге стране, трошкови квалитетних појединачних промоција превазилазе појединачне финансијске могућности. То јасно указује на потребу за сетом активности у правцу локалне и регионалне промоције и развоја туризма.

Циљеви и очекивани резултати:

- Реализација ове мере треба да допринесе реализацији следећих циљева:
- Систематски и плански развој и промоција туристичке понуде,
- Израђен општински информациони систем о садржајима, локацијама, календару догађаја и понуђачима туристичких услуга.

Могуће активности:

5.1.1. Дефинисање туристичког производа општине Палилула,

5.1.2. Израда стратегије развоја туризма,

5.1.3. Успостављање локалног туристичког инфо центра и сарадња са осталим центрима у региону,

5.1.4. Израда промотивног материјала за сеоски туризам,

5.1.5. Организовање сезонских тура за промоцију и продају домаћих производа,

5.1.6. Организовање сајма за промоцију регионалних јела и пића и производа старих заната.

Индикатори:

Сprovedених активности	- Успостављен општински инфо центар - Број web презентација и брошура - Број организованих сајмова
Очекиваних резултата	- Број корисника инфо центра - Број web презентација и брошура - Број организованих сезонских тура - Број посетилаца сајма
Утицаја	- Повећање броја посета и ноћења

Мера 5.2. Подршка унапређењу квалитета услуга у туризму

Традиционално гостопримство домаћина засигурно представља део нашег имица. У комбинацији са незагађеном животном средином и укусном храном представља важан предуслов за развој туризма али истовремено квалитет услуга представља озбиљан ограничавајући фактор. Модерно туристичко тржите поставило је јасне стандарде у смислу квалитета услуга у туризму и евидентна је потреба за унапређењем знања и вештина свих запослених у овом сектору.

Циљеви и очекивани резултати:

Реализација ове мере треба да допринесе реализацији следећих циљева:

- Подизање квалитета услуга у туризму,
- Развијен систем за обучавање и образовање у туризму,
- Развој локалног маркетиншког приступа.

Могуће активности:

- 5.2.1. Стручни семинари за туристичке промотере и туристичке оператере,
- 5.2.2. Обука на конкретном радном месту за запослене у хотелима и ресторанима,
- 5.2.3. Програми обуке за домаћине у руралном туризму и еко-туризму,
- 5.2.4. Размена најбољих искустава/студијске посете сличним регионима са развијеном туристичком понудом.

Индикатори:

Спроведених активности	- Број стручних семинара - Број стручних обука - Број обука за домаћине у руралном туризму и еко туризму - Број студијских посета
Очекиваних резултата	- Број полазника стручних семинара - Број полазника обука за домаћине - Број учесника студијских путовања
Утицаја	- Проценат повећања броја посета и ноћења - Проценат побољшања квалитета услуга - Проценат повећања прихода пружаоца туристичких услуга

Мера 5.3. Подршка развоју туристичке инфраструктуре

Период веома смањеног обима инвестирања у Србији оставио је велике последице и на туристичку инфраструктуру. У истом периоду је и ниво заштите културно историјских споменика био веома низак. Такође је недвосмислена потреба за увођењем додатних туристичких садржаја.

Циљеви и очекивани резултати:

Реализација ове мере треба да допринесе реализацији следећих циљева:

- Унапређење туристичке понуде,
- Унапређење смештајних капацитета,
- Заштићено културно-историјско наслеђе.

Могуће активности:

- 5.3.1. Обележавање туристичких садржаја и израда мапе
- 5.3.2. Идентификација, реконструкција и развој специфичних туристичких садржаја (ботаничка башта, еко-етно.село, воденице и сл.)
- 5.3.3. Евидентирање и заштита споменика културе и историјског наслеђа
- 5.3.4. Умрежавање туристичких садржаја на локалном и регионалном нивоу
- 5.3.5. Инвестиције у изградњу и реконструкцију смештајних капацитета
- 5.3.6. Уређивање и обележавање планинарских стаза, стаза за планински бициклизам
- 5.3.7. Развој ловног и риболовног туризма (уређење обала, заштита ловишта)

Индикатори:

Спроведених активности	- Број нових туристичких атракција - Број евидентираних споменика културе и историјског наслеђа - Висина инвестиција у развој смештајних капацитета - Број уређених стаза
Очекиваних резултата	- Проценат повећања броја посета и ноћења - Проценат повећања броја туриста у ловно-риболовном туризму - Број заштићених споменика културе и историјског наслеђа
Утицаја	- Број нових радних места - Проценат повећања прихода пружаоца туристичких услуга

ПРОГРАМ
ПРОГРАМ

ПРОГРАМ УРЕЂЕЊА
ГРАДСКОГ-ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА
И ИЗГРАДЊЕ НА ТЕРИТОРИЈИ
ГРАДСКЕ ОПШТИНЕ ПАЛИЛУЛА

Садржај

1. ПРИОРИТЕТИ ГРАДСКЕ ОПШТИНЕ	129
2. ПРОГРАМИ ЧИЈА РЕАЛИЗАЦИЈА ЈЕ У ТОКУ.....	130
3. ПЛАНИРАНИ ПРОГРАМИ	131
I - ВОДОВОДНА МРЕЖА	131
II - КАНАЛИЗАЦИОНА МРЕЖА	132
III - САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА	134
IV - ВЕРСКИ ОБЈЕКТИ	138
V - ПРОГРАМИ ОД ПОСЕБНОГ ИНТЕРЕСА ЗА МЕСНЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ	138
VI - МОСТОВИ, ПОДВОЖЊАЦИ, НАДВОЖЊАЦИ.....	143
VII - ЕЛЕКТРО-ЕНЕРГЕТСКА МРЕЖА И УЛИЧНА РАСВЕТА.....	143
VIII - САНАЦИЈА ГРОБАЉА	145

Приоритети Градске општине Палилула

1

- Санација клизишта у МК Мрамор,
- Изградња фабрике за пречишћавање отпадних (канализационих) вода (место Цигански Кључ),
- Завршетак Моравског колектора – изградња крака до Горњег Међурова, који је саставни део Моравског колектора (завршен је тендер и одабран извођач радова),
- Уређење обала река: Нишаве, Јужне Мораве, Габровачке реке и Суводолског потока,
- Прилагођавање простора Електронске индустрије за потребе и отварање сајмишта,
- Уређење Спомен парка „Бубањ“,
- Уређење и адаптација Меморијалног парка „Горица“ (Старо гробље),
- Завршетак Основне школе у Паси Пољани,
- Санација и преузимање водовода од стране ЈКП Наисус у селима: Мрамор, Крушце и Доње Власе,
- Семафоризација код цркве Свети Никола (на раскрсници Мокрањчеве улице и улице Душана Поповића),
- Уређење кружног тока саобраћаја између улица Димитрија Туцовића и Војводе Путника,
- Гасификација на територији општине Палилула,
- Изградња пута који повезује Доње Власе – Габровац – Бербатово – Вукманово – Суви До и крак према Заплању, који је од посебног интереса за житеље ових места,
- Изградња кванташке пијаце на одређеној локацији,
- Изналажење трајног решења за стварање хуманих услова за живот у ромском насељу „Црвена звезда“.

Програми чија реализација је у току

ВОДОВОД И КАНАЛИЗАЦИЈА

улица	фаза реализације
Феликса Каница	уговорено
Ђевђелијска	уговорено
Душничка	уговорено
Светолика Ранковића	уговорено
Милоша Ђурића	3. фаза у раду
Марка Јовановића	уговорено
Васе Чарапића	уговорено
Чемерничка	уговорено
4. висинска зона	не дозвољава се пренос средстава у фонду
Мраморски Поток	уговорено

КОЛОВОЗ И ТРОТОАРИ

улица	фаза реализације
Ђуре Јакшића	пресвлачење
Војводе Бојковића	пресвлачење
Мостарска	пресвлачење
Алексе Шантића	пресвлачење
Љубомира Николића	тротоар
Љубомира Николића, Суви До	пресвлачење
Ивана Милутиновића, Суви До	пресвлачење
Августа Цесарца	пресвлачење коловоза
Триглавска	пресвлачење коловоза
Бубањски хероји, Ледена Стена	тротоар и коловоз

Планирани програми

I - ВОДОВОДНА МРЕЖА

Градско и приградско подручје

МК Суви До

Завршетак водоводне мреже (замена старе и постављање нове) у улицама: Данила Вучковића, Власинске и Симе Јоцића.

МК Милка Протић

Замена цеви дотрајале водоводне мреже у трећем јужном прилазу I улице.

МК Паси Пољана

Довршетак водовода у ул. 1300 каплара (део на почетку са првим левим прилазом из правца Ниша, улаз у Паси Пољану).

МК 9. мај

Решити водоснабдевање по бочним улицама на адекватан начин.

МК Ђука Динић

Изградња водоводног прстена у ул. Косте Абрашевића. Замена старе, дотрајале водоводне мреже.

МК Ледена Стена

Насеље Ледена Стена (испод пруге) изградња водоводне мреже.

МК Палилула

Изградња секундарне мреже у улицама: Бабички одред, Станоја Главаша, Кабловачка IV, V, VI део и III прилаз лево, Васе Чарапића, веза са улицом Марка Јовановића, Мокрањчева IV прилаз, Мокрањчева од окретнице према Габровачком путу/ издвајање водомера 20 кућа у Мокрањчевој улици IV прилаз и укључивање на сопствени водомер потављен у њиховим шахтама/ резервоар за IV висинску зону Марково Кале.

МК Црвена Звезда

Изградња водоводне мреже, улица Триглавска и Копаоничка. Водоводна мрежа у наименованим улицама на Габровачком путу II део.

Сеоско подручје

МК Вукманово

Изградња водоводне мреже.

МК Габровац

Завршетак започете реконструкције водоводне мреже.

МК Бербатово

Реконструкција водоводне мреже или наћи могућност за прикључење на градски водовод.

МК Доње Влазе

Увести контролу исправности воде-саниран локални водовод и постављен хлоригатор, обезбеђен хлор/ наћи могућност за прикључење на градску водоводну мрежу.

МК Крушце

Санација водоводне мреже и преузимање од стране ЈКП Наисус-а или прикључење на градску водоводну мрежу.

МК Мраморски поток

Изградња водоводне мреже, који мештани Мраморског Потока сами финансирају.

МК Мрамор

Замена водоводне мреже у првој зони села Мрамор (урађена је пројектно-техничка документација од стране ЈКП "Наисус").

II - КАНАЛИЗАЦИОНА МРЕЖА

Градско и приградско подручје

МК Суви До

Завршетак канализационе мреже у улицама: Љубомира Манојловића од броја 30 до броја 46 и Симе Јоцића (део).

МК Милка Протић

Замена канализационе мреже и њено прикључење на мрежу јужног колектора.

МК Паси Пољана

ул Сердара Јоле Пилетића (од улице Г. Ђака до улице Учитеља Спиридона)/ ул. 1300 каплара (од МК Паси Пољана до улице Учитеља Спиридона)/ ул. 8. Српске бригаде (од улице Р. Кораћа до улице Г. Ђака)/ део Веза блока 25. и 26; ул. Живана Живковића/ ул. Милана Дедињца/ ул. Стевана Микшића - Лале/ ул. 1300 каплара (део на почетку са првим левим прилазом из правца Ниша, улаз у П. Пољану.

МК Ђука Динић

Завршетак започетих радова на канализацији у Ромском насељу, у Мраморској улици/ изградња канализације у насељу "Сточни трг" у дужини од 60м/ изградња канализације у насељу Медошевачке ливаде у дужини од 150 м.

МК Ледена Стена

Насеље Виногради - Насеље Ледена Стена, Насеље Ледена Стена испод пруге. Ул. Лале Поповића, санација мреже.

МК Палилула

Ул. Бабички одред, Станоја Главања, Васе Чарапића/ веза са улицом Марка Јовановића/ Мокрањчева од окрет. према Габровачком путу.

МК Црвена Звезда

Канализациона мрежа у новоименованим улицама на Габровачком путу II део.

МК 9. мај

Завршетак канализационе мреже.

Сеоско подручје**МК Вукманово**

Изградња канализационе мреже.

МК Габровац

Почетак изградње канализационе мреже од Габровачког манастира до места где постоји градска канализациона мрежа.

МК Бербатово

Израда пројектне документације за канализациону мрежу и њена реализација.

МК Крушце

Израда пројектне документације за канализациону мрежу и решити проблем одвода атмосферске воде.

МК Село Бубањ

Наставак изградње канализационе мреже (до сада је урађено 2/3 од целокупне пројектоване мреже.

МК Горње Међурово

Изградња канализације (секундарна мрежа) по пројекту.

МК Доње Међурово

Изградња канализационе мреже по постојећем пројекту.

МК Лалинац	Изградња канализационе мреже.
МК Мраморски поток	Поправка пропуста који служе за дренажу терена од атмосферских вода.
МК Мрамор	Израда документације о регулисању отпадних атмосферских вода.
МК Чокот	Завршетак изградње канализационе мреже коју мештани сами финансирају.

III - САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

Градско и приградско подручје

МК Суви До	Асфалтирање улица: Данила Вучковића, Љубомира Манојловића, Симе Јоцића, Милорада Пешића, Власинске, 9. маја.
МК Милка Протић	Уговарање радова за асфалтирање улица (главне и три улице јужног прилаза I улица) и давање имена истима.
МК Паси Пољана	Имовинска припрема регулација ул. Лужничких Срба (са прилазима), Жетелачка улица (отворити прилаз ка Шумарској улици), ул. браће Мрњавчевића/ Израда пројекта и прибављање земљишта ул. учитеља Спиридона, ул. 8. српске бригаде (остатак), ул. Шумарска, ул. Геце Кона, ул. Живана Живановића, ул. Жетелачка (са прилазима), ул. Милана Дединца, ул. Момчила Гаврића, ул. Мирослава Антића, ул. Сердара Јоле Милетића (остатак), ул. Крајловачка, ул. Стевана Никшића Лале, ул. Лепојска, ул. Крајинска, ул. Косачка, ул. Велимира Живановића Масуке; Коловоз, ул. учитеља Спиридона, ул. 8. Српске бригаде (од Р. Караћа до Г. Ђака), ул. Шумарска и ул. Гоце Кена, ул.Шумарска (наставак), ул. Милана Милићевића; Проширење и израда тротоара у ул. 1300 каплара од улаза до ул.Чедомира Крстића.
МК Гаврило Принцип	Комплетно уређивање Горичке улице, ул. Бранка Радичевића - тротоар као најфреквентнија улица, други прилаз Рудничке улице асфалтирати и уредити део степеништа/ ул. Милоша Црњанског, 80м асфалтирање.

МК Црвена Звезда

Наставак радова на Зетској улици/ измештање жел. пруге/ спајање улице Црвена Звезда и Трајка Јовановића са изласком на Игманску/ уређење платоа раскрснице Зетске и Мокрањчеве/ повезивање Мокрањчеве са Габровачким путем код кафане "Бољи живот"/ други слој асфалта у улицама: Трстеничка, Расинска, Ртањска и осталим улицама где је неопходно/ асфалтирање Игманске и израда тротоара отварање улице Апеловац/ проширење Триглавске и изградња тротоара (од почетка Триглавске)/ проширење улице Габровачки пут I део, Габровачки пут II део и изградња тротоара/ Габровачки пут I и II део/ решавање проблема атмосферске воде и изградња тротоара/ асфалтирање свих бочних улица Габровачког пута I и II део (прилази и новоименованих 18 улица)/ асфалтирање наставка Вишеградске улице.

МК 9. мај

Асфалтирање улица.

МК Расадник

Имовинска припрема-парцелација следећих улица: Новопроектована веза између Здравке Вучковић и С. Ранковића, II улици Васе Чарапића/ веза улица Марка Јовановића и Васе Чарапића/ Његошева улица до Новог гробља/ ул. Марка Јовановића/ ул. Здравке Вучковић, наставак/ пресецање Новопроектовање улице кроз двориште "Електротехне" и спајање улица М. Јовановића и Неготинске/ изградња коловоза: прилаз ул. М. Јовановића и Васе Чарапића/ изградња левог тротоара на почетку улице С. Ранковића до Сутјеске/ изградња коловоза у Његошевој до Новог гробља-Влашке/ изградња коловоза у Саве Петковића до С. Ранковића/ изградња атмосферских решетки у С. Ранковића, код Куле и Здравке Вучковић, изнад школе/ изградња Новопроектоване улице, између С. Ранковића и Здравке Вучковић (КП бр. 6919//1 КО Ниш-Бубањ)/ изградња потпорног зида и коловоза у улици Марка Јовановића/ измештање далековода из безбедносних разлога/ пресецање Новопроектоване преко "Електротехне" и спајање Неготинске и Марка Јовановића/ сређивање дворишта изнад куле и простора за игру деце са кошаркашким тереном.

МК Ледена Стена

Асфалтирање улице Бубањски хероји (калдрма)/ завршетак започетих радова на Бул. Димитрија Туцовића/ окретница на Леденој Стени, Асфалтирање улице Никодија Стојановића-Татка, Улица Димитрија Леке II део/ санација пешачког тунела.

МК Бубањ

Асфалтирање улице Змаја од Ноћаја III и IV прилаз/ започету израду новопроектоване улице Пећке Патријаршије: коловоз, Ивичњаци и тротоар/ проширење раскрснице угао Требињске и Бубањске улице, код броја 25 у Требињској улици, Улица Бубањска долина, прилаз код броја 112. и 114., асфалтирање и израда ивичњака/ улица Милана Топлице – завршетак асфалтирања започете улице и израда ивичњака и тротоара/ улица Гоце Делчева, асфалтирање преко постојеће коцке и уређење тротоара/ попречна улица, веза између Милана топлице и Бубањске долине/ улица Милоша Ђурића асфалтирање и постављање ивичњака/ прилаз улице Милана Топлице и Бубањске долине, код броја 56 асфалтирање, ивичњаци и тротоар/ улица Милана Бакића – асфалтирање и постављање ивичњака.

МК Палилула

Асфалтирање улице Старца Вујадина, направити тротоаре, уклонити порушене стамбене објекте, уклонити контејнере и бараке, урадити паркинг плац/ поправка и асфалтирање Палилулске улице/ завршетак улице Ратка Софијанића/ наставак улице Нове железничке колоније, I и II прилаз улице Васе Чарапића, II прилаз Кованлучке, III прилаз десно, Кованлучка IV прилаз десно, Кованлучка V. прилаз десно, Кованлучка VI прилаз десно, Кованлучка II прилаз лево, Мокрањчева од окретнице према Габровачком путу, Белопаланачка улица, затим улица Старца Вујадина од Божидарчеве до раскрснице испод Синдикалних станова, задњи прилаз Барској улици, у дужини од 20 метара, Новопроектована од улице Станоја Главаша до Бабичког Одред, Белопаланачка у дужини од 350 метара, веза између улица Ратка Софијанића и Белопаланачке у дужини од 220 метара, III прилаз улице Станоја Главаша – 54 метара, Палилулске улице, наставак Зетске до окретнице до Мокрањчеве, улица Бабичког одреда – наставак/ изградња тротоара и остало уређивање: Кованлучка улица, Синдикални станови од Божидарчеве до раскрснице са Кованлучком улицом (десна страна од игралишта за мали фудбал), Улица Браће Игњатовића, Простор испред објекта НКЦ-а у улици Станоја Бунушевца – уредити паркинг, оплеменити простор зеленилом и поставити клупе/ потпорни зид 1. прилаз, десно Кованлучке улице у дужини 38 метара/ обележавање пешачког прелаза на Булевару Димитрија Туцовића испред главне улице која се одваја према мотелу „Делиград“/ изградња надстрешница аутобуских стајалишта на истом булевару и поставити знак да је у близини основна школа.

МК Ђука Динић

Уређење коловоза и тротоара у улицама: Ивана Милутиновића, Уроша Динића, Драинчевој, Косовској и Драгољуба Стаменковића/ полагање другог завршног слоја асфалта у улици Косте Абрашевића, Завршетак изградње тротоара у Даничићевој улици.

Сеоско подручје**МК Габровац**

Асфалтирање сеоских улица/ асфалтирање пута Габровац – Доње Влаسه/ асфалтирање Дравске, Рудничке и реконструкција Игманске улице/ проширење пољских путева Габровац-Бербатово, пут према широкој падини.

МК Вукманово

Асфалтирање улица: Од продавнице „Рид“ до чесме у дужини од око 300 метара, од Дома културе до сеоског гробља у дужини од 500м/ улаз у село, према Сувом Долу у дужини од 350 метара/ довршетак асфалтирања осталих улица 2200м.

МК Доње Влаسه

Завршетак деонице од 1.900 метара пута Доње Влаسه – Дољевац (Мраморско насеље)/ обновити пут до цркве/ завршетак пута Доње Влаسه–Бербатово, како би се повезала места: Вукманово, Бербатово, Доње Влаسه, Ћурлина, Крушце и Дољевац/ јужна саобраћајница око Ниша: Кнежица–Ћумурлија–Доње Влаسه–Бербатово–Вукманово–Суви До/ асфалтирање пута кроз горњи део села/ поправка сеоских путева/ завршетак пут Доње Влаسه – Габровац.

МК Село Бубањ

Санација оштећених путева/ проширење, тампонирање и асфалтирање улица кроз које је прошла канализ.мрежа/ тампонирање пута до сеоског гробља, омеђавање, а трасирање је већ одређено.

МК Доње Међурово

Асфалтирање улица.

МК Горње Међурово

Поправка пута Ниш-Горње Међурово/ асфалтирање улица у селу.

МК Крушце

Асфалтирање улице од гробља и две припадајуће у дужини од око хиљаду метара.

МК Бербатово

Асфалтирање улица кроз село: Победина–крпљење у дужини од 800м, Планински вис–250м, Вировска–50м, Борска–200 м, Ибровачка–200м, Омладинска–70 м.

МК Лалинац

Асфалтирање улица у дужини од 1500 метара.

МК Мраморски поток

Поправка пута од села до гробља у дужини од 500 метара.

МК Мрамор

Асфалтирање сеоских локалних путева у дужини од 2.750м/ регулisaње пута Мрамор–Мраморски Поток/ уређење пољских путева.

МК Чокот

Асфалтирање пута од села до гробља.

IV - ВЕРСКИ ОБЈЕКТИ

Градско и приградско подручје

МК 9. мај

Изградња цркве.

Сеоско подручке

МК Горње Међурово

Завршетак изградње цркве/ изградња звоника/ израда кровне конструкције.

МК Мрамор

Израда урбанистичко-техничке документације за почетак радова изградње цркве у Мрамору.

МК Лалинац

Израда звоника у цркви у Лалинским Појатама.

V - ПРОГРАМИ ОД ПОСЕБНОГ ИНТЕРЕСА ЗА МЕСНЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ

Градско и приградско подручје

МК Суви До

Адаптација старе зграде месне канцеларије, у склопу које треба бити: амбуланта, месна канцеларија, обданиште, пошта, канцеларија Савета грађана и фудбалски клуб, сала за културне манифестације, купатило, мала кухиња/ аутобуска окретница/ рекреативно-спортски центар (изнад основне школе на месту такозваном „Појило“)/ семафоризација раскрснице Суви До – Брзи Брод.

МК Милка Протић

Адаптација и реконструкција зграде МК „Милка Протић“ и стављање у функцију исте/ обележавање пешачког прелаза на Булевару испред главне улице и стављање знака за постојање основне школе/ израда надстрешнице на аутобуској станици (која је срушена изградњом булевара)/ давање имена улицама јужног прилаза, које се припајају 1. улици и обележавање зграда бројевима/ уређење дечијег парка у насељу/ регулисање и одржавање зелених површина и постављање 10 контејнера за смеће/ праћење реализације уговорених радова о изградњи котларнице и грејање у ОШ „Бубањски хероји“, истурено одељење у насељу „Милка Протић“.

МК Гаврило Принцип

Изградити дечије игралиште на локацији ул. Гаврила Принципа, прилаз 23. и 24. (пored тениског игралишта)/ постављање сигнализације на адекватан начин у Војводе Гојка, код зграде „Агропромета“.

МК Паси Пољана

Израда секундарне мреже за даљинско грејање, Инфраструктурни објекти: Нова школа, Терен за велики фудбал, Обданиште, Дом здравља (амбуланта), Зграда нове МК и Дом културе, Пошта, Трафо станица/ остало: Израда пројекта за обнову јавне чесме у Учитеља Спиридона, као и уређење околног земљишта/ урадити регулациони план за део МК Паси Пољана за који је то потребно (хитно)/ посебан нагласак дајемо за део од улице Чедомира Крстића до улице Глигорија Ђака и дела улице Лужничких Срба од Милана Дединца до Сердара Јоле Пилетића у горњем делу где обухвата блокове: 20, 21, 22, 23, 24, 25. и 26, део улице од Чедомира Крстића до Крајинске, код нове школе, у доњем делу трј. до Новопројектоване испод игралишта од Милана Дединца – што обухвата блокове: 27, 28, 29. и блок 30. у којој се налази нова школа. Тај део насеља оптерећен је стамбеним објектима који су изграђени пре 15-так година, и поднети су захтеви за легализацију скоро свих објекта/ све улице, које су започете, а за које је дата сагласност за парцелацију и изузимање земљишта по давању извода, која регулациона линија не сече, наставити са радом и за које није нужна израда плана детаљне регулације/ обнова јавне чесме, која је приликом изградње канализације у Учитеља Спиридона оштећена и није у функцији, а ради се о извору, који се помиње у списима из 15. века/ такође, би требало урадити пројекат сређивања околног простора, који захтева још једну чесму и бунар, а све је то у близини цркве, па је идеално за мањи парк.

МК Црвена Звезда

Дислокација ромског насеља у циљу изналажења одговарајућих услова за становање истих и остваривање интеграције у друштвену заједницу (недостатак канализације и осталих неопходних услова, постоји могућност заразе, епидемије и сл.)/ гасификација/ ограничити слободно кретање коња кроз насеље "Црвена Звезда"/ изградња пијаце/ изградња обданишта/ пошта/ амбуланта/ спортски терен и мобилијар за децу/ постављање семафора на раскрсници Триглавске и Д. Поповића/ постављање „лежећих полицајаца“ у Триглавској/ изградња спортских терена/ уређење аутобуских стајалишта и постављање надстрешница/ увести кружну редовну линију: Мокрањчева са новоизграђеном Зетском улицом/ регулација Габр. реке/ повећати број аутобуских полазака за правац Габр. река/ уједначити цену карата за аутобуски превоз.

МК 9. мај

Завршетак изградње основне школе (реализација 2. фазе), изградња сале за физичко васпитање/ изградња зелене пијаце, и измештање дивље пијаце/ изградња обданишта/ изградња спортских терена и сале за културно-забавне манифестације/ уклањање дивљих депонија, одржавање хигијене у насељу (постављање контејнера).

МК Ђука Динић

Чишћење речног корита и обале реке Нишаве низводно од железничког моста/ нови кеј изнад моста је у завршној фази.

МК Расадник

Израда гасне станице на територији МК Расадник.

МК Делијски Вис

Санација моста у Рибарској улици.

МК Ледена Стена

Уређење инфраструктуре спомен-гробља – Бугарско гробље/ уређење дела парка „Бубањ“, испод новог насеља.

МК Бубањ

Изградња поште/ санација месне канцеларије/ изградња потпорног зида на углу улице Милана Топлице и Требињске/ постављање семафора на раскрсници Кајмакчаланске и Улице Димитрија Туцовића/ направити парк на делу тротоара у улици Бубањска долина/ реконструкција дечијег вртића у улици Војводе Путника.

МК Палилула

Спортски објекат ФК „Палилулац“/ измештање и санација палилулске пијаце/ санација (изградња) чесме код цркве Свети Никола и асфалтирање улице/ постављање „лежећих полицајаца“ у Словеначкој улици и улици Браће Игњатовића/ изградња обданишта на адекватној локацији код аутобуске окретнице у Мокрањчевој улици/ гасификација/ стамбене зграде, које немају централно грејање, прикључити на градску топлану/ санација зграде у улици Епископска бр. 55 (зграда бивше жандармерије), која је под заштитом државе.

Сеоско подручје**МК Габровац**

Регулација атмосферских вода/ изградња дечјег обданишта/ изградња мобилијара/ гасификација села.

МК Доње Власе

Повраћај Дома културе, који је издат у закуп, а изграђен је 1964. године средствима мештана Доње Власе/ изградња капеле код цркве/ реновирање основне школе/ игралиште за мали фудбал/ изградња здравствене установе – амбуланте/ повраћај продавнице ПИК Ниш која је одузета селу, а изграђена је средствима мештана/ побољшање аутобуског саобраћаја.

МК Доње Међурово

Обезбеђење пружног прелаза/ изградња нове зграде школе.

МК Бербатово

Реконструкција зграде Дома културе.

МК Вукманово

Поправка спомен-дома/ изградња амбуланте/ изградња и опремање етно-куће/ изградња и опремање ватрогасног дома/ уређење излетничких стаза и излетишта на Селичевици/ израда плана развоја села Вукманова.

МК Мрамор

Израда техничко-пројекте документације за регулисање атмосферских и подземних вода/ израда техничко-пројектне документације за Дом културе и МК/ реализација пројекта за уређење центра села/ израда пешачке стазе и главног пута до зграде „Ниш-пројекта“/ изградити нову школу.

МК Крушце

Изградња капеле.

МК Горње Међурово

Терен за мале спортове у школском дворишту, оградити, асвалтирати и осветлити/ изградити капелу/ завршетак изградње цркве Св. Петке.

МК Чокот

Уређење простора око Дома културе.

МК Село Бубањ

Санација школске зграде док се не створе услови за изградњу нове савремене основне школе/ адаптација зграде Дома културе и прикључити електричну мрежу.

МК Лалинац

Изградња амбуланте.

МК Мраморски поток

Изградња игралишта и сале за физичко васпитање/ адаптација зграде старе школе

МК Мрамор

Израда техничко-пројектне документације за регулисање атмосферских и подземних вода/ израда техничко-пројектне документације за Дом културе и МК/реализација пројекта уређења центра села/ израда пешачке стазе и главног пута до зграде „Ниш-пројекта“/ израда техничко-пројектне документације за изградњу школе.

VI - МОСТОВИ, ПОДВОЖЊАЦИ, НАДВОЖЊАЦИ

Градско и приградско подручје

МК Црвена Звезда

Изградња моста преко Габровачке реке (захтеви су писани више пута)/ регулација Габровачке реке.

Сеоско подручје

МК Лалинац

Мост на реци Јужна Морава.

МК Доње Међурово

Решење подвожњака на делу старог ауто-пута Ниш-Доње Међурово.

VII - ЕЛЕКТРО-ЕНЕРГЕТСКА МРЕЖА И УЛИЧНА РАСВЕТА

Градско и приградско подручје

МК Суви До

Замена и постављање нових светиљки на пружном прелазу/
поставити нову светиљку у улици Данила Вучковића код броја 12.

МК Паси Пољана

Постављање уличне расвете у оба прилаза новом „избегличком“
насељу/ у целом насељу преуредити расвету.

МК Црвена Звезда

Проблем са ниским напоном струје на Габровачком путу 1. и 2. део/
електрификација: новоизграђеног дела Зетске улице/ улице
Габровачки пут: први и други део/ у свим новоименованим 18 улица
на Габровачком путу и свим прилазима на истој локацији/ дела
Триглавске улице и то до Копаоничке улице (од потпорног зида и
кафане „Ваздушна бања“).

МК Ледена Стена

Проширење јавне расвете у улици Бубањски хероји/ осветљење
спортског терена, између основне школе „Бубањски хероји“ и
Специјалне школе.

МК Бубањ

Поставити расвету у улицама Милана Топлице и Милоша Ђурића.

МК Палилула

Појачање електро мреже ниског напона у улицама: Станоја Буну-
шевца, Нова железничка колонија и све улице на овој територији/
поставити расвету у дворишту МК Палилула (постоје стубови, само
поставити сијалична грла и сијалице)/ трафо-станица у Кова-
нлучкој улици.

МК 9. мај

Комплетирање уличне расвете.

Сеоско подручје

МК Габровац

Изградња мреже високог напона према путу Габровац – Вукманово/ изградња трафостанице и мреже ниског напона дуж пута Габровац – Вукманово (ова инвестиција је ушла у инвестициони план ЈП „Електроисток“ за 2007.г.).

МК Бербатово

Појачати снагу нисконапонског трансформатора због великих падова напона испод 180 V и због честих кварова кућних апарата/ побољшати уличну расвету у центру села, код јавне чесме, у школском дворишту и спомен чесме.

МК Бубањ Село

Поставити још једну трафостаницу и појачати напон струје/ побољшање уличне расвете и постављање расвете у школском дворишту.

МК Горње Међурово

Изградња трафо-станице бр. 4 и проширење уличне расвете.

МК Доње Међурово

Изградња трафо-станице бр. 5 и проширење уличне расвете.

МК Доње Влаче

Заменили мрежни трансформатор за већу снагу, јер често струни напон је је испод 180 V/ проширити нисконапонску мрежу до сеоског гробља и капеле.

МК Мраморски поток

Продужити електрични вод још за десет стубова и поставити сијалице од школе до Александрова.

МК Вукманово

Улично осветљење, Осветљење цркве.

VIII - САНАЦИЈА ГРОБАЉА

Градско и приградско подручје

МК 9. мај

Решити проблем гробља и изградња верског објекта.

МК Суви До

Сазидати капелу и једну просторију (увести струју и воду).

Сеоско подручје

МК Лалинац

Сређивање капеле на гробљу.

МК Вукманово

Проширење гробља.

МК Чокот

Уређење и проширење гробља.

МК Горње Међурово

Проширење гробља.

CIP- Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

69.051/.055 (497.11 Ниш)
332.1 (497.11. Ниш)

Ниш, Општина Палилула

Стратешка анализа: стратешки план развоја
/ Игор Новаковић... и др / - Ниш: Градска
општина Палилула, 2009 (Ниш:
Boraboga&colorprint). - 133 стр.: илустр.
: 25 цм

На врху насл. стр. : Република Србија. -
Податак о ауторима преузет из колофона. -
Тираж 1.000.- Стр. 7: Уводна реч / Игор
Новаковић

Садржај с насл. стр.:
Програм уређења градског - грађевинског
земљишта и изградње на територији градске
општине Палилула.

ISBN 978-86-87855-00-7

1. Новаковић, Игор, 1970 (аутор) (аутор
додатног текста)
а) Грађевинско земљиште - Уређење - Ниш
б) Ниш - Палилула - Развојна политика
COBISS .SR - ID 157166348